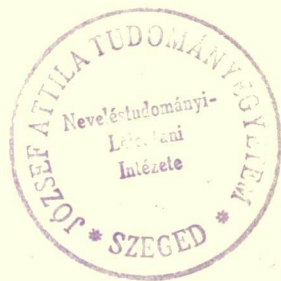

D/25

= TÁPÉ TÁNCALKALMAI ÉS HAGYOMÁNYAI =

JÓZSEF ATTILA TUDOMÁNYEGYETEM
Pedagógiai-Pszichológiai
Szakcsoport Könyvtára

WALDMANN JÓZSEF

Szeged - 1964.

TÁPÉ TÁNCALKALMAI ÉS HAGYOMÁNYAI

Tápéról, Csongrád megye szegedi járásának erről a Tisza mindkét partján elterülő kis helységről Juhász Gyula úgy emlékezik meg, mint a "legrégibb" magyar faluról.

Északon Algyővel, keleten Maroslelével határos. Nyugati szomszédjával Szegeddel már összeépült, hiszen a várostól mindössze négy kilométerre fekszik.

A dömösi prépostság 1075-ből származó oklevele már nem csupán a falu létezéséről tesz bizonyosságot, hanem többek között Tápé családfőinek névsorát is tartalmazza. Az oklevél felsorolja hány "eke" van Tápén, mennyi mézet kell a falunak szállítania és említést tesz a "márc"-ról azaz mézsöréről is. Nyilvánvaló, hogy a falu jóval 1075 előtt keletkezett. /Az ásatások a honfoglalás előtti évszázadok településeinek gazdag anyagát tárták fel a falu határában./

IV. Béla király a falut Szeged városának adományozta. Ez fordulópont Tápé életében, mert rövid megszakításokkal a város jobbágy faluja marad egészen 1848-ig. Sorsa ezután is Szegedhez fűzi, és ma is a városhoz kapcsolja.

A falu lakóinak életét hosszú évszázadokon át a víz /a Tisza/ határozta meg. Tápé "végzete és élete a Tisza".⁺ A folyó biztosította a lakosság megélhetését /halászat, pákászat, tojásgyűjtés, vizimadarak árusítása és fogyasztása, nád, gyékény, stb./ Ugyanakkor a Tisza áradásai nem egyszer

⁺Dr. Bálint Sándor egyetemi tanár 1964. február 23-án Tápén a Csongrád megyei honismereti szakkörvezetők számára elhangzott előadásából.

elsodorták a falut. Legutóbb 1879-ben, a szegedi árvíz idején. A falu mai képe az árvíz után alakult ki.

A Szeged környéki falvak közül Tápé a leginkább hagyományörző, és hagyománytisztelő. Ma is a hagyományok kimeríthetetlen forrásának tekinthetjük.

Irók és művészek, majd a Gyöngyös Bokréta és a Népi-együttes révén az egész ország előtt feltárultak a tápai népi hagyományok. Ezek nagy része az uralkodó osztállyal való szembenállásból keletkezett.

Ady Endre, Móra Ferenc, Gulácsi Irén, Radnóti Miklós is ír a tápai tájról, illetőleg Tápé népéről. Nyilassy Sándor festményeiben örökitette meg ennek a tájnak a hangulatát, a nép nehéz életét, az utcákat, a tápai Tiszapartot, leányokat és legényeket, a szinharmóniában pompázó viseletet, a vasárnapokat, stb. Heller Ödön festőművészt /aki 1920-ban az ellenforradalom áldozata lett/ és a ma élők közül Dorogi Imrét, Winkler Lászlót is megihlette ez a táj. Juhász Gyula felülmulhatatlan, klasszikus szépségű verseiben szól Tápéről. /Tápén, Vizimalom, Tápai Krisztus, Tápai lakzi, Tápai nóta./ Karcolataiban, riportjaiban is megemlékezik a faluról. Móra Ferenc a középkori templom-freskók és a lebői ásatások ügyében többször megfordult Tápén. Több írásában megemlékezik a falu népéről. A falukutatók is sok anyagot találtak ezen a területen, és nem egy szakdolgozat, értekezés foglalkozik a falu hagyományával. "Tápé szegény-gazdagságából sokra futotta".*

A következőkben Tápé táncalkalmait és egyéb gazdag hagyományából ismertetünk néhányat a századfordulótól

* dr. Bálint Sándor egyetemi tanár idézett előadásából.

napjainkig elsősorban, /már elhunyt,/ mai napig is élő, idős tápai emberek emlékezete alapján.

Tánctanulás és a gyermekkor táncalkalmai

A századforduló idején a legény és a leány nem a tánciskolában tanulta a táncot. Akkor még nem volt falun tánciskola. Minden táncalkalomnál ott lábatlankodtak a gyerekek, akik "lesték" az idősebbeket, és utánzással -sokszor a felnőttek biztatására- megtanulták a táncokat. Már egészen kicsi korban kapcsolatba kerültek a tánccal, annak valamilyen formában mindig részesei voltak.

A fiatal menyecske férjhezmenetel után csak különleges alkalmakkor táncolhatott. Ugy kívánt hát részese lenni a táncnak, hogy elment nézőnek. Ilyenkor magával vitte kisgyermekét, akit a karján ritmusra táncoltatott, s ő maga is illegette-billegette magát a zenére. A tápai gyermek így korán megismerkedett a ritmussal. Otthon mondókák, versikék ütemére táncoltatták a szülők.

A már járni tudó gyermek nem csupán otthon és a közvetlen rokonság összejövetelein tanult táncolni, hanem disznóbálban, csökön /keresztelő/, meg egyéb alkalmakkor, főleg a lakodalmakban és a bálakon. Minden táncosalkalommal ott található a gyermeksereg. A felnőttek néha rendreutasították, esetleg a sarokba parancsolták, de el nem kergették őket, sőt biztatást kaptak a táncra. Párba állították és így biztatták a kicsiket: "Gyerök táncojjon a lánnyal!", azaz a fiú táncoljon a leánnyal.

Otthon az apa régebben a citera muzsikájára tán-

coltatta gyermekét, vagy éppen "öregapja" citerázott. Ma már legtöbbször a rádió szolgáltatja a zenét. Az emult nyáron a hirtelen kerekedett zivatar alkalmával az utcán tartozkodó nagyanya így szólt unokájához "Gyere hama... bemönyünk a házba, ott táncojjunk a nyoszoján!" /Az igék jelentő módu, jelen idejű, többenszámu, első személyű igealakjai helyett - tárgyas és alanyi ragozásban egyaránt - felszólító módu igealakot használnak./

Az iskoláskortól kezdve kiszélesedett a táncolási lehetőség a gyermek számára. Egyedül is elmehetett táncot, bálát nézni. Az egy utcabeliek nagyon összetartottak. Csapatokba verődve folyt a játék. Ennek keretében mind több helyet kapott a tánc. A kisebb lányok játékrendjébe, a táncos gyermekjátékok közé bekerült a nagylányok koszorútánc /körtánc, karikázó néven is ismeretes./ A korosztályok és lakóhely szerinti csoportokba tömörülő leányok mellé fiuk is csatlakoztak. /Tápén a társadalmi helyzet szerinti megkülönböztetés nem volt kirívó./ Ezek a kisebb csoportok általában a faluvégen, a libalegelőn és a "tötés-ajba" /a Tisza parton/ állandó helyen játszottak és táncoltak. Ezek a csoportok azután együtt maradtak a férjhezmenésig, illetve a "berukkolásig".

Egészen a felszabadulásig fennmaradt az "Apró szentők" napi "lányverögetés" szokása. A lányokat mogyorófavesszővel /később akármilyen vesszővel/ faron veregették s közben ezt a versikét mondták:

Odorics...dáborics
Aprószentők napja,
Sok lögyön a kóbász,
Még több a szalonna!

Ebben a szokásban nem nehéz felismerni a bőséget, termékenységet kívánó hagyományt, amely még pogánykori elemeket hordoz magában.

Ugyancsak a gyermekek /a fiúk/ őrizték meg legtovább az újévi köszöntőt és a húsvéti locsolkodást. Újévkor házról házra járva /ajándék, illetve ellenszolgáltatás reményében/ így köszöntötték a háziakat:

Az újév röggelin mindön jót kívánok,
Ahuva csak nézők, nyíjjanak virágok.
Még a hó fölött is rúzs nyiladozson,
Dalosmadár zengjön mindön rúzsabokron.
Mindön szép, mindön jó lögyön nagy búségbe,
Szájjon rájuk áldás az új esztendőbe.

A húsvéti locsolkodáskor:

Jóröggelt, jóröggelt kedves liliomszál
Megöntözlek rúzsavizzel, el nő hérvadozzál.
Kerek erdön jártam, himös tojást láttam,
Bárányhuzta zörgő kocsin ideszálltam.
Nesze friss rúzsaviz, szép kis gyöngyvirágom,
Hun a tojás, piros tojás, tarisznyamba várom.

Köszöntések után az ajándék /a gyűjtés/ összeszámolása mindig lányos háznál történt, ahol azután a bandába tartozók /fiúk és leányok/ táncmulatsággal zárták a napot.

A gyermekkor élménye volt még a "citurabál", melyet azért rendeztek, mert a gyermekek felnőttek bálján nem táncolhattak, s ez kárpótlásnak számított. A nagyobbacska fiúk és leányok már keveselték a játékot, a nagyok mulatóságán még nem vehettek részt, illetve az ottani lábatlankodás már nem elégítette ki őket, ezért rendezték meg farsangidőben az említett táncmulatságot.

Az idősebbek /70-80 évesek/ közül még többen emlékeznek a gyermeklakodalmakra. Vármelyik háznál megrendezték s ebben a felnőttek is segédkeztek. Volt ott menyasszony fehér ruhában, vőlegény bokrétás kalappal, kisvőfély szalagos bottal, pántlikás kalappal és gyermekvendégsereg. Végigjátszották az egész lakodalmat. Előzőleg még vendégeket is hívogattak s az édesanyák fonottkalácsot sütöttek. "Vót ott kása is, mög egy kicsike bor is került!"

Mind a citurabál, mind a gyermeklakodalom táncrendje azonos volt a felnőttekével, s azonosak voltak a táncok is.

A tápai felnőttek tehát megteremtették gyermekeik számára a táncalkalmakat és a gyermekek jól megtanultak táncolni. A mai idősebb nemzedék még az említett alkalmakkor és módon tanulta a táncot. És, hogy jól megtanulta, azt a sok jó táncos bizonyítja.

A felszabadulás után

megváltozott a helyzet. A hagyományos táncalkalmak megszűntek, a hivatalos bálakon a gyermekek nem vehetnek részt. Ma már a családi ünnepeken is kevesebb a tánclehetőség. A tánctanulást a gyermekek számára a helybeli szü-

letésű Török József általános iskolai tanár által életrehívott "Kisegyüttes" biztosítja.

Ebben az együttesben a iskoláskorú gyermekek két csoportban is játszanak, illetve táncolnak. Külön az alsó- és külön a felsőtagozatos tanulók. Sok éneket, táncot tanulnak. Ezek nagy része a tápai nagymamák hagyatéka, de az ország más tájairól is vettek át táncokat, dalokat. Izesen, erőteljesen, igazi tápai hangvétellel énekelnek s az idegenből átvett dalokat is teljesen átformálják a maguk izlésének és szokásának megfelelően. Ugyanez mondható el a más tájról átvett játékokról is. A színpadon olyan önfeledt játék, tánc és dalolás folyik, s oly biztos öntudattal mozognak ezek a gyerekek, hogy önkéntelenül magukkal ragadják a nézőket.

Műsoruk rendkívül gazdag:

Tápai táncok /páros tánc/

Kisszék tánc /fiúk tánca/

Sapka tánc /fiúk tánca/

Babás játék /lányok tánca/

Tízpercben /páros tánc/

Kör, kör, ki játszik? /páros tánc/

Kalocsai lánytánc

"Cicelle", illetve leányvásár /páros tánc/

Egyszer egy királyfi /páros tánc/

Pusztafalusi lánytánc

Egerbocsi lánytánc

Fehér liliomszál /páros tánc a Galgamentéről/

Decsi korsós tánc /páros tánc/

Kőke-tánc /páros tánc/

Most viszik /páros tánc/

Üveges tánc /lány tánc/.

A következőkben két játékot ismertetünk az együttes műsorából:

Babásjáték.

Tízpercben. /Lásd a mellékletben./

A felszabadulás után virágzásnak indult néptáncmozgalomban résztvevő pedagógusok közül többen felismerték, hogy a gyermekek művészeti nevelésében a táncra nevelés néptáncmozgalmunk továbbfejlődésének elengedhetetlen alkotó része.

Tápén is felismerték, hogy a gyermek nem kicsiny felnőtt, hanem olyan növekvőben lévő egyén, aki a felnőttek teljesítményéhez fokozatosan érkezik el, ezért a gyermekjáték került a gyermektáncsoport munkájának középpontjába. A játékból fokozatosan alakul ki a tánc. A tápai gyermek-táncsoport fennállásának tizenkettedik évét ünnepli s ugyanakkor a Népművelési Intézet irányításával a gyermekek táncra nevelésének az igénye országossá szélesedett.

A felnőttek táncalkalmai

Táncolás szempontjából azt számítják felnőttnek, akit a bálázó ifjuság maga közé táncosnak befogad. E kor a lányoknál általában 13-14 év, a "gyerökök" pedig 16 éves korban lösznek legényök". Lány-és legényavatásra már nem emlékeznek az öregek, de bálba csak az mehetett, aki jól tu-

dott táncolni. Tehát gyermekkorban meg kellett tanulni a faluban szokásos táncokat.

A falu ifjúsága igyekezett minél előbb táncalkalmat teremteni. A táncmulatságnak és a bálnak megvolt a hagyományos rendje /ezt később ismertetjük/. A főcél a táncolás. Voltak azonban olyan összejövetelek is, amikor a tánc csak alkalmi, csak járulékos, pl a "disznóbálban"/disznótór/, vagy más munkaalkalmakhoz fűződő találkozások-, valamint családi ünnepek alkalmával /keresztelő, név- és születésnap, házassági évforduló, stb/. A szokásos táncmulatság rendjétől legjobban a lakodalom tért el, amelynek teljesen önálló szertartásrendje van. /Erről később részletesen beszélünk/.

Az év igazi táncos ideje a tápaiak számára a farsangi időszak volt. Ekkor minden szombaton és vasárnap táncoltak a kocsmában. Jószág-etetésre haza kellett minden fiatalnak érni s ezzel véget ért a táncmulatság. Házibálakat is rendeztek. Itt összegyűlt a rokonság, ismerősök, szomszédok....."vó'tak ott még öregházasok is!" Özvegy Nagy Mihályné 1957-ben így mondta el egy farsangi házi-bál "igaz történetét":

"Összeszöttek mindönféle kacatot. Egyik fölöltözött papnak, a másik mög doktornak. Nagy terítést csináltak, közbe ivogáltak, mög tréfálkoztak. Aztán az üstbe fölfőzött bocskorhus /valódi rossz bocskorszif/ észrevétlen valakinek a tányérjába került, az nyiszájja, e'válni nem bír - aztán van ám nevetés. Ha nem bírja e'vagdalni mögrági, attu' mög beteg lösz. Gyün az orvos-doktor aztán be kő neki szö'n-

ni orvosságokat, mindönfélét, aztán szöröncsésen mög is ha't. Hát a pap elénekö'te: 1. sz. dallam. Aztán kivitték a hóba Szen' Miháj lován, de mögbotlottak, nagyot döccen-tek és léejtötték a hóba. Hát láss csudát, fő'támadt a ha-lott. Vó't nagy öröm, mög rivalgás. Visszakisérték a ház-ba, ott a doktor keze'te. Mög is borotvá'ták, möghőméröz-ték. Aztán a hó'tt mindön asszon't, lán't mögtáncó'tatott."

Legnagyobb volt a táncolási kedv a farsang három utolsó napján. Vasárnap, hétfőn és kedden folyt a vigado-zás.

Kedden délben abba kellett hagyni a mulatást. Szer-dán reggel egy legény "ta/j/icskára ült,...azt tó'tták; négy mög huzta a tuskót, hogy amég lán' kimaradt a farsang-bu' annak szégyönire lögyön." Más házaknál /lányok házaknál/ szerelmes nótákat énekeltek s ezért kaptak kolbászt, szalon-nát, kalácsot, amit azután este a kocsmában borivás közben elfogyasztottak. Itt daloltak is, de tánc már nem volt.

A böjti időben csak dugott bál volt, de nagyon rit-kán, mert a szülők nem engedélyezték. Az ifjuság vasárnapon-kint a töltésen sétált. Ebben az időben még "danó'ni sé lő-hetőtt!" A szigorú rendelkezést a fiatalok kijátszották. A "nyomáson" gyülekeztek azután, játszottak s itt lopva né-hány lépést táncoltak is. Játsszották a "báránykázást". Min-den menyecske és nagylány előtt ott volt a bárányka, azaz egy-egy 8-10 éves gyermek. Így párba állva kört alkottak úgy, hogy a bárányok belül álltak és a kívül álló legény "a gazda" megkérdezte: "Hogy a bárán'?" Mire azt felelték: "Egy tetü, egy balha!" "Erre kiugrott mind a kettő. Ha a "gaz-

da" elfogott közülük égyet a báránnyal beállt a körbe, míg a kinmaradó lőtt a gazda."

A másik játék a "Hátsó pár előre fuss!", amit egyébként a faluban "Csiga ide párom!"-nak nevezték. Vasárnaponként "a tő'tésön sétá'tunk, aztán ki-ki a párjáva' lémönt a nyomásra. Ott füves he'jöt választottak, ojjat, ahun arányos vó't a fő'd." Egymás mögött párosan felsorakoztak, míg az oszloppal szemben felállított valaki elkiáltotta magát: "Egy-kettő-három, csiga ide párom, utolsó pár előre fuss!" A hátsó pár egyik tagja az pszlop baloldalán, a másik a jobb oldalon futott előre s azon igyekezett, hogy egy megjelölt területen úgy tudjon találkozni, hogy a fogó egyiket se foghassa el. Ha a pár találkozott anélkül, hogy a fogó bármelyiket elfogta volna, - beálltak az oszlop elejére első párnak s a játék a hátsó pár előrefuttatásával újból kezdődött. A hátsó pár ismét előre futott s ha a fogó ügyes volt az egyik futót elfogta s most már ő állt be első párnak az elfogottal. Természetesen a legény igyekezett elfogni azt a leányt, aki neki kedves volt, a leány pedig azzal a legénnyel fogadta meg magát, akit ő kedvelt. Ilyenkor az oszlopba való párbaálláskor néhány ütemet táncoltak, s ezt senki nem vette zokon. Az ilyen vasárnapi-játszó is véget ért estefelé, mert haza kellett menni és a jószágetetésnél és a fejésnél kellett segédkezni.

Szokásban volt a farsangi időben, hogy a házibálakra a tréfásabb kedvű emberek maskarát öltöttek. Főleg legények és menyecskék. Leánynak nem illett maskarát ölteni. A

maskarások ördögnek, kéményseprősnek, kovácsnak, idegen utazónak, azaz messziről jött vendégnek öltözködtek. Rend szerint követség útján jelentkeztek.

Az egyik legény vállalta a követ tisztségét. Bekopogott a házba és nagyhangon jelentette a messziről jött vendégek érkezését. A fiatalság nagy lelkesedéssel vette a hirt. A háziasszony nem mindig örült a maskarásoknak, mert némelyikük illetlenül viselkedett. Legtöbbször azonban betartották az előírt erkölcsi normát, nem lépték túl az illedelem határát. A maskarák általában nem beszéltek, nehogy hangjukról felismerjék őket. Ha mégis beszélniök kellett, torzított, fojtott hangon szólaltak meg, sokszor idegen nyelveket utánozva. Egymással komikus mozdulatokkal tácoltak, bolondoztak, ijesztgették a jelenlévőket, főleg a lányokat. Igyekeztek jó hangulatot teremteni. Táncra kérték a mulatozókat. A nők öltözött legények megtáncoltatták a lányokat, a férfiak öltözött menyecskék a legényeket kérték fel. Illett megtáncoltatni a ház gazdáját és asszonyát is. A háziak borral, kaláccsal kínálták a maskarásokat. Néhány pohár bor elfogyasztása után továbbálltak. Utközben legények kísérték őket, nehogy valaki álarcukat leszakítsa.

Ugy mondják az idősebb emberek, hogy a maskarások csak az első világháború óta jártak a bálakba bolondoskodni.

Minden táncmulatság véget ért estefelé az otthoni munka miatt, kivéve a nagy szervezett táncmulatságokat, a bálát.

A husvét ismét alkalom volt a táncra. Husvét

szombatján megbeszélték a legények, kik tartoznak egy bandába, hány órakor indulnak és mi lesz az utvonaluk. Erről így beszél Nyinkó Mihályné "Husvéti locsó'kodásra összekomáztak még szombaton a kocsmába", aztán hajna'ban indu'tak is; azt danó'ták: Nyisd ki babám az ajtót..." Azután délután elkezdték a táncot s másnap kedden is folytatták. Mindkét napon úgy kellett befejezni a táncot, hogy a lányok legkésőbb éjfélre hazaérjenek. A locsolkodás érdekessége, hogy több udvarban táncra perdültek rövid időre. A lányt a kútnál locsolták vödörrel. A szagos vízzel - amit rózsaviznek neveznek - való locsolkodás csak az első világháború óta divatos.

Ezután a szorgos hétköznapiak következtek, de szombaton délután több lányosház előtt táncra perdültek a fiatalok. Legtöbbször muzsikus nélkül, csak úgy egymásnak dalolgatva, vagy alkalmi éppen ott lévő, vagy a közelből odavetődő muzsikás "szavára". Itt sokszor az asszonyok is megjelentek s a kispadon beszélgettek.

Pünkösd a következő táncalkalom nagyobb táncmulatsághoz.

A nyári vasárnapi táncok a lehangulatotosabbak. A táncosok ilyenkor nincsenek teremhez kötve. A kocsmá udvarán, friss levegőn lehet táncolni, tréfálni. Ez a tánc is litánia után kezdődött és este, fejes idejére, jószágetetésre befejeződött. Nótaszóval, csoportosan lehetett felvonulni a táncba, és nótával lehetett hazatérni. Nem minden lány került táncba. A táncba nem hívott lányok kerültek egyet s közben eltávolodva a tánchelyiségtől daloltak. Volt idejük, hiszen egy tánc ebben az időben egy órahosszat is eltartott.

Egyes munkák befejezéséhez is kapcsolódtak a táncmulatságok. Ilyen munkabefejezés: az aratás, a szüret és egy-egy összefogással megépült ház zöldágazása.

Advent idején nem volt tánc, de karácsony- és újévkor bálát rendezett az ifjúság s hosszú szünet után nagyot mulatott.

A táncmulatságról, illetve a bálról külön kell szólnunk. A táncmulatságot Tápén a kocsmáros rendezte. Ki-söpörte, rendbehozta és az alkalomnak megfelelően feldisztette a tánchelyiséget. Azután megfogadta a muzsikásokat. A táncba először a legények érkeztek, akik a dobszóból értesültek a bálról. Már amugy is várták.

A muzsikások akik régente dudások, majd citurások, a két világháború között vonósok és fuvosok, a litánia befejeztével a tánchelyiség előtt néhány marsot játszottak el. A legények néhány nótát - hallgatót, legtöbbször mult-századbeli népies mūdalt-énekeltek. Közben a kerítésen kívül a lányok is gyülekeztek. A táncrend következő láncszer-me az a tánc, amit a legények magukban jártak. "Legényes"-nek mondják. Ez lassú csárdás, illetve verbunk. Ilyenkor a legények jól "kirakták", cifrázták a lépéseket. Ezután meg-beszélték, hogy melyik legény, melyik lánnyal kíván táncol-ni. Egy jó táncos legény díszes zsebkendővel kitáncolt a lá-nyokhoz, s elsőnek azt a leányt szólította nevéen, akivel ő táncolni kívánt. Ez a leány megfogja a kendőt. Ezután sor-ba mondta azoknak a leányoknak a nevét, akiket a többi le-gény kívánt táncosnak. A táncoló legény a leányt kendőn-fogva-, a többi leány pedig az első leányt, bárhol érint-

hetten - néha csak messziről tartotta feléje a kezét, mint-ha fogná, hiszen 15-20 leányt is vitt a legény s azok egyszerre nem foghatták meg az első leányt - vonult a bálterembe. /Jelen esetben a kocsmá udvarába/. "Hátsó körösztozó"-t járt a legény s a lányok is ütemes tánclépésekkel jutottak az udvarba, illetve a terembe s itt a legények intézésére - akik a közelükben helyezkedtek el - a legényhez mentek s kezdődött a párostánc.

A legtöbb legény elsőnek a "szetöjít" hívatta a táncba. A fél órától egy óráig tartó tánc végén a leányok kivonultak a kocsmától nem messze lévő zsákutcába, a "köz"-be és innen "leskelődtek", kiket kérnek be a legények a következő táncba. A kocsmában kezdődő muzsikára közben maguk is táncra perdültek egymással, de ezt rövid idő múlva abbahagyták.

A következő táncok indítása nem volt már annyira ünnepélyes mint a nyitótánc. A táncos kiállt a kocsmá ajtajába és nevére szólitotta a leányt. A lány fejbiccentéssel jelezte: tudomásul vette a táncbahirást. Elindult a legény felé. Melléje érve egymást kézenfogva, vagy kendőnfogva a táncterembe léptek, ahol azonnal táncolni kezdtek. A tánc befejezése után a leány ismét visszatért a többi lányhoz a "közbe", vagy a "bangétra". /A bangét a Tiszatöltés sétára alkalmas oldala.

Előfordult, hogy a leány nem kívánt táncolni az őt táncbahiró legénnyel és a hívást nem vette tudomásul. Ezzel megsértette a táncbahiró legényt. A legény igyekezett bosszút állni. A bandájához tartozó valamelyik legénnyel

behivatta a táncterembe a leányt. Táncközben a kijárat-hoz közel a leányt lekérte. Tápen nem volt szokásban tánc-közben a lányok lekérése. Ezért mindenki tudta, hogy a sér-tett legény "kitáncoltati" a leányt. A muzsikások is tudták, hogy kitáncoltatás következik. Abbahagyták a táncnótát, rá-zenditettek a marsra. A sértett legény a leánnyal a kijá-rathoz ért és ott a leányt egyszerűen kidobta, kilökte a kocsmaja-tón.

Megtörtént, hogy két legény egyszerre szólított táncba egy leányt. Ilyenkor nehéz helyzetbe került a lány. Bármelyiket választotta a két legény közül, a másik megsér-tődött. Ha egyikkel sem ment táncolni, mind a kettő harago-sa lett. Vigyáznia kellett most már nagyon, mert a két le-gény bandájához tartozó legények közül bármelyik könnyen "kilükhette" a teremből.

A "kilükött" leány azon a vasárnapon már nem tán-colhatott. A többi lány sajnálkozása közben sirva hazatért. Nagy szégyen érte és bánatában sirt. Róla "Lepetyöltek a lányok a bangéton, mög az egész falu rajta koptatta a nyel-vit." Édesanyja összeszidta, miért ilyen ügyetlen, miért ha-ragitotta magára legényeket. Érthető az édesanya aggodal-ma, hiszen a legények sokszor még évek múlva is bosszút áll-tak, ha módjukban állt.

Ács György a népművészet mestere mesélte, hogy "reguta" korában egy lány nem ment el vele táncolni. A kö-vetkező táncban meglátta egy másik legénnyel. Égtelen ha-ragra gerjedt, mert a másik legény még katonának sem kellett; csak olyan "rucsadi legén" vót." Ezért a leányt az ajtó kö-

zelében elkapta, a muzsikások már huzták is a marsot, ő meg a lányt kilökte, de még utána is rugott. A lány után kiáltotta: "Mögmutatom, hogy nem különb legén' az mint én, mer csak ojjan rucsadi!" A lány már csak azután mert eljárni a bálba, amikor Ács György bevonult katonának.

Másképpen alakult a lány helyzete, ha bátyja, vagy szeretője volt. Ha ezek időben tudomást szereztek a másik banda legényeinek a szándékáról, bandájukkal elállták a kijáratot. Nem engedték a lányt "kilüdni". Ekkor verekedtek. Ha a lányt kitáncolták és sirva elpanaszolta ott-hon, hogy mi történt vele, a bátyja /ha nem volt a bálban/ összehívta a maga bandáját és elmenve a bálterembe felelősségre vonta a kitáncoltatókat. E felelősségre vonás rendszerint verekedéssel végződött. Ugyancsak verekedtek, ha egyik legény tánc közben meglökte a másikat. Az egy bandába tartozó legények mindig összetartottak.

A kocsmáros által fölfogadott rendezők tiszte volt a rend főntartása, a békesség megőrzése. Erre a tisztségre idősebb, tekintélyes legényeket kért fel. A rendtartók nem fizettek és a szeretőjükért sem kellett fizetniök. A rendfőntartás nem volt könnyű feladat és nem mindig sikerült. Sokszor nem tudták megakadályozni a sűrűvérű legényeket a verekezésben. Nem egyszer előkerült a bicska, súlyos sebesülés, sőt haláleset is történt.

A csendőrök megtiltották, hogy a legények bicskával jelenjenek meg a bálon. Verekezés alkalmával mégis előkerültek a bicskák. Erre a csendőrök a kocsmadőrtőben megmotozták a legényeket. Nem volt náluk bicska, mégis ami-

kor verekedtek, kezükben ott villogott a bicska. Kitünt, hogy a lányok vitték be.

Említettük, hogy a házibálakat és kisebb mulatságokat este befejezték, mert mindenkinek haza kellett térni és a jószágellátásban segédkezni. A bál azonban vacsora után folytatódott. A délutáni táncban megkérdezte a legény a lányt: "E'gyünné-é velem este a bálba?" A lány nyugodtan mondhatott nemet. Nem volt harag, mert a beszélgetés csak kettőjük között történt. Más nem hallotta, tehát nem volt sértés. Ha a lány igent mondott, akkor a legény elment a lányhoz és a szülőktől elkérte a lányt. Azután együtt mentek a bálba. Ez általában éjfél előtt ért véget, mert a legtávolabb lakó lánynak is haza kellett éjfélre érnie. A bálban a legények egy-egy új figura bemutatásakor ezt rikkantották:

"Ide nézz a figurára

Né az anyád szoknyájára. Ijjujjujjuju!"

"Lábom termött a táncra

Szömöm a kacsintásra. Ijjujjujjuju!"

És még sok mást kiáltoztak, hasonlóan a lakodalmi rikkantókhoz. Itt nem mindig ragasztották a végére az ijjujjujjujt!

A legényeknek is volt kendőjük, nem csupán a leányoknak. Aki ismerte a kendőhasználat szabályait, sok titkot megtudatott. A legény megizzadván kendőjével törölte meg magát. Ha a lányt akarta meghódítani, udvarolni szeretett volna, a következő szavakkal hozta a leány tudomására: "Türü'dd mán lé rullam a verejtéköt Örzsí!" Ha a leány azt

felelte: "Van kendőd, tűrü'dd mög magad!", a legény tudomásul vette a feleletet. Nem haragudott, hiszen ez csak kísérlet volt az udvarlásra. Többet nem beszéltek róla, ez kettőjük ügye, nem tartozott másra. E titok csak akkor került nyilvánosságra, ha valami oknál fogva összevesztek a"egymást ócsá'jják." Ha a leány a felszólításra így felelt: "Add ide a kendőd!", akkor volt benne némi hajlandóság a legény iránt. Ha azonban a saját kendőjével törölte le a legény homlokáról a veritéket,"Akkó' a'mmán nagyon kedves vót!"

Feltűnő, ha a legény nem a szeretőjével kezdte a táncot. Ez hűtlenséget jelentett, s a leányok is és a legények is külön-külön megtárgyalták s ki -ki érzése és hovatartozandósága szerint ítélte el a "gyalázatost", akit hibásnak tartott.

Tánc után hosszabb szünet következett. Ilyenkor szellőzködtek és a legények be-betértek az ivóba néhány pohár bor elfogyasztására. Közben daloltak is, s a lányok szava felelt rá kívülről más nótával.

A következő táncnál már fesztelenebb volt a hangulat. Tánc közben is mondták a muzsikások által diktált nótát, s közben egyet-egyet rikkantottak. A rikkantók mindig célzatosak voltak. Valakire, vagy valamire fel akarták hívni a többiek figyelmét. Ilyenkor azután elmaradt a szokásos lakodalmi ijjujjujjujjuj! Ha pl. a legény közhirré akarta tenni, hogy a leány elfogadta közeledését azt kiáltotta:

"Ez a kislány kicsike,
Ebbü' lösz a mönyecske!"

"Táncó'tatom Zsuzsikát /Pannikát, Mariskát, az Ilkát/
E'huzom a viz/i/-puskát!"

Aki buslakodik:

"Tisza partján elaluttam,
Jajj, de szomorut á'mottam!"

"Itt az egész Tisza mentén,
Nincsen ojjan árva mint én!"

Tápén az édesanya nem kísérte a leányt a bálba. Ezért az asszonyok mindig kiokították leányaikat s ezért kellett a tánc után azonnal hazatérni. Az éjjél után hazatérő leányt nagyon megszólták, ha meglátták. Nem sok becsülete volt az ilyen leánynak, ezért a leányok vigyáztak és betartották a törvénynél is erősebb szokást. A lányok a táncból hazatérve nem daloltak akkor sem, ha csapatosan mentek. A legények annál inkább. Zengett a nótaszótól a falu.

Miután a lakodalmak és a bálak nótái-néhány lakodalmi funkciót alátámasztó, kiemelő nóta kivételével - azonosak, a nótákat, dalokat a lakodalmi szertartásnál részletesen ismertetjük.

A lakodalom

Az élet három nagy állomása: a születés, házasság és a halál. Az első kettőnél vidáman köszöntik az újszülöttet, illetve a házasokat. Különösen a házasságkötés-

hez fűződő szertartásszerű szokás ad képet Tápé táncairól és dalairól. A házasságkötéssel kapcsolatos szokásanyag bonyolult szertartássorozat, amelyben teljesen kiigazodni a tápaiak közül is csak az tud, aki nagyon sok lakodalomban vett részt, vagy aki a lebonyolításban komoly tisztséget vállal.

Mielőtt lakzíról beszélhetnénk, szükséges, hogy a fiatalok megismerjék egymást. Ismerkedési hely és alkalom a bál, egyéb táncmulatság, a templom, a vasárnapi játzó és régebben a "merigető". /Ártézi kut nem lévén, a Tiszán alkalmas helyen vízmerítéshez elkészített kutszerű gödör pallóval/.

Az ismerettség után a fiatalok szívében szerelem fakadt. Szálait egyre fonogatták, erősítették. A vége házasság lett. Előfordult azonban, hogy a rokonság idősebb, tapasztaltabb asszonyai boronálták össze a fiatalokat, kit a rang, kit a vagyoni helyzetnek megfelelően. A férfiak ritkán avatkoztak az asszonyi "praktiká"-ba. A gügyü /a faluban élő hivatásos házasságközvetítő asszony, vagy a rokonság valamelyik erre a célra felkért talpraesett asszony tagja/ ügyes kérdésgetéssel tisztázta a leány hozományát s azután megkérdezte"mikó gyűjjön a legén'?" A háziak felelték: "Majd e'gyüttök szombaton!" "Majd e'gyüttök vasárnap!" A gügyü feladata nem a fiatalok szándékának kitudakolása- hiszen a fiatalok már megegyeztek -, hanem a hozomány megnyugtató elintézése.

Eljegyzés

A fiatalok megegyezése és a szülők beleegyezése után tartják a kézfogót. Ezzel hozzák tudtára a falu népének, hogy házasságot kívánnak kötni. Az eljegyzést leggyakrabban kendővivésnek mondják. Kendővivés, ajándékvivés idején a legény fiutestvérét, ennek hiányában barátját kérte meg:

...."vasárnap együnné-é vinni az ajándékot?"

Legközelebbi vasárnap a házasulandó legény - családja hathatós közreműködésével - szépen becsomagolja az ajándékot és testvérével, vagy kísérő barátjával a lányos házhoz indult. Ott már várták.

Az eladó lányt - természetesen - a hozzátartozói addigra minden jótanáccsal ellátták, az édesanyja azonban utoljára a következő dallal figyelmeztette:

/Lakodalom: 1 sz. dal/

A lány mégis csak nagyon várta a legényt, hiszen "szívszerinti" volt. Sütöttek, főztek, úgy készültek a családban bekövetkező nagy eseményre. A legényt kísérőjével együtt mindjárt beengedték és a leány megkezdte az ételek, italok, sütemények felszolgálatát. Amikor a bor öntése következett mindenki feszülten figyelt, hogy a leány kinek a poharába önt először. Ha a vőlegényjelöltnek, mindenki fel szabadultan örült, mert ime a leány most már nyíltan mások előtt is megvallotta, hogy azt szereti. Ez jelentette az igent.

Ezután a legényen volt a sor. Felkelt az asztal-

tól, elővette az ajándékot:

"...Gyűjjenek ide János bácsi, Ilka néni, oszt nézzék mög, mit hoztam!"

A magával hozott ajándékot a legnagyobb komolysággal adta át, a legnagyobb csendben. Ilyenkor nem mókáztak, nem tréfáltak, ennek itt helye nincs. A menyasszony részére: selyöm-jegykendő /fejrevaló/, a két világháború között, főleg a 30-as évektől gyűrű. Bicska, egészséges piros alma, papucs,"mög egy csomó pircöm-pörcöm /az az édesség/. A menyasszony nagy becsben tartja a kendőt s ezt nevezik a faluban jegykendőnek. Elsőkendő az, amelyet a leány az édesanyjától kap az esküvőjére. A vőlegény is kap a leánytól egy olcsóbb selyem jegykendőt, amit a csizmájába teker kapcának.

Néhány nappal az esküvő előtt a leányosháztól is visznek ajándékot a vőlegény házához. Itt már sok a tréfa és huncutság. A vőlegény kap két szöm paszurt, mög egy szí'vát, cigarettát, vőlegényszalagot és vőlegényvirágot. Az örömanyának, lányainak esetleg menyeknek selyemfejkendőt, az örömapának, fiainak esetleg vejeinek zsebkendőt, szivart, míg a gyerekeknek ruhát, édességet ajándékoznak. Itt már nótáznak és tácolnak. Kimondott tánc és ezt az ünnepséget kifejező nóta nincs. Bármelyik hangulatos nóta jó az ünnepi alkalomra.

Amint számbavették otthon az ajándékokat, felsorakozott a menet s nótaszóval indultak a vőlegényes házhoz:

"Jaj, de sokat áztam, fárattam,
Mikó' házasodni akartam..."

Lásd. Lakodalmom 2. sz. dal.

Sok kíváncsi és főleg szomszéd és utcabéli volt szem- és fültanuja az eseménynek, sőt bizonyos mértékig résztvevője is. A vőlegényes ház elé érve annak ajtaját zárva találták. Hatalmasan bezörgettek a kapun, mire bent-ről megszólalt egy sztentori hang:

"Kik vattok, hunnan gyüttök?"

Erre a kérdésre sokféle választ lehetett adni, végül is az érkezők valamelyike bekiáltotta:

"Szerelöm utján gyüttünk!"

Derül erre mindenki, akár kívül-, akár belül van a kapun. Közben a második kérdés is elhangzott belülről:

"Mikó' van a ludon a legtöbb tall?"

Ismét megindul a találgatás. Sok, sok tréfás felelet után elhangzik a helyes felelet is:

"Mikó' rajta a gunár!"

Ezt is tudomásul kell venni, mert az igazsághoz tartozik és nagy kacaj jutalmazza a szellemes feleletet, s még a bentiek is csodálkoznak a felelet értelmességén. Azonban a vendégségbe érkezők még mindig kapun kívül voltak, mert a harmadik kérdésre is választ kellett adniok:

"Mikó' tanákozik a kendőrvirág, a buzavirág, mög a szőlővirág?"

Csak akkor nyílik ki a kapu, amikor erre a kérdésre is helyes felelet érkezik. A helyes felelet nem sokat

várat magára:

"A lakodalomba', me' a fehér abrosz a kendőrvirág, a kalács a buzavirág, a szőlővirág mög a bor!"

Kapunyitás után bent kezdődik a tréfa-móka, szaporodnak a vendégek, itt vannak a háziak, csak éppen a vőlegény nincs sehol. Kérdik a vendégek a vőlegényt, erre a háziak behoznak a rokonságból egy kamaszt. Karban kiabálják a vendégek:

"Nem ez az, nem ez az!"

Erre ezt kiengedték, hoztak helyette egy vénebbet, bajuszosat, mire egy veszedelmesen pergő-nyelvű menyecske a szoba közepére pattant s már mondta is a csufolódót:

"Vén az uram vén,
Nem szeretöm én,
Kopasz a feje,
Nincs ölég esze!"

Nagy volt a nevetés, s ha a következő vőlegény-pótló még "biccentős", sánta is volt, a jókedv tovább fokozódott: "leaprendálták", csufolták az ujabbakat. Végül is előkerült az igazi vőlegény, aki ha akárhogy is nézött ki mégis csak ő lett a kedves, csak neki örültek valahányan.

A vendégek közé ültették a vőlegényt, s megkezdődött a kölcsönös kínálgatás. A lányos házból hozottal a háziakat és viszont. Természetesen ilyenkor is tréfálkoztak és igyekeztek a másikat becsapni, hogy a mulattatás ki ne fogyjon. Gyakori becsapás, hogy céklát szeleteltek fel, amelyet kitűnő konyhaművészettel liszttel, tojással

tésztaformában sütötték meg s azzal kínálhatták a vendégeket. Nagyon kikacagták azt, aki ilyen tésztába harapott. A vendégek között meg mindig akadt "áldozat", aki a hangulat kedvéért szívesen vállalta ezt az áldozatot. Némely vendég "szégyenlős" volt, nem merte kivenni s úgy tett, mintha sóvárogna érte. Az ilyennek a szájába nyomták s volt újabb kacagás.

Evés-ivás után következett a tánc. A házbeli-ek közül egy legény felugrott és a vendégkoszoru asszonyai közül valakit a középbe húzott. Újabb nagy hahota következett, mert valamelyik tréfacsináló a padok alatt a vendégek lábát, vagy szoknyáját egymáshoz kötözte, s ahogy a legény a felkért menyecskét a középbe húzta, az összesnek menni kellett, mert össze voltak bogyva, láncolva.

Igy dalolva, tréfálkozva, táncolva gyorsan telt az idő s tulajdonképpen ekkor került sor az ajándékok átadására. Megint sok vidámság, kacagás következett, mert a legkisebb ajándéktárgyat is száz papirba csomagolták, hogy nagynak tűnjék, s emelkedjék a hangulat a kicsomagolásakor. Mire az ajándék előkerült a szoba is tele lett papírral. Nagy sikere volt az örömapának hozott szivarnak. Ezt is agyoncsomagolták, s legtöbbször nádvirágból "nádbuzogányból" "páklyából" készítettek. Ha meggyújtották bűdös volt. A rendes szivar csak azután került elő.

Végül is elérkezett a bucsuzkodás ideje. A vendégek sorban megköszönték a szíves vendéglátást, a háziak pedig megkérdezték:

"Vó't-é valami kifogásó'ni való?"

A sok megnyugtató és parolászás után utnak indultak haza s vidám nótaszó verte fel a falu csendjét:

"Hogyha neköm száz forintom vó'na,
A kilincsöm szinaranybu' vóna.
De mive', hogy nincsen, fábul van a kilincsöm,
Madzag a huzója"

/A tápai kilincsek nagy részének ebben az időben csakugyan madzag volt a nyitója, mind a bejáratok kiskapukon, mind a pitvarajtókon/.

Lakodalom: 3 sz. dal

A legidősebbek arra is emlékeznek, hogy a lakodalmi ünnepségek tulajdonképpen az ágyvitellel kezdődtek. Régente az ágyvitel a lakodalom egyik legfontosabb aktusa volt, mert az esküvő napjára már a vőlegényes háznál kellett az ágynak lennie. A lakodalmat megelőzőleg ünnepi menet indult a vőlegényes háztól, a menyasszony ágyának, ládájának, ágyneműjének és egyéb holmijának kikérésére. Nótázva indultak s utközben is tácoltak. Legáltalánosabban elterjedt a közismert népies műdal:

"Most viszik a menyasszonynak ágyát,
E'vesztötték a nyoszolya lábát,
Addig babám nem feksző a' zágyba,
Mig mög nem lösz a nyoszolya négy lába."

Lakodalom: 4. sz. dal

Ilyenkor is próbára tették, most már a menyasszony házánál a lakodalmásokat. Kérdéseket tettek fel számukra és egyéb sok akadályt kellett leküzdeniök, míg

bejutottak a menyasszonyos házba. Emlékeznek még arra, hogy rigmussal kérték ki az ágyat, az ágyneműt, elmondani sajnos már nem tudják. Csak a következő dal maradt meg emlékezetükben:

"Miska bácsi, Gyurka bácsi,

Hej, csak a ládám hozza kend ki,

Hej, csak a ládám hozza kend ki."

"UGy e'dugja kend a gazba,

Sej, rá né taná'jjon a gazda,

Sej, rá né taná'jjon a gazda."

"Benne van a selyömkötő, selyömkendő.

Hej lángot vet az mind a kettő,

Hej lángot vet az mind a kettő."

Lakodalom: 5.sz. dal.

Mindenestre sokkal értékesebb az előbbi népi-
es műdalnál és régebbi szokásokra is utal.

A lakodalom napja

Sok előkészület előzte meg a lakodalom napját, végül mégis csak rájuk virradt. A polgári esküvőt a legnagyobb csendben délelőtt tartották meg, délután az egyházit annál nagyobb pompával, dalolással, muzsikálással.

Reggel már gyülekeztek a vendégek. Rendszerint ilyenkor hozták el ajándékaikat. A lakodalmas háznál fogyasztották el a reggelit és az ebédet is. Mire templomba indulásra került sor, a sok borozgatástól már nagy a hangulat. A lakodalmasokat lakodalmi virággal feldiszipet-

ték, a férfiak boros-üveget ragadtak, az asszonyok kalácsot.

A menyasszonyt időközben felöltöztették. A vőfély már itt volt s indulás előtt rigmust mondott, amelyben elbucsuztatta szüleitől, testvéreitől, lánybarátaiktól, rokonaitól, szomszédoktól:

"Zeng bucsuzó szavam, hullanak könnyeim,

Tőletek bucsuzom kedves szüleim." stb.....

Hosszu sirás-rivás következett, amelynek egyszer mégis vége szakadt. A menyasszony fejére feltették a koszorút, s a vőfély díszes zsebkendőt nyújtott a menyasszonynak s kendőn fogva elindultak a násznép kíséretében a templomba.

Ha külön indult a lakodalmas nép /a vőlegény násznépe/ és külön a lányháló /a menyasszony násznépe/, akkor a vőlegény násznépe a hangosabb. Ilyenkor úgy illik, hogy a vőlegény érkezzék előbb a templomba. A násznagyával a sekrestyébe ment s ott várta be a menyasszony érkezését. Amikor a menyasszony a templomajtóhoz érkezett, akkor indult a vőlegény a sekrestyéből, s a szentélyben összetalálkoztak.

Ha együtt indult a két menet, akkor elől ment a menyasszony a násznaggyal, s azután a vőlegény az egyik koszorúslánnyal. A menet élén régen kardos legények rugtattak lóháton, emlékezésül a nem sok biztonságot jelentő török világra. Nótaszóval, muzsikaszóval vonultak a templom felé. Amikor a nászmenet a templom közelébe ért,

a zenekar és a vendégség egyszerre rákezdí az utolsó, már csak formai figyelmeztető dalt:

"Sej kislány, kislány jó mögondó'd a dógot,
Huvá töszöd lánykori bondogságod?
E'viszöm a gyöngyvirágos ó'tár elé létöszöm,
Sej onnan többet soha fő' nem vöhetöm!"

Lakodalom: 6 sz. dal

Esküvő után a menet a lakodalmás házhoz, tehát a vőlegényes házhoz indul. Egyik nóta követi a másikat, majd föl váltva nóta és zene következik, s közben lakodalmi rikkantó, vagy rigmus. Menetközben táncolnak, főleg az asszonyok csoportja és a legények. Ismerőst, jóbarátot látnak az uton a lesők között azt megkinálják borral, egy-egy falat kaláccsal /fonott-kalács/.

Említettük már, hogy a gyermekek a felnőttek táncalkalmain mindig részt vesznek, így természetesen a lakodalomban is. Az uton vonulva is utánozzák a felnőttek táncait, mozdulatait, elsajátítják azokat a jellegzetességeket, amelyek a tápai táncra jellemzőek. A külső szemlélőnek feltűnik, hogy a gyermekek és a felnőttek egyaránt végeznek egy másutt nem szokásos, jellegzetes kar-mozdulatot, amelyről a tápaiakat bárhol fel lehet ismerni.

Menetközben ilyen rikkantókat kiáltanak:

"Aran' bárány, aranykos

mönyasszonyunk aranyos!"i j j u j j u j j u j j u!

"Aki miránk bámaszkodik,

Násznagy alá kévánkozik!"

....i j j u j j u j j u j j u!

"Aki eztet iri'lli,

Keze, lába törjön ki!"ujjujjujjuju!

"Ez az utca kanyarodik,

A vőlegény szomorodik"ujjujjujjuju!

A rikkantók között vannak drasztikusabbak is, bár a vőfély és a násznagyok figyelmeztetni szokták azokat, akikről tudják, hogy "szeretnek disznó*kodni,.... csunyaszájuak." A szelídebbek közül való:

"Aki kinéz az ablakon,

Tarka kutya fossa nyakon!"

Menetközben feltétlenül eléneklik a következő népdalokat és műdalokat:

"De szép a rozmaring bokorba,

Mikor bekötik koszoruba....." stb.

Lakodalom 7. sz. dal

"De szeretnék hajnal-csillag lönni,

Babám udvarába beragyogni....."

Lakodalom: 8.sz. dal

"Összefolyik a kis Maros a Tiszával,

Összeillik a szőke a barnával...."

Lakodalom: 9.sz. dal

Beérkezve a vőlegény utcájába, a lakodalmas ház közelébe felhangzik a dal:

"Lakodalom van a mi utcánkba,

Férjhő' mönt a Putyus Mária lánya...."

Lakodalom: 10 sz. dal

Lásd: 4.sz. dal.

Említettük, hogy a nászmenet élén néhány lovas legény haladt karddal a kezében. Itt említjük, hogy a fiatal pár után ugyancsak kardos legények haladtak különböző rangfokozattal, de gyalogosan. A lakodalmas házhoz érkezve, az első két kardos legény néhány tánclépéssel a kapuhoz /bejárathoz/, utcaajtóhoz érkezve a kardot keresztbe szögezte és ezalatt kellett a násznépnek átvonulni. A lakás ajtajához érve a vőlegény belépett és visszafordulva lábát a küszöbre tette, a menyasszony kívülről maradt s ő is küszöbre tette a lábát. Nagy perecet adtak a kezükbe és nagy lelkesedéssel buzdították a fiatal párt törjék ketté a perecet. A leányok és asszony^{ok} a menyasszony pártján, a legények és "embörök", tehát a nős férfiak a vőlegény pártján voltak.

Amelyik nagyobbbat tört, azt dicsőítették, hogy hosszú életü lesz s övé lesz a hatalom a házasságban. A perecből azután mindenki kapott egy "csipötöt". Így osztották széjjel.

A következőkben a vőfély szerepe a lakodalmi szertartásban egyre jelentősebb. Ő a rigmusmondó, legtöbbször a táncmester és a rendező. A násznép az ifjú párral megérkezett a lakodalmas házhoz, illet őket beköszönteni:

"Ime a menyasszony és vőlegény mögérközött

Kérem az örömszülőket, csókó'jják mög őket!"

Kézfogás és körülcsókolás következik. "Isten hozott!", "Isten éltessön!"-nel köszöntik a fiatalokat. A továbbiakban azonban újabb nehézségek és tréfák következnek,

míg a vendégek elhelyezkednek az udvaron felállított sátorban. Ültetési sorrendre nincs szükség, mert mindenki ismerte az ültetés rendjét s azt be is tartotta. Csak a más vidékről jött vendégnek jelölték ki a helyét. A két násznagy a főhelyen ült. Eléjük állt a vőfély és beköszöntötte a vőlegényt. Ezután kiment és kendőnfogva bevezette a menyasszonyt, őt is beköszöntötte, majd kérte a násznagyokat:

"Tisztó't násznagyuramék,

Tessék parancsó'ni,

A táncmestörnek

A sortáncot e'jární!"

A kapott parancs alapján rögtön elkezdődött a sortánc. A vőlegényt a násznagyoktól háromszor kellett kikérni. A vőlegény, a menyasszonnyal komótosan járta. Közben a vőfély sorban kikérte a koszoruslányokat és legényeket párosával, majd a többi vendéget, s végül az egész vendégsereget, sorjában.

A sortánc legkedvesebb nótái:

"Kis Tápéba két uton köll bemönni,

De szeretnék a ruzsámma' beszé'ni..."

Lakodalom: 11.sz. dal.

"Nincs édösebb a fekete szőlőné'

Nincs kedvesebb az első szeretőné'...."

Lakodalom: 12.sz. dallam.

"Erdő, erdő sűrű sütét erdő, csuhajla,

Közepibe két szál aranyvessző csuhajla..."

Lakodalom: 13. sz. dallam.

"Tul a Tiszán van egy kis ház sárgára van festve,
Abba' lakik, abba' lakik egy barna mönyecske..."

Lakodalom: 14. sz. dal.

Tánc után szünetet tartottak, a szünetben énekeltek. Egyik legszebb tápai "hallgató nóta" a következő népdal:

"Kék szivárvány, kék szivárvány koszoruzza az eget,
Szőke kislány, barna kislány csalta mög a szívemet..."

Lakodalom: 15. sz. dal.

Azután újból táncoltak, majd daloltak egészen a vacsoráig. Tápén a vacsora a lakodalom fővendégsége. Időpontja a késő esti órákra esik. Az ételeket a vőfély hordta fel a maga szervezete hadsereggel, de a koszorúslányok is segédkeztek, sőt nagy vendégsereg alkalmával sokan a rokonságból, nők, férfiak vegyesen. A vőfély rigmussal mutatta be a felszolgálókat a násznagyoknak, és a násznépnek. Felköszöntötte az asztalt, és a vendégeket is beköszöntötte, sőt magát a nász-lakomát. Közben tréfás, vendégbiztató rigmusokat, versikéket mondott:

"Hogyha mögengedik neköm még itt állni,

Szeretnék a mönyasszonnya' egy kicsit táncó'ni.

Egy lassut, mög egy frisset e'jánni,

Mig a mönyasszony velle nem enge'ne hál'ni!"

Hatalmas hahota tört ki erre, s gyakori a közbe-
kiáltás:

"Ehhön vó'na ken'nek esze mi?!"

Vagy: "Más tán nem is kéne?!"

Vagy: "Mi a paszur?!"

A vőfély is észrevette "nyelvbötlését" s rögtön helyre is igazította:

"Ejnye mi a patvar, de mögbötlöttem,

Hogy beszédömet így ellöditöttem.

Még nem is ittam, mán is mögtántorottam,

Es a részögség miatt nem t'om, mit szölottam!"

Közben tálaltak. A vőfély itt is sorra mondta beköszöntöit: a levest, a paprikást, sülttészát, stb. egyenkint dicséri. A tréfa azonban ekkor sem hiányzik, mert sok minden más mellett kínál a vendégeknek: csirkeordítást, bagolynyerítést, bornyuköhögést, üreskocsizörgést stb.

Vacsora közben a zenekar játszik, s amikor pihenőt tart, énekelgetnek, azok, akik előtt éppen nincs étel, vagy már elfogyott az egyik fogás s várnak a másikra. A hallgató nóták legtöbbször népies mődalok és magyar nóták.

Pl. "Kéket nyílik az ibolya nem sárgát,

Mit tagadod én is jártam tehozzád..."

Lakodalmom: 16. sz. dal.

A vacsora végefelé lakodalmi énekként a "Kánai menyegzőről" szöló vidám történetet éneklük el, s közben egy-egy szakasz hangulatának megfelelően üritgetik egymásután a poharakat:

"Az igazi Messiás mán e'gyütt,

Sokféle csudákat köztünk tött,

A vizet is borrá tötte, a násznépet vendégölte

Kánán menyegzőbe."

Lakodalmom: 17.sz. dallam.

Vacsora után "kásapénz" szedés következik. /A bekötött kezű szakácsnét a vőfély vezeti be rigmussal/. Majd bejön a többi szakácsnő is fazekakkal, fedőkkel, fakanalakkal, s nagy lármát, zajt csapva mulatnak, énekelnek.

Ismét a vőfély áll elő, aki előkészíti az új sor-
tányót:

"Perec-kalács tányérjára,

Töltsünk bort a pohárba,

Ugy öntsük a szájába,

Ne fáraggyon érte maga,

Ne szédítse mög a szaga.

Lám mögfogtuk a galambot,

Vertük néki a nagydobot.

Adjunk néki libacombot,

Majd mögnyomjuk az ezüstgombot.

Huzzad, huzzad muzsikás legén'

Hallgass a nótáva' még legén'

Dari-bari, dinom-dánom,

Töltsön bort násznagyuram, nem bánom!"

Mig a rigmus tart a szomszéd egymás közt megjegyzik: "De jó' aggya!"

A pohár bor után a vőfély így folytatja:

"Szép vőlegényhő' illik a mönyasszon'

Ugy tündöklük, mint a szép sárga aran.

Olyan szépen ragyog, mint a sárgaréz,

Sokka' édősebb, mint a lépesméz.

Szépen összekerü'tek,
Egymás ölibe ülnek.
Szá'jjon áldás mind urára,
Mind pedig asszonyára.

Zendítsétők a muzsikát!

Táncó'tassuk mög: Zsuzsikát, Sárikát, Juliskát, stb.

Tisztó't násznagyuramék mög e'huzzák

A faluháztu' a vizipuskát!"

Az új sortánchoz mást már sorba kikéri a vőfély
a vendégeket a násznagytól a tánchoz:

"Násznagyuram tessék parancsó'ni,

Pisze Pistának a sortáncot e'jární!"

Ameddig egy ülő vendég akad, addig ismételten
hangzik a táncbahívó vőfély-rigmus. Amikor már mindenki
táncol a vőfély nagyot kiállt:

"Cigán', aki nem cserél!"

A táncosok gyorsan párt változtatnak, s mindenki
igyekszik elkapni azt a táncost, akivel szívesen táncol,
hiszen előzőleg azt kapta párnak, akit a vőfély kijelölt.
A vőfély többször is megismételheti a párválasztó-rendel-
kezést, végül ismét az ő hangját halljuk:

"Mindönki keresse mög a magáét!"

Nagy zür-zavar támad, mert bizony vannak olyanok,
akik nem szívesen táncolnak a "magukéval", tehát a vőfély
által kiosztott párral, s inkább az a törekvésük, hogy el-
illanjanak.

A táncoknak vége-hossza nincsen, s ha mégis
abbahagyják, a szünetben nótáznak. Közben egyre isznak.

Igy biztatják egymást az ivásra:

"Ez a pohár bucsuzik

János bácsi most iszik.

É'jjön, é'jjön, é'jjön a barátság."

Ezt addig éneklik, míg az "áldozat" a bort kiitta. Amikor kiitta felhangzott a jó kívánság:

"Most ivott ő kedvére,

Vá'jjék egészségére!

É'jjön,
é'jjön, é'jjön a barátság!"

Erőszakosak a bort kínálók s addig nem távoznak, míg a sorra kerülő ki nem issza a bort. Ha nagyon makacs és sokáig szabadkozik, a felszabadult, erősen boros hangulatban drasztikusak. Ezt éneklik:

"Ha nem iszik belülle,

Nagy lofasz a seggibe!

Nincsen, nincsen, nincsen így barátság!"

Lakodalmom: 18.sz. dal

Tovább folyik a tánc, a nóta. A menyasszony a vőfélyvel és két rokon asszonnyal elvonul a házba, hogy menyecskének öltözzék. Régen selyemruhába, ujabban piros-petytyes ruhába. Ilyenkor kötik be az ugynevezett első kendővel a fejét, tehát azzal a kendővel, amelyet az édesanyjától kapott.

Amikor a vőfély kendőnfogva bevezeti az újasszonyt a lakodalmi sátorba a násznagyok elé a két gyertyás asszony kíséretében, elcsitul a láрма s mindenki feszülten figyel. A vőlegény a két násznagy között ül. A vőfély komoly szavakkal kezdi, de később tréfával, mókával fűszerezi:

"Mer' szép mönyasszonyunk az előbb még lány vó't,
De nézzék csak, hogy e'vá'tódzott.
A koszoruját nem látom huvá lött,
Annyi bizonyos, a feje beköttetött."

Majd áldást kér az új párra:

"Áldjuk az Uristent az ő szent fölségeért,
Hogy ez a lakodalom ilyen szépen végetért.
Te hintsd mög ez új párt égi kegyelömmé',
Áldd is mög őket, számos jó gyerökke'."

Áldást kér az örömszülökre, a vendégekre, majd ismét tré-
fálni kezd:

"Mer' az új mönyecske szömöldöke
Többet ér, mint a gazda hat ökre.
Hát még az a csalfa szöme, az a piros szája,
Sokkal többet ér mint a fejpárna.

Ugyé galambom, szép mönyecském,
Hónom alá röpült kicsi fecském,
Szépségös rúzza, ékös lil'jom,
Ilyen köllene so't száz mill'jom!"

Végül pedig sok bőséget kíván:

"....sok disznót az ólba,
sok libát a tollba,
szalonnát a kamrába,
piros bort a hordóba,
gyerököt a mönyasszony hasába!"

Majd a muzsikásokhoz fordulva, akik már úgy is tust huztak
minden rigmus után - nagy hangon kiáltja:

"Nosza muzsikások ne szunnyadozzatok,
Hanem egy takaros csárdást huzzatok!"

Ez a nóta meg van szabva, ettől eltérni nem lehet:

"Jaj de csinos mönyecske lőtt ebbü' a lánybú'

Kerek kontyot csinájjunk a hajábu'

Jaj, de csinos kis barna, suhog rajta a selyömruga,

Eszteendőre, e'vöszöm kettőre mög mögveröm,

Ő lőtt az én, csárdás kis feleségöm!"

Lakodalom: 19. sz. dal.

A menyasszonnyal tácolnak, majd a vőfély kiszökteti a kijáratnál s ekkor utána dobják a már eloltott gyertyákat. Ez is a bőségre, termékenységre utaló szokás.

A vőfély rövid idő múltán ismét megjelenik az ujasszonnyal, a násznagyoktól kikéri és utoljára hozza "közforgalomba!" Fölpattan egy székre, kezébe veszi a "restát" s kezdetét veszi a harmadik sortánc, a restatánc.

"Eladó az ujasszon'!" kiáltja nagy hangon. Erre az alkalomra már megérkeztek a "lányhálóbu" a lány rokonai s egymás kínálgatásával, a közös dalolással és táncolással még magasabbra csapott a jókedv. Az új asszony és "ujembör" férfi és nő rokonai mind táncolnak az ujasszonnyal, tehát sorban, s ugyanakkor a rostába dobják a rászánt összeget. A rostába hull, egyre hull a sok pénz. A tánc befejezésével a rostát a pénzzel együtt a násznagynak adják, aki annak tartalmát egy tányérba önti, majd a tányérral együtt az ujasszony asztalra helyezett kötényébe, de úgy, hogy a tányér darabokra törjön. Az ujasszony összefogja a kötényt és kifut a sátorból, nyomában az ujembör. A zenekar rázendít a "Rákóczi induló"-ra és ezzel ér véget a tápai lagzi hivatalos része.

Az ujasszony éjféli előtt érkezett rokonait már kárlatosoknak mondják, azaz ká'llátósok. A réstatánc után hazatérő "ká'llátós"-okat természetesen illik hazakísérni. Nagy nótaszóval indul a két összekavarodott csoport a "lányháló"-ba. Ott újból evés-ivás és mulatás. A hazatérő lakodalmasokat ismét elkísérik a "lány'háló"-sok, s így ide-oda járnak, dalolva- táncolva.

Hajnalban az új párral az élen a lakodalmasok zeneszóval elindulnak a lányos házhoz. Itt óriási örömmel fogadják őket és vig mulatozás után, ugyancsak a násznép kíséretében, zenekarral együtt vig nótaszóval, táncsal visszatérnek a lakodalmasházhoz, de magukkal hozzák az ujaszszony még otthon maradt ruháit.

A lakodalmasok legtöbbször fáradt s amikor ismét felcsendül a Rákóczi induló azaz a marsoló, az új pár és közvetlen rokonai, akik segédkeztek a takarításnál, mosogatásnál betérnek a házba, a többiek pedig haza.

Messziről még jelzi a nóta, hogy az utolsó lakodalmasok most térnek haza:

"Haza, haza, haza, gyerünk mán,
A szép piros hajnal hasad mán.
Szép a piros hajnal babám, aranyos,
Este járok hozzád babám, de nem most!"

Lakodalom: 20.sz. dal.

A lakodalom nem ér véget minden alkalommal ennyi idő alatt. Vannak mulatós emberek, akik folytatják a mulatságot. Az idősebb emberek arra is emlékeznek, hogy a

századforduló után összevont szokások régebben több napig is eltartottak. Így a kárlátás nem a lakodalom napján történt, hanem később. Ujasszony-avatás a régebbi időben néhány nappal az esküvő után történt. Régebben a lakodalom befejezését jelentette a második, vagy harmadik napon fel-
tálalt "kitoló kása". Ez üzte el az utolsó vendéget.

A Tápai Gyöngyös Bokréta

Az eddigiekből is láthatjuk, hogy a faluban szervezett táncélet nem volt. Változások a táncéletben hosszú ideig nem adódtak. A továbbiakban azonban a modern életforma mind kevesebb tánclehetőséget biztosított.

A táncokban és a táncéletben a nagyobb változást az első világháború hozta. /Ez tapasztalható az egész országban/. A hagyományozódás rendje ekkor megtört, s a huszas években felnövekvő nemzedék már csak részben folytatta ott, ahol az előző nemzedék abbahagyta. A háboruban a faluból sokan vettek részt. Többen meghaltak, s akik visszatértek, azoknak sokáig nem volt kedvük táncolni. A huszas évek végén tánciskola nyílt a faluban, mely a hagyományvesztést még inkább elősegítette. Az eddig csak a "városban" /Szegeden/ látott polgári társastáncok - lassan ugyan - tért hódítottak a faluban, elsősorban az itt élő iparosok között, majd a városban dolgozó legények is az akkor divatos társas táncokat terjesztették. Eleinte keverve, és még sokáig a csárdás volt a legfontosabb tánc. Azonban a különböző motívumok koptak, szegényedtek s sokan már csak az egy-és kétlépéses csárdást ismerték, s azt is csak "simán". Természetesen nem mindenki járt tánciskolába és a régi hagyományozódás ereje még sokáig - egészen napjainkig az első helyen tartotta a csárdást.

A táncalkalmak egy része eltűnt, mások nem a régi rend szerint folytatódtak. A gyermekek részére sem adódott elég alkalom a tánctanulásra. A mulatságok, bálak rendje

is más és csak itt-ott található meg a régi hagyomány.

Amikor a hagyomány bomlásnak indult és a polgári táncok erősen tért hódítottak Tápén is - 1934-ben a faluban megjelent Paulini Béla, aki a község jegyzőjével és a segédjegyzőjével tárgyalt a "Gyöngyös Bokréta" megalakításáról. A jegyző nem tartotta fontosnak a táncsoport megalakítását, de a segédjegyző - Bodó Mihály -tápai származású lévén, mégis csak a táncosok pártjára állt és így 1934. tavaszán kidobolták a faluban, hogy a "Hangyában" /régi szövetkezeti bolt, kapitalista vállalkozás/, a nagyteremben jelenjen meg minden leány és legény, aki szeret és tud táncolni, mert megalakítják a "Bokrétát".

Felöltözve -azaz népviseletben- ünneplőben jelentek meg a leányok és a legények. A zenekar húzta, a fiatalok pedig járták, ki, hogyan tudta. Paulini Béla feállt egy székre és onnan figyelte a táncosokat. Aki kedvére táncolt, azt a segédjegyző felírta s így alakították meg a csoportot.

Török Ferencné a továbbiakról a következőket mondta....."Mikó e'mögvó't, a többiek e'möntek, münk ott maratunk, azután danó'ni köllött. Egyik nótát mondtuk a másik után, aztán Paulini kiválogatta azt a mi neki tetszött. Mikó' e'mögvót, akkó' ezökre a nótákra köllött nekünk táncó'ni azt, amit münk tuttunk. Nem sokat avatkozott a' bele, hogy mit táncolunk, csak éegyszörre köllött kezdeni, aztán mögfigye'te mik pár járja szöbben, aztán a'szonta: tük is ugy járájátok!"

Paulini Béla néhányszor megjelent a faluban, ilyenkor a jegyző összehívta a fiatalokat, azaz most már

a "gyöngyösöket", - ahogy a faluban nevezték őket - s megnézte mennyire haladtak a tanulással. Ujabb tanácsokat adott azután hosszú időre ismét magára hagyta a csoportot. A jegyző gondoskodott arról, hogy egy-egy alkalommal rendelkezésükre álljon a Hangya nagyterme, és a zenekar. Legtöbbször azonban saját maguknak daloltak, s úgy táncoltak.

Tápénak a legjellegzetesebb tánca, illetve tánclépése a "daru-döbögös". Erre a táncra a legidősebb emberek is úgy emlékeznek, hogy azt a faluban mindig tudták. Ez a tánc tetszett meg Paulininak is. Több dalt énekelte, amelyre a darudöbögőst járták és végül is a

"Harmatos a kukorica levele

Utó'jjára jártam nálad az esete...."

Gyöngyös Bokréta: 1. sz. dallam.

Erre a dalra járatta a darudöbögőst. A bokrétások egészen a második világháború kitöréséig a szerepléseiken e dalra táncolták a darudöbögőst. Sőt még a felszabadulás után is, amikor a Kisgazda-párt újból megalakította a bokrétát, évekig még erre a dallamra járták a darudöbögőst. A "Tápai Népiegyüttes" azután megváltoztatta a dallamot s a faluban szokásos népdalra járta és járja a táncot.

/Lásd. a 2. sz. mellékletet/

A Tápai Gyöngyös Bokréta első szereplése 1934. augusztus 20-án Budapesten volt Szent István napján.

Paulini Béla és még néhányan megjelentek a Pesten elszállásolt bokrétásoknál s megnézték a műsorukat, amelyet azután a következőképpen rögzítettek:

1. Kis Tápéba két uton köll bemönni /lásd a la-

kodalmi dalok között/ c. népdalt énekelték a színpadon. A lányok és menyecskék elől-, a legények pedig mögöttük álltak. Ezután énekelték:

2. Márványkübü' márványkübü' van a Tisza feneke c. népdalt.

Gyöngyös Bokréta: 2.sz. dal

3. Kis kutya, nagy kutya ne ugass hiába; a következő dal.

Gyöngyös Bokréta: 3. sz. dal.

4. Száz forintos, száz forintos selyömkendőm nagy rojtja c. dal befejezése után a lányok hátraadták a selyemkendőket a mögöttük álló legényeknek. A legények a kendőt egy előre elkészített székre helyezték.

Gyöngyös Bokréta: 4.sz.dal.

Ezután elkezdődött a tánc. A nők egy koszorútáncot lejtettek s a nóta végére éppen a férfiakhoz értek. A nóta:

5. Zö'dre van a, zö'dre van a rácsos kapum festve című népies műdal.

Gyöngyös Bokréta: 5. sz. dal

A férfiakhoz érve a már említett: Harmatos a kukorica levélre táncolták a legfőbb számot, ami a tápaiakat a többi bokrétás csoporttól elsősorban megkülönböztette-a Darudöbögőst az ismertetett módon.

Majd lassu csárdás következett. Ennek a nótája többször változott. Nem volt kötött rendje, illetve úgy járták, mint otthon, a ténormé nem volt fontos:

6. A tápai bíró ur udvarába....

Gyöngyös Bokréta: 6.sz. dal

A gyors csárdás volt az utolsó előtti tánc. Eddig minden táchoz daloltak. A gyors csárdástól kezdve a táncosok elhallgattak, mert a dalolás fárasztó volt. A tápaiak szerint "a rőzse nótára" járták a frissest, a gyors csárdást. A dallam:

7. Ég a kunyhó, röcsög a nád....c. népies műdal.

Gyöngyös Bokréta: 7.sz. dal

És végül felzendült a bálaknál és táncmulatságoknál említett mars, azaz a Rákóczi induló s ezzel kimarsoltak a szinpadról. Ezzel ért véget a bokrétások műsora.

Egyéb olyan táncról, amely sajátjuk lett volna, nem tudnak a tápaiak. A többi táncot úgy tanulták el másoktól pl. az Üveges táncot.

A budapesti tartózkodás 3 napot vett igénybe. Paulini Béla fedezte - szerintük - a költségeket, tehát az utazást, a szállást és az étkezést. Bort is adatott a szereplések után. A legényeket többször kihivta mondván: "Gyertök nagyböndőjü tápaiak, igyatok!" Minden nap - három napon keresztül - 8-10 bokrétás csoport szerepelt, ami arra enged következtetni, hogy az országban kb. 30 helyen volt bokréta, amit a mellékelt térkép és igazol. Zászlóval, jelvénnnyel

vonultak fel. Sajnos a zászló és a jelvény hollétéről a tagok nem tudnak.

A bokrétás műsort csak Paulini engedélyével lehetett bemutatni. Szigorú parancsot adott, hogy a jegyző mást szereplést ne engedjen. /Ugy gondolom jellemző, hogy a jegyzőt kérték fel a csoport vezetésére és nem a tanítót, pedig ebben az időben működött a faluban néhány tanító, aki foglalkozott kulturális ügyekkel, míg a jegyző nem./ A harmincas évek végén kapcsolódott a munkába és adott sok segítséget a bokrétásoknak Lele József helybeli születésű tanító. A jegyző nyugalomba vonult, Lele Józsefet katonai szolgálatra hívták be. Csóti Mihályné, egy tanító özvegye vette kézbe a bokrétások irányítását, 1941-ben pedig Török József, aki akkor még tanítóképzős volt s aki később a Tápai Népi-együttes egyik vezetője és koreográfusa lett és mind a mai napig működik.

Szereplésük a hagyományos Szent István napi budapestin kívül: 1935. január 12-én Hódmezővásárhelyen a Gazda Ifjak Kongresszusán, Szegeden többször is, pl. 1939-ben a Kenyér-nap alkalmával, majd Szabadkán is 1941-ben.

A műsor évekig azonos volt. Évek múltán Paulini azt javasolta, hogy állítsanak össze új műsort, illetve bővítsék a műsort egy halász-játékkal. A játék menete a következő volt:

A színen megjelent két legény: Kószó István /Mecse/ és Molnár József /Géci/. Elmondtak egy mesét egy halász-legényről, aki szerelmi bánatában a Tiszába ölte magát. Erre elénekelték /a színpadon kívül állók pedig zümmögtek/:

"Hej halászok, halászok, mit fogott a hálótok"
c. népdalt.

Gyöngyös Bokréta 8.sz. dal.

A két mesélő és daloló öreg halásznak vol öltözve. A dal végén megszólalt az egyik: "Mégse' gyűnnek azok a fíjatalok?!" A végszóra bejöttek a legények s folytatódott a busulás:

"Kilenc hete, miuta itt halászok,
Könnyeimtül égy csöp vizet sé látok...."

Gyöngyös Bokréta: 9. sz.dal

Azután jöttek a lányok, az öreg halászok félre vonultak bánatukkal /kűnn gyorsan legényekké változtak/ és kezdődött a tánc.

Később a halászbátékba beiktatódott néhány szóló énekszám, mert egyesek szépen tudtak énekelni. Szóló számok:

"Kiöntött a Tisza a partjára..."

"Én vagyok a halászbáték, én járok a víz tetején..."

"Itt a tavasz szántani kék..."

Gyöngyös Bokréta: 10, 11, 12.sz. dal

A Gyöngyös Bokréta a második világháborúban be- szüntette a működését. Alapító tagjai egy kivételével ma is élnek és fiaik, lányaik közül többen szerepeltek a Népi Együttesben, s szerepelnek még ma is.

A Gyöngyös Bokréta alapító tagjai:

Nagy Mihály és felesége /Már akkor házasságban voltak/

Molnár József " "

Lele József " "

+ Nagy Antal " "

Kószó István és Bodó Panni,
Biacsi Antal és Vincze Etel /Sonka Étus/
Molnár András és Kószó Mária /Palika Mancsi/
Török Lajos és Nyinkó Erzsébet /jelenleg házasok/.

A Tápai Népiegyüttes

A háború a hagyományokat egészen szűk területre szorította. A sok gond és aggodalom közepette az embereknek nem volt kedvük és gondjuk a tancra. Az ifjuság hébe-hóba szervezett egy-egy táncolási alkalmat. Ide is kevesen jártak.

A felszabadulás után erősen megváltozott a helyzet a faluban. A különböző pártok politikai célkitűzéseik szolgálatába igyekeztek állítani a kulturális életet, így a zenét és a táncot is. Minden párt a maga ifjuságát tömörítette szervezetbe s az ifjúsági szervezet létrehozta a maga kulturcsoportját. Így Tápén a Kommunista Párt ifjúsága, a MADISZ. énekkart és színjátszó csoportot szervezett. A Kisgazdapárt újból életre hívta a "bokrétét", a Nemzeti Paraszt Párt Népi Ifjuság szervezete létrehozott egy tánc-csoportot. A tömegszervezetek is igyekeztek kulturcsoportot szervezni: az önkéntes tűzoltó egyesület színjátszó csoportot, az MNDSZ. énekkart, stb.

Egy faluban ennyi csoport és sokféle érdek csak az erők szétforgácsolásához vezethetett. Ezt belátták a vezetők, - különösen az 1947-es kiállítás és kulturverseny után, - melyet a Szabadművelődési Felügyelőség szervezett.

Az első tárgyalás az erők összefogása érdekében

már 1947-ben megindult, majd folytatódott 1948-ban és 1949-ben is, de eredményre nem vezetett. Végül 1950-ben létrejött az egységes kulturcsoport s ősszel már az erők egyesítéséből született: színjátszó csoport, énekkar, és tánckar kezdte meg a próbákat. Ebben az időben hirdették meg a kulturális csoportok részére az Első Országos Kulturális Verseny-t.

Az Első Országos Kulturverseny feltételei között szerepelt, hogy a kulturcsoportnak a saját falujában kell először bemutatnia a műsorát, s ha a falu lakóinak tettségével találkozik, részt kell venni a körzeti, majd a járási versenyen.

A Tápai Kulturcsoport - ahogyan akkor hivatalosan nevezték - decemberben mutatta be műsorát a Révész-féle kocsmában tánchelyiségében. A terem zsúfolásig megtelt, sőt sokan kívül rekedtek, a színpad kicsinek bizonyult, de a falu népe elismerte sajátjának a csoportot, a műsort is. Néhány hét múlva körzeti bemutatón vett részt a csoport Algyőn. A két bemutató eredményeként Szegeden a járási versenyen a Nemzeti Színházban vettek részt a tápaiak. A Délmagyarország c. napilap 1951. január 30-i számában /kedd/ ezeket írja: "Darudöbögős", "fenyegetős" és "sortánc" a tápai kulturcsoport műsorán"...."Több mint száz éves már a Szegedi Nemzeti Színház tiszaparti ódon kőépülete, de olyan sikert, amilyen január utolsó vasárnapján tombolt a nézőtéren, valószínűleg keveset látott. Tizenkilenc község kulturcsoportja mérte össze erejét..."....."amikor a zsűri kihirdette, hogy az énekszámokban és a népi tánccsoportok versenyében a tápai kulturcsoport lett az első."

A járási versenyeken legjobb eredményt elért csoportok a megyei döntőn mérték össze erejüket. Február 18.-án Hódmezővásárhelyen találkoztak a járások győztesei. Erről a találkozóról ezt írja a Délmagyarország 1951. február 20-i száma a "Kulturforradalmunk nagy seregszemléje volt a Téli Falusi Kulturverseny megyei döntője" c. cikkében:

"Tápé község kulturcsoportja aratta a legnagyobb sikert a bemutató során. Komoly képzettséget, művészi játékot mutattak."

A Délvidéki Hírlap c. lap ugyanez év február 13-i számában "Áradj zengő dalunk..." címen Huba László tollából külön beszámolót ír a tápéi kulturcsoport életéről és munkásságáról.

Eddig az időpontok, a lapok kulturcsoportról beszélnek és nem együttesről. A tápaiak egymás között azonban népiegyüttesnek nevezik csoportjukat azért, mert ebben a nép apraja nagyja vett részt. A legidősebb résztvevők eddig az időpontig 50 évesek. /Az énekkar néhány tagja és a lakodalmas táncban a gyertyatáncot járó asszonyok/. Általános iskolások is vannak, közülük a legfiatalabb Tari Rozika és Török Pál, a "gyerök-táncosok." Tari Rozália 8 éves, Török Pál 11 éves.

A műsor egy keretjáték:

1. A Farkas Ilka büszkőnyája /Bálint Sándor "Szeged Népe" c. kiadványából/ c. népdal dallamára rigmust énekelnek:

Népiegyüttes: 1. sz. dal

Rigmus:

Nézd csak milyen készülődés Tápé községében,
Összesugnak, összebujnak utcán és a téren.
Gyanus vagy té Maris lelköm, e'jjársz mindön este,
Pedig édősanyád féltött, s mindön léptöd leste.
Nincsen titkom, Julis lelköm, gyere té is oda,
Me' nagy versenyre készülünk, s most folyik a próba.
Ez a lányok rigmusa volt. Ezután következett a férfiaké:
"Mondd csak kedves Jóska öcsém, mi is az a próba
Nem kártyáznak mán esténkint, a mi szomszédunkba!
Gyűjjön kend is Lajos bátyám, nézze mit csiná'jjunk,
Danojjunk is, táncojjunk is, hozzá muzsiká'jjunk!"

Igy gyülekezett össze a szinpadon száz szereplő, s amikor együtt voltak kezdődött a

2. lakodalmas játék.

Ennek keretében szerepelt:

- a./ sok népdal /a lakodalomnál ismertettjük/
- b./ a darudöbögős /tánc/ 2.sz. melléklet.
- c./ koszoru-tánc /karikázónak nevezik/
- d./ vásárhelyi kisbotostánc, és a
- e./ széktánc.

- 3. A népdalok mellett szerepelt néhány tömegdal, főleg békedalok.

A műsor kb. 40 perces.

1951. március 15-én kezdődött az országos döntő Budapesten az Ifjusági Színházban. Az országos döntő a Budapesti Kulturális Hét keretében zajlott le. Minden este bemutatót tartottak.

A tápai együttes a negyedik bemutatón vett részt március 18-án a fenti műsorral. Erről a versenyről a következőket írta a Világosság 1951. március 19-i száma, a "Száz tápai dolgozó paraszt az Ifjúság Színház színpadán" c. cikkében: "A tápai kulturosoport bemutatkozója volt az est legnagyobb eseménye. Ennek a kulturosoportnak előadása bizonyította, hogy milyen hatalmas átalakító ereje van a szocialista kulturának és mekkora alkotó erő, szépség és öröm forrása, a dolgozó nép." "A tápai csoport bemutatója, amelynek kiemelkedő száma^{ett}it meg kell ismételni, megmutatta kulturális téren az átalakuló falu új, szocialista arculatát."

A Szabad Nép erről a bemutatóról március 20-i számában a következőket írta: "Egybeforr a nézőtér és a színpad" c. cikkében: "És még ezután is tudott ujat, szépet, nagyszabásut adni a sorozatos bemutatók zárószáma, a tápaiak száztágu ének-és táncgyűttese."

Itt nevezi a napi sajtó először együttesnek a tápai csoportot. Ismét a napilapokra kell hivatkoznunk, amikor az Országos Kulturverseny Dísz-előadásának értékeléséről szólunk. A Szabad Nép március 21-i száma ezt írta: "Ezrek közül a tizenkét legjobb. Képek a Kulturház díszelőadásáról." ".....Sokarcu nép....Hányféle arc néz le ránk a színpadról" "És a tápaiak! Milyen öntudatosan állnak az idősebb férfiak és asszonyok a legények és a leányok között. Arról beszél ez az öntudat, biztosan állunk a lábunkon, ezer év óta végre szilárd föld, a magunké van a talpunk alatt. Biztosan állnak, elfogulatlanul mozognak a színpadon, ahol a-

zelőtt soha sem fordultak meg /sokuk először van most Budapestén, először hagyta el a faluját, egy-másik először ült vasuton./ Nézd itt ezt az ezüsthaju öreget!" stb.

Ez az osztatlan elismerés, sőt lelkesedés mutatkozott meg a nézőtéren is s igazolta, hogy a nép művészete magával ragadta a főváros népét, köztük az ujságírókat, a hivatásos művészeket, a művészeti élet irányítóit és a kormány tagjait is, s nem különben a külföldi képviselőket. A Népszava március 21-i számában olvashattuk:...."A legkiemelkedőbb élményt 100 tagu tápéi ének- és táncgyűttes szereplése nyújtotta." Azután: "Valami ellenállhatatlan vidámság, lendület, szépség van ezekben a tápéiakban." Vagy: "Szépen énekelnek és még szebben táncolnak." "Az együtteshez tartozó kisfiu és kislány ugyanolyan kecsesen járta a táncot, mint a felnőttek."

Itt említjük meg, hogy a díszbemutatón bemutatásra került az eddigi műsor kiegészítéseként a Török József által komponál "tápai fenyegetős" tánc. /4.sz. melléklet./ Ekkor szerepelt először Tóth Pál és felesége 70 éven felüli házaspár szólótáncsal, a lippenőssel.

A Kis Ujság azt írja e szereplésről, hogy "Külön tanulmányt lehetne írni a tápéi kulturcsoportról."

Révai József akkori népművelési miniszter így fogalmazta meg a Párt II. Kongresszusán azt a törekvést, amely a felszabadulás után az eddig elnyomott néptömeg, a dolgozók vágya: "A dolgozó nép a kultura cselekvő részvevőjévé akar válni, nemcsak mint közönség, hanem mint alkotó is ki akarja venni a részét az új magyar kultura megteremtéséből."

Több folyóirat - Művelt Nép -, több napilap irt még heteken át, sőt hónapok mulva is erről a bemutatóról s hivatkoznak rá még ma is. A Szabad Nép pl. március 22-én vezércikket irt: "Népi kulturánk uj győzelme" címen.

A Tápai Népiegyüttes tagjainak névsora:

Waldmann József tanító együttesvezető, énekkarvezető, Török József tanító együttesvezető h., tánckarvezető; Huszka István községi párttitkár; Terhes János tanácselnök; Szénási László tanácstitkár; Forrai István, Vincze Józsefné, Vincze Etel, Miklós Antal, Nagy Istvánné, Molnár Mária, Cs. Nagy István, Pászti Pál, Ördögh Rozália, Cs. Nagy Ilona, Csuri Teréz, Csuri Andrásné, Márta Pálné, Márta István, Széll Lajos, Terhes Mihályné, Terhes Anna, Koszó János, Bodó István /jelenleg tanácselnök/, Ilia György, Berta József, Nagy Ferencné, Laczi Jusztina, Sövényházi Zoltán, Vincze Pál, Vincze Pálné, Huszka Istvánné, Waldmann Józsefné, Terhes János, Molnár Károly, Molnár Mihály, Molnár Mihály /Nancsi/, Nagy Mihály, Tari Anna, Nagy Mihályné, Homai Istvánné, ifj. Homai István, Koszó Anna, Tóth Pál, /a legidősebb 72 éves/, Tóth Pálné /felesége/, Vincze Józsefné, Berta Ferenc, Berta Ferencné, Révész Zsuzsa, Tóth Etel, Koszó Mária, Koszó Rozál, Hódi István, Révész Piros, Révész Efraimné, Révész Regina, Terhes Györgyné, Terhes Sándor, Nagy Rozália, Vincze Józsefné, Miklós Antal, Kéri Ilona, Ördögh Irén, Nagy Istvánné, Molnár Mária, Lele István, Berta József, Lele Ilona, Lele Antal, Tari Rozika /8 éves/, Török Pál /11 éves/, Tari Mihály, Tari Mihályné /Tari Rózika szülei/, Török György, Miklós József, Miklós

Károly, Török Györgyné, Miklós József, Török György, Pósa János, Terhes Mihály, Szabó Ferenc, Horváth Lajos, Zakar János, Zakar Jánosné, Zakar Jusztina, Török Antal, Márta József, Tari Emma, Tari Irén, Török Rozália, Haumann János, /tanító/, Hatvani Magdolna /tanítónő/, Bartos Magdolna /tanítónő/, Nagy Ferenc, Sövényházi István, Terhes r. József, Ács Zoltán /községi népművelési ügyvezető, tanító/, Hanó János, Török Györgyné, Berta Józsefné.

Fontos dátum a Tápai Népiegyüttes életében 1951. április 14-15. Április 14-én mutatkozott be a Szegedi Nemzeti Színházban a Mojszejev vezette Szovjet Állami Népiegyüttes fergeteges sikerrel. 15-én, vasárnap, az akkori MSZT. kulturteremben -ma Szegedi Kamara Színház- találkozott Mojszejev és együttese a tápaiakkal. A Kis Újság 1951. évi április 19-i száma irt e találkozóról: "Csongrád népe megcsodálta a szovjet népi együttest, Mojszejev megnézte a tápéi táncosokat" c. cikkében: "Forró ünnepléssel veszik körül/t.i. a tápaiak - szerző megjegyzése/ Igor Mojszejevet, aki künn a kapu előtt egyik-egyik karjára emeli a tápéiak két legifjabb táncosát..." ..."Most már tudjuk, itt Szegeden is láttuk, hogy a művelődés, a művészet az, amiben két nép egymásra találva megértheti egymást."

Azért neveztam fontos dátumnak ezt a találkozást, mert innen számítjuk azt az időszakot, amikor a tápaiak bizonyos a faluban fellelhető elemekből /mondák, ballada töredék, mesék, stb./ összefüggő táncjátékot, népijátékot igyekeznek formálni.

A találkozás hatására hamarosan két új népijáték

alakult ki az együttes műsorán, amelyek - bátran mondhatjuk - közös alkotások. Közös megbeszélések, dalolások, táncmotívumok összefűzése, térformák alakítása előzték meg a végleges formába öntést.

1. A Tápai Merigetön az egyik játék címe /3.sz. melléklet/. Rövid tartalma: Egy halászlegény megszerette a nagygazda lányát, a leány is viszonszerette, de nem lehettek egymáséi. A sok üldöztetés, zaklatás és boldogtalanság miatt a legény a Tiszába ölte magát. A leány epekedett utána, majd hervadásnak indult s amikor bizonyossá vált előtte a legény halála, elment utána a Tiszába. Legszebb dala e játéknak.

"Ki a Tisza vizét issza".....

Népiegyüttes : 2 sz. dal:

Másik nagyon szép és értékes dala:

"Mit ér neköm ez a világ....."

Népiegyüttes: 3.sz. dal

A játék második részében arról volt szó, hogy ma már más a helyzet. A fiatalok boldogsága többé nem függvénye a szülők vagyoni helyzetének. Örülnek új életüknek, fiatalságuknak és táncolnak.

Közben Tóth Pál és felesége - az idős táncospármegvált az együttestől. Ettől az időponttól Ács György és felesége táncolt az együttesben mint legidősebb pár. Ács György később a népművészet mestere kitüntetést is megkapta. Tóth Pál és felesége a "lippentős" tánc elterjesztője; Ács György és felesége pedig több motívum megtanítója.

Lippentős: /Tóth Pál és felesége legkedveltebb motivuma/: A párok szembenállnak terpeszállásban térdhajlítással, testsúly áthelyezés jobblábon balra csipőfordulással +ugyanaz ellenkezőleg s azután folytatólagosan.

Ritmusa:

A következőkben Ács György motivumait ismertetjük:

Bokázó: Páros lábbal, párhuzamos lábfejjel terpeszbe ugrunk + a levegőbe lendülve összeütjük a bokánkat +ugyanazt még egyszer megismételjük. Ritmusa:

Bokázó oldalt: Jobb lábon a testsúly, felugorva kicsit balra ugrunk + utána a ballábat a jobbhoz ütjük . Ezt ismételjük tetszés szerint, majd az ellenkező irányban folytatjuk. Ritmusa:

Csizmaverő: Bal lábon állunk, a jobb láb kifelé fordított térdrel 90 fokos felemeléssel, alsó lábszár rézsut a bal láb előtt. Lépés: Bal lábon helyben felugrunk, ugyanakkor a test előtt, mialatt a jobb lábat a fent leírt módon emeljük + jobb kézzel megütjük a jobb alsó csizmaszárat Tetszés szerint folytatjuk vagy helyben, vagy forgás közben.

Bejövetel: A tánc megkezdéséhez ezzel a lépéssel szokott Ács György a színpadra érkezni/: Kezünket oldalt fej magasságig felemeljük. Jobb lábbal oldalra és előre lépünk + bal lábbal hátul keresztezzük, a jobbat Ezt tetszés szerint ismételjük és nagy kört is leírhatunk vele.

*Török József bocsájtotta rendelkezésemre a motivumok leírását.

Ugrós: Ütemelőző mindkét láb térdhajlítása. Pá -
ros lábon felugrás jobb térd emeléssel + jobb lábbal a
bal láb mellé lépünk +ütemelőző Ritmusa:

Nagy csizmaverő: A kiindulásnál a bal lábon kife-
lé forgatott térdel, mély térdhajlítással állunk, a jobb-
lábát sarkon rézsut előtt a földre támasztjuk /a jobb lábon
nincs testsúly/, derekunkkal a vízszintesig előre dőlünk.

a./ Mélyen tartott és nyújtott karral a két lá-
bunk között egyet tapsolunk +jobb tenyérrel megcsapjuk
a jobb csizmaszárat belülről; a csapásoló után a jobbkar
mélyen oldalra lendül, ugyanakkor a balkar is mélyen oldal-
ra lendül + az a./ részt még háromszor megismételjük

+

b./ A testsúlyt hajlított térdel a jobb lábra is
rávisszük úgy, hogy a bal lábon is marad testsúly és lá-
bunk között egyet tapsolunk + jobb tenyérrel a két lá-
bunk között a földre csapunk + a b./ részt még egyszer
megismételjük

c./ Derékkal felegyenesedve a test előtt egyet
tapsolunk; a taps után mindkét karunk a magasba lendül
+ magasan a levegőbe lendülve összeütjük sarkunkat +
az ugrásból a motívum kiinduló helyzetébe érkezünk vissza
+ ebben a helyzetben maradunk Ritmusa:

Kemény, lendületes figura.

Ezekből a motívumokból sok tánc született. Ács
György kedvenc tánc az ugynevezett "oláhos", melyet ka-
tonakorában tanult. Ennek dallama:

Népiegyüttes: 4.sz. dal

"A Tápai Merigetőn" c. népijáték második részének
legszebb dalai:

Népiegyüttes: 5., 6., 7., 8. sz. dal.

Kálmány Lajos is említi a "Merigetőt", mint viz-
szerzési alkalmatosságot a Tisza partján. Arról is említést
tesz, hogy itt táncra is perdült a fiatalság, az idősebbek
pedig beszélgetve töltötték az időt s közben a fiatalok sa-
sát intézték.

Közben olyan népi költő is feltűnt, mint Tari Jó-
zsefné, aki 1952-ben már 43 éves s a Mit ér neköm ez a vi-
lág c. népdalhoz az új játék hangulatának megfelelő szöve-
get írt:

"Hallottátok- e mán hirit /Népiegyüttes: 3.sz.dal/

Telkös Julcsát mostan kéri.

Koszó Pista mögkérette,

De az anyja nem engedte.

Szép csillagunk is mán e'tűnt,

Beborult a mi szerelmünk.

Fáj a szívem téutánad,

Majd elepeszt a bubánat."

Ugyancsak Tari Józsefné írta a következő népdal-
hoz az itt közölt második és harmadik szöveget. Ti. az e-
gyüttesnek szüksége volt még két szövegre, de csak egyet
ismert:

Népiegyüttes 9.sz. dal:

Eredeti szöveg:

"Megkötöm a lovam, piros almafához,

Megkötöm a szívem gyöngé víjólámhoz.

Lovamat elő'dom, mikor a hold gyün fő'
De tétülled ruzsám, csak a halál óld fő'."

Tari Józsefné által költött szöveg:

Nyergölöm a lovam, föl is ülök rája
E'vágatatok hirös Tápe falujába,
Ott lakik a ruzsám, nádfödeles házba,
Csütörtökön este vár a kapujába'

Az én árva szivem emésztí a bánat,
Kilenc álló évre visznek katonának.
Inkább löszök bétvár, az alföldi pusztán,
Mégsé löszök szóga a császár udvarán.

Kétségtelen, hogy e versek nem kiforrott művészeti alkotások, de formásak, mondanivalójuk kifejező s a célnak megfeleltek. Nem is szólva arról a buzdításról, amit Tari Józsefnének jelentettek, aki még ma is egyik legaktívabb tagja a tápai kulturális életnek.

2. Az együttes másikk játéka a "Gyékényes", amely később Molnár István koreográfusnak a javaslatára és az ő beállításában kapta a "Sodró-fonó" nevet. Ti. Tápen sodorján és fonják a gyékényt.

Tápe szorgos lakóinak egyik megélhetési forrása a gyékény. Augusztus második felében a cséplés végeztével, a kukoricatörés előtt a tápai férfiak egy része - némely évben 2-300-an is, 5-6-os csoportokban, de néha 15-16-os csoportokban "bandákba", ma "brigádokba" verődve - elindult gyékényt vágni. Gyékény-szatyorba kerül a szükséges élelmiszer és fehérnemű /tarhonya, liszt, zsír, szalonna, kolbász/, "tuggya ez azé' van, me' egyik napon tarhonyás-krump-

li vót, a másikon mög krumplis-tarhanya!", mondták tréfásan. "Az embör fő'vöszi a kancabocskort azt möhet!" A gyékényszedés 3-5 hétig tartott. Hajnalban keltek, szorgalmasan dolgoztak. A gyékényszedés azonban bizonyos mértékig mechanikus munka. Volt alkalom a mesélésre és a dalolásra. A legnehezebb munka a "sasolás", azaz a gyékénykötés. Este vacsora után megint csak volt idő mesemondásra, tréfálásra, nótázásra. Vasárnaponkint még táncra is sor került.

Vasárnaponkint a kocsmában annak a falunak a lakóival kerültek közelebbi ismerettségbe, amelyekben a gyékényt vágják. Megismerkedtek a falu egy-két tánc lépésével, megtanulták egy-két nótáját. Hazaérve azután ezeket táncolták, énekelték. Az otthoniak megtanulták s rövid időn belül teljesen a maguk képére formálták s úgy táncolták, énekelték, mint a sajátjukat. Néha emlékeztek arra, hogy melyik dalt hozták magukkal. Pl. azt szokták mondani: Na Jani, most danó'jjuk e azt a bēzdánit!" /Bezdan falu Jugoszláviában/. Ilyen magukkal hozott dal állítólag:

"Hosszu farku fecske,

Bácska/j/i mönyecske...."

Népiegyüttes: 10.sz. dal.

A "Sodró-fonó" rövid tartalma:

Folyik a gyékény "hámizása", selymözése", sodorják az "iant", s közben egy férfi elpanaszolta az élet nehézségeit. A panasz befejezését szomorú nóta követi: "Megkötöm a lovam...." /9. sz. dal/ Azután egy asszony panaszkodott s a vége szintén nóta:

"Tisza partján nem jó léfekü'nni...."

Népiegyüttes: 11.sz.dal

Ezután a lányok és legények mondták el röviden a maguk bizakodását s a következő dallal fejezték be:

"Kistápai templom előtt...."

Népiegyüttes: 12. sz. dal.

A fiatalok hangulatos éneke, tréfája megteremtette az alapot a tánchoz. Félre tették a munkát és táncolták a darudöbögöst, vegyítve a lippenőssel, stb. Az idősebbek pedig gyönyörködtek a fiatalság táncában, annak jókedvében feloldódnak s ők is segítenek énekelni.

- . - . -

1951. májusában értesítést kapott az együttes vezetősége, hogy a tánckar résztvesz a berlini VIT-en. A vezetőségnek eleinte az volt a véleménye, hogy az együttes ének-zene-tánc együttes, s ha a tánckart külön szerepelteti ellentét támad az együttesben, megbomlik az együttes nagyszerűen működő közössége.

Mégis azon elgondolás alapján, hogy a VIT. az ifjuság ünnepe és a tánckar - természetesen - csak fiatalokból áll, a budapesti kiküldöttek meggyőzték az együttes vezetését a VIT-en való szereplés jelentőségéről. Így a tánckar részt vett a berlini ifjúsági találkozón, ahol sikerrel szerepelt a Sódró-fonó tánccal.

A Magyar Nemzet 1952. május 13. számában Ács Györgyről írt cikket, akinek a tánc lépései alapján tulajdonképpen a "Sódró-fonó" tánc készült.

A Művelt Nép 1952. novemberi száma már arról ad hírt, hogy Szeged és Tápé a II. Országos művészeti versenyre készülődik.

A Délmagyarország 1953. március 29. száma: "A II. Országos Kulturverseny tanulságai és a megkezdődő néprajzi gyűjtés" c. cikkében "A tápai együttes és a megyei csoportok" alcim alatt a következőket írta: "A tápai együttes több évi sikeres és művészi munkája hatalmas lendítőerőt, ösztönzést jelentett a megyei együttesek alakulására és fejlődésére. A szegedi bemutatón valóságos "tápai nap" volt; minden második csoport "tápai" műsort adott: "Vasárnap délután Tápén", "Tápai szüret", "Tápai pálcás, fenyegetős, széktánc" stb". Majd ugyanebben a cikkben más helyen "...A csoportoknak a következő tulajdonságokat kell átvenni a tápaiaktól egyes motivikai elemek mellett: hagyományaik állandó szorgos gyűjtését, lelkesedésüket a népi kultúra ügye iránt, szívrrel, lélekkel dolgozó nevelőket kell állítaniok csoportjaik élére."

Az együttest elhalmozták meghívásokkal. A sok meghívásnak nem tudtak eleget tenni, de nem is akartak, mert a szorgos tápaiak csak munkájuk mellett, szórakozásból, kedvtelésből, művelődési szándékkal végezték munkájukat az együttesben.

1953. május 1-én nagyszabásu ünnepséget rendezett a falu vezetősége. Új népi játékkal készült az együttes. Ennek "Májusjárás" a címe. A játék már május elsejét megelőző este kezdődött, amikor táncosok és énekesek járták a falut s betérve egy-egy házba a következő hívógalattal in-

vitálták a népet a május 1-i ünnepségre:

"Eljöttünk, eljöttünk, jöttünk köszönteni

És e ház népének örömet hirdetni....."

Népiegyüttes: 14.sz. dal

Másnap a meghívottak - kb. 2000 ember - felvonult az ünnepség színhelyére, zenekisérettel a menet élén az együttes haladt. A malom mögötti szabad térségen a felállított színpadon folytatódott a "Májusjárás" az együttes előadásában.

Május 2-án az ujszegedi szabadtéri színpadon mutatta be az együttes a műsorát. A Délmagyarország 1953. május 5-i száma e szereplésről így írt: "A tápéi népiegyüttes tagjai május 2-án Ujszegeden énekszamaikkal, táncaikkal szórakoztatták Szeged dolgozóit, de egyben tanították, nevelték is új életünk megbecsülésére, népünk és hazánk fokozottabb szeretetére."

Még a télen történt, hogy az együttes próbáján megjelent két egyetemi hallgató. Lelkesedéssel, csillogó szemmel nézték a próbát s néhány nap múlva a következő verset kapta az együttes vezetősége postán 1953. decemberben. A Tápai Együttes próbája után:

Tápéről jöttünk. Késő este volt már,

Csend őrködött a házacsákák felett.

Kutyák csaholtak itt-ott a kapuknál.

Az első hó esett.

Szekerünk zörgött, nagyokat nyikorgott,

Suhogva szálltak kövér hópihék,

de bennem, belül csak az a dal forrott,

mit ott daloltak kendős nénikék.

A komoly férfiak bekecsben, kucsmákkal,
villogó szemű lányok, gyerekek,
úgy éreztem, hogy nótájuk itt szárnyal,
s ők röpitik a zörgő szekeret.

Ó minden, minden benne volt e dalban,
Amely most velük belém költözött:
A Tiszát láttam, lenn csobogni halkan,
A napot kelni a Maros fölött,
S a földet, mellyel eggyé-válva élnek,
a drága földet, mely végre óvék
- így zugott bennem, így kísért az ének;
Ütemre szálltak már a hópihék.

Suhanva ott a békés éjszakában
Csodás batárrá így vált szekerelem.
Tudtam, hogy értük indulok el bátran,
és ők kísérnek, ők jönnek velem,
széles utat vágni az igazságnak
és győzni minden gonoszság felett.
Lovaink Tápétól már messze jártak
s én dudolgattam azt az éneket.

A verset író egyetmi hallgató Farkas András szegedi lakos arra tett ígéretet, hogy a Tápai Népiegyüttes "háziírója" lesz. Sajnos röviddel ezután tragikus körülmények között elhunyt.

Az együttes szinte töretlen lendülettel dolgozott tovább s bőséges műsorából sok-sok szereplésre tellett: Mórahalom, Hódmezővásárhelyen, Balástyán stb. Pl. a balástyai

felkészülésről a Délmagyarország 1954. január 2-i száma irt "A tápéi kulturosoport próbáján" címmel.

Közben a Rádió is érdeklődött az együttes műsora iránt. Több alkalommal folyt megbeszélés egy rádiószerplésről, s ennek megfelelően kellett az együttes egyik játékát "A Tápai Merigetön" címűt átdolgozni és megtanulni. E tárgyalások és próbák eredményeként a Magyar Rádió 1955. április 1-én a Kossuth Adó-ban 18 óra 30 perctől sugározta a játékot. A "Magyar Rádió" c. lap XI. évf. 13. száma a 24. oldalon így hirdette e műsorát: "18,30: "A Tápai Merigetön...." Zenés játék. Előadja a Tápai Népi Együttes. Művészeti vezető: Waldmann József. Közreműködik: Molnár János, Tari Erzsébet, Márta József, Biacsi Sándor, Révész Zsuzsa, Nagy Rozika és a szegedi "Béke" népi zenekar Rácz Náci vezetésével."

Ezt a műsort a Rádió később néhányszor megismételte.

"Gyömbér Pali balladája". Él a faluban egy balladatöredék Gyömbér Paliról. Nagyon hasonlít Bogár Imre balladája-hoz. E ballada érdekessége, hogy benne Gyömbér Pali néven szereplő betyárt falusinak mondják a tápaiak. A ballada így szól:

Kiáradt a Tisza
Nem akar higga'nni,
Az a hí-rős Gyömbér Pali
Átal akar mönni..."

Népiegyüttes: 15.sz. dal

Az együttes vezetői a ballada ismeretében és egy ponyva-kötetben talált dohánykertészekről szóló tudositás összeötvözéséből készítették egy játékot. E kertészekről Bálint Sándor is ír Szegedi Szótárában, bár tápai kertészeket nem említ. A tápai öregek emlékezete szerint voltak tápai dohány kertészek a Pallavicini uradalomban. Ezt a játékot később Dr. Boros János a rádió munkatársa kibővítette s e bővített anyag az együttes vezetőinek véleménye szerint alapul szolgálhat egy népi-operához. Ugy gondolta a vezetőség, hogy ez több a népijátéknál, s a zenei igényesség miatt nem dráma, inkább opera. E szövegekötvet Vaszy Viktor karnagy kezébe került /ma a Szegedi Nemzeti Színház igazgatója/, s Vaszy alkalmasnak találta átdolgozás után - opera szövegekötvetéül. A megszületett zenéből már részleteket is bemutatott, de maga az opera a mai napig nem készült el. Ez már csak azért is sajnálatos, mert egyik legkorábbi agrármozgalmi bizonyíték az 1848/49-es szabadságharc után./A szövegekötvetet mellékelem./ 5. sz. melléklet.

A tápaiak próbáikat - művelődési otthon hiányában - az iskolában tartották. Rendszerint két tanteremben folytak a próbák. Néha azonban három helyen, a nagy létszám miatt. Bántotta a tápaiakat, hogy sok falu kulturházat kapott, de Tápé - annak ellenére, hogy sok társadalmi segítséget ígért - nem kapott. Az együttes tagjai is harcba szálltak a művelődési otthonért. Alant ismertetjük azt a rigmust, illetve játékot, amelyet a fenti cél elérése érdekében alkottak:

Leányok fordulnak egy idősebb asszonyhoz s éneklik:

"Mondja kedves Annus néni, miért vagyunk hárman?

Hun vannak már a többiek, lehetnének vagy százan."

Népiegyüttes: 1 sz. dal

Folyik a tréfás panaszkodás. A férfiak egyenkint majd kisebb csoportokban érkeznek. Az asszonyok és leányok felelősségre vonják őket:

"Mondja kedves Jóska bácsi,

Mé' nem tu'nnak idejární?!

A műsorral mink már készen állunk,

Szerepölhessünk ez a vágyunk."

A férfiak ugyancsak nótaszóval felelnek. Megmagyarázzák, hogy mindennap van valami elfoglaltság:

"Münk hétfőn munkába álltunk,

Keddön mög a sarat hánytuk,

A szerdai nap vó't a sorozás,

Csütörtökön az udvarlás."

A következőkben egy mulatságos esetet figuráznak ki. A minisztérium küldött Tápénak a még meg nem lévő kulturházba háromszáz széket:

"Tényleg errül jut eszömbe,

A falunk szép kulturterme

Van már székün, vagy háromszáz támlás

Erre épül a kulturház.

Az égiszöri embör is ugy járt,

Mögvötte a ruha gombját:

Van szép gombom, már csak ruha kéne,

Ha idén nem, hát gyüvőre.

Nékünk nincsen kulturházunk,
Ahun löhet ott próbálunk,
Mindön fontos, mindig van sok dő'gunk
Kulturával semmi gondunk!"

Népiegyüttes: 8. sz. dal

Uj dallam csendült fel:

"Igéretöt kaptunk mink mán sokat
Hogy majd kapunk égy szép kulturházat.
Itt, mög ott, mög amott lösz a he'jje,
Igérte a járás mög a megye.

Faragóné kigyütt a járastu'/népművelési előadó/
Sok házat mögnézött elül, hátú'
Végül az égyik mögtetszött néki
A kulturházat ide igéri.

A megyétü' aztán kigyütt Lázár /pénzügyi előadó/.
Motorjátú' csak ugy zug a határ.
"No ez jó lösz, üsse mög a ménykü".
Jóváhagyta az osztályvezető.

A Délmagyar, mög a Viharsarok
Rulla irtak egy cikksorozatot.
Levegőben röpködtek ezrösök,
De a kulturházból sémmi sé lött!"

Népiegyüttes: 16. sz. dal

Táncraperdülve folytatták uj dallammal:

"Nem kő' félni lösz mindön
Lösz majd égy nagy teröm.
Benne szinpad akkora,
mint égy jegösveröm.

Férfi-női ö'töző,
Tussal fő'szere've,
Benne villany, rádió,
Sok-sok férőhelye'.

Lösz ott sakk, mög dominó
Sok szép könyv százáva'
Szereplő is vagy kétszáz
Mind népiruháva'
Próbán a tanácselnök
Fogaggya a népet
S énekli a csoportban
A legszöbb éneköt."

És ezután mindenki -énekes, táncos, muzsikás -
énekelte a tőle telhető legnagyobb lelkesedéssel és for-
tisszímóval:

"Aki ezt is elhiszi
Szamarabb a lóná...."

Népiegyüttes: 17.sz. dal.

Az erős kritikán talán enyhített az utolsó dal,
amely a nép bizalmát igyekezett bizonygatni:

"No de azé' mi nem félünk, /8.sz.dal/
Tudjuk azt, hogy mi lösz vélünk.
Lösz még nekünk, lösz szép kulturházunk,
Majd hozzá segít a pártunk!"

A bizalom ugyan jogos volt, de a beteljesedés é-
vek múlva következett csak be, akkor sem úgy, ahogyan azt
a tápaiak gondolták. A Délmagyarország 1957. október 8-i

számában így írt: "Épül - ha lassan is- a művelődési ház Tápén." Az avatást november 7-re tervezték. November 19-én ezt írta a Délmagyarország: "Luca széke-e a tápéi művelődési otthon?". Végre 1958. február 8-ra tűzték ki az avatás időpontját. Az együttes három órás műsorral szórakoztatta a nagytermet zsufolásig megtöltő tápaiakat és a megnyitásra érkezett vendégeket. A művelődési ház Juhász Gyula nevét vette fel ezzel is leróva háláját a költő Tápéről és népének életéről írt felejhetetlen szépségű verseiért.

A Juhász Gyula Művelődési Otthon nemcsak a megnyitás napján bizonyult kicsinek, hanem az utána következő hetekben, hónapokban is. A nagyterem 240 férőhelye kevés az ünnepségek alkalmával, sokszor egy-egy előadás alkalmával is. A színpad méretei is kicsinyek és amire a legnagyobb szükség volna - alig van egyéb foglalkozásokra hely. A színpad mellett található 2 öltöző. A bejárat előcsarnokából nyílik a nagyterem ajtaja, egy büffé ablaka és az ugynevezett könyvtári szoba. Ebben található a televízió, itt van elhelyezve a pianinó, amit az együttes még 1951-ben kapott szereplése eredményeként. Ezt a helyiséget használják kisebb összejövetelek alkalmával és szakköri foglalkozások tartására is. Így a tánckar, a kiségyüttes és sokszor az énekkar is - ismét, illetve még mindig az iskolában próbál.

Az együttes évek óta nehéz körülmények között tudja csak munkáját folytatni. Szeged közelsége miatt és a megváltozott életkörülmények folytán sokan dolgoznak a szegedi gyárakban, mások a szegedi középiskolák tanulói. Az ü-

zemek és az iskolák is megkövetelik, hogy az ott dolgozók /tanulók/, kulturális tevékenységet ott fejtsenek ki, ahol "kenyerüket" keresik. Ezért a gyermek-együttesbők kikerülő nagyszerű utánpótlás rendszerint valamelyik szegedi csoportban folytatja munkáját. A Szegedi ÉDOSZ Népiegyüttes táncosutánpótlása is jelentős mértékben tápaiakból adódik.

A másik nehézséget a népi hagyományok iránti érdeklődés csökkenése jelenti. A modern életforma nem igényli a hagyományokat. A rádió és a televízió műsorában a nép táncai és dalai csupán érdekes színfoltot jelentenek, egy a sok között.

Ugyancsak nehézséget jelent az emberek sokirányú társadalmi lekötöttsége. Nincs idejük eljárni a próbákra.

Ez a kijelentés ellentmondásos, de csak látszatra. Igaz, hogy a nyolc órás munkaidő általánossá tétele az embereke számára több szabad-idejt biztosított. Ha azonban megvizsgáljuk az általánosan elfogadott tételt: 8 óra munka, 8 óra pihenés-szórakozás és 8 óra alvás, - az elsőt és az utolsót elfogadhatjuk, de a középsőt nem. Ti. a szabad-idej tüzetesebb vizsgálata alapján ezt tovább kell taglalnunk, ugynevezett járulékos időre, vagy kiegészítő időre. Az üzembe való eljutás, onnan a hazamenetel, az otthoni halaszthatatlan házimunka, szülőknél a gyermeknevelés, a különböző gyűlések és a nagymérvű rendszeres iskolai tanulás egyáltalán nem szabad-idej.

Mindenesetre a tápaiak életkedvét, az együttes vezetőinek fáradhatatlanságát és a tagok életrevalóságát

jelenti, hogy e nehézségek ellenére ma is sokat hallunk a tápai kisegyüttesről és a nagyegyüttesről, amely hol itt, hol ott szórakoztatja, tanítja az embereket, a falu ünnepeit pedig felejthetetlenné teszi.

A zenekar

A táncok alá a muzsikások szolgáltatták a zenét. A muzsikások bandába verődtek. Jól emlékeznek az idősebb emberek a citurásokra, tamburásokra.

A tápai citurabanda 6 tagból állott és még a két háború között is eljárt a lakodalmakba, bálakba muzsikálni. Régebben tökciturán muzsikáltak. Ezt a mandolinhoz hasonlóan a hónuk alá szorították és pengették. Később ugynevezett nagytamburával egészült ki a zenekar. Ezt asztalra fektették. "A játék úgy történik, hogy a játésző a bal kezének mutató- és hüvelykujja közé fogott és hegyesre faragott ludtollal vezeti a hangfutamokat, jobbuján pedig egy másik toll lenyomásával és mozgatásával a kívánt hangmagasságot éri el." /Bálint Sándor: Szegedi Szótár/. Ennek a zenekarnak az utolsó vezetője /primása/ Biacsi /Jelemen/ János még ma is él.

A zenekar összetétele: primás, második primás, tercprimás, brácsos, cimbalmos, bőgős. Sokszor azonban bőgő helyett mélyciturával bőgöztek.

A legidősebb nemzedék emlékezetében homályosan él a bőrduda "börduda" emléke. A cekerő nevű hangszerről még sokan tudnak, de olyan emberrel nem találkoztam, aki látta és hallotta volna alkalmazását. Általában édesapjuktól, főleg nagyapjuktól, nagyanyjuktól hallottak róla.

A ma élő fiatalok is sokáig csak hallomásból ismerték a citerazenekart. Ma már ismerik, mert az együttes feltámasztotta és új tagokkal egészítette ki s egy-egy alkalommal fel is lépteti - mint érdekességet - a citerazenekart. Az új zenekar csak asztaliciterát használ, mert zengőbb a hangja.

A faluban működő másik zenekar az ugynevezett magyarbanda. A tápai magyarbanda /az elnevezés valószínűleg a cigány muzsikustól való megkülönböztetésre utal/ két változatban muzsikált.

Az egyik változatban a primás, segédprimás, kontrás, klárinétos, cimbalmos és nagybögös játszott. Pl. ha a bálát teremben tartották, vagy a lakodalmi menet után a sátorban.

Ugyanezek a muzsikások szükség esetén átalakultak fuvósbandává. Trombita-, szárnykürt-, klárnét-, helikon-, tuba- és nagydobból állt az ugyancsak 6 tagú banda. Ez volt a második változat. A fuvószenekar a bálak megkezdése előtt összemuzsikálta a fiatalságot. A kocsmajtó előtt állva a szabadban, litánia után egyik marsot a másik után fújták s így adták a fiatalság tudtára a bálkezdést.

Komoly szerepe volt a fuvószenekarnak a lakodalom napján, amikor az esküvőre kísérte a násznépet, majd az esküvő után a lakodalmasházhoz vonuláskor. A sátorbéli vigaság idején előkerülnek a vonóshangszerek, de egy-egy hazatávozó lakodalmasvendég kikísérése ismét fuvósokkal történt és történik - bár ritkán - ma is. A bálból egyedül hazatérő legények is "fölfogadták" - főleg a mulatós termé-

szetűek - a bandát és hazakisértették magukat. Lakásuk közelében a "Fel, fel vitézek" c. marsot muzsikáltak. A legények eljártak egy utolsó verbungot. Számukra ezzel a tánccal fejeződött be a mulatság.

Ma már a "városból" jár ki a megfogadott tánczenekar. Legtöbbször 3 tagból áll: szaxofon-, tangóharmonika-, és nagybőgőből. 3 tagu helybeli modern tánczenekar is működik: klarinét, tangóharmonika és nagybőgő.

Miklós Károly /Töpe Káraj/ és öccse Miklós József a ma még működő vonós- és fuvószenekar vezetője. Mindketten otthon, édesapjuktól tanulták a muzsikálás mesterségét. A kótát nem ismerik, zenei érzékük azonban kiváló. A modern táncok kíséretét mégsem tudták megtanulni. Ez tőlük távol álló terület, amelyet nem becsülnek sokra.

1961. márciusában Tápén tartották a Ságvári Szemle táncbemutatóját. Egészen véletlenül arra vetődött egy müncheni német mérnök, - aki a MÁV. igazgatóságon szerelt egy autómata gépet -s tolmácsa. Megnézte a tápaiak táncát s megkérdezte, hogy ezek hivatásos táncosok-e? Amikor megtudta, hogy a falu fiai, leányai, egyetlen szót mondott, de azt többször megismételte: csodálatos" /Wunderbar/.

Babás játék. I.sz.melléklet.

Gyermektáncok I. Tankönyvkiadó Budapest 1959.

Babás játék

A játék 12 lány részére készült, de kevesebb, vagy több párosszámú gyermek is járhatja. A játék babaaltatással kezdődik. Mivel a babák még nem álmosak, szabad nekik egyikcsit nézni, hogyan játszanak a gyerekek? A játékok csip-csókával kezdődik, ezt követően a Gyere Kati táncba, majd az Ajtó, ablak nyitva c. alakító játékkal folytatódik. Ezután az Ádámnak volt két fia kezdetű játék következik, utána a Kukkos játékkal szórakoznak. Végül a Bujós játék és a vidám fellegető Cicás fejezi be a játékok sorát.

Közben a babák elálmosodnak, a lányok a karjukba viszik őket s ringatva, halkán csititgatva altatják a kivanulnak a színpadról.

A játék motivumai: 1. ringó, 2. szökdelés, 3. guggolás, 4. sétálás.

1. Ringó /pianó, andante/: Kis terpeszben állunk. Áthelyezzük a testsúlyt a jobb lábra, a bal láb talpon érinti oldalt a földet ! + áthelyezzük a testsúlyt a bal lábra, a jobb láb oldalt talpon érinti a földet ! . Ritmusa: ! !
2. Szökdelés /mezzopianó, allegretto/: Jobb lábbal előre lépünk ! + jobb lábbal féltalpon előre szökkenünk, mialatt a bal lábat a jobb boka mel-

lé emeljük ♪ + a lépést a szökdeléssel bal láb-
bal megismételjük ♪ ♪ . Ritmusa: ♪ ♪ | ♪ ♪

3. Guggolás /mezzopiano, allegretto/: Két kislány egymással szemben áll. előre nyújtott kézzel kezét fognak. Az egyik kislány leguggol. A guggoló kislány szökkenéssel ! -értékekben előre halad /a guggolást megtartja/, míg a párja egyszerű hátráló lépésekkel /egy lépés ! / huzza, viszi magával guggoló párját.

4. Sétálás /piano, moderato/: Jobb lábbal előre lépünk ! + bal lábbal előre lépünk ! + a jobb lábat a bal mellé zárva, mindkét térdet meghajlitjuk ♪ + térdünket nyújtjuk ♪ + térdünket meghajlitjuk ♪ + térdünket nyújtjuk ♪
Ritmusa: ♪ ♪ | ♪ ♪ | ♪ ♪

A játék menete

Babás játék "A" dallam. "Babaaltató": Aludj édes.

A kislányok az I.t. szerint félkörben állnak. Dudolják a dalt, de még a függöny mögött. A dal végére lassan felgördül a függöny. Most már hangosabban éneklik a dalt. Kisterpeszben állnak, a babát két kezükben maguk előtt tartják, neki éneklik a dalt.

Babás játék "B" dallam "Feljött már"

A dallam három versszaka alatt a kislányok az 1. motivumot /ringó/ járják. A dal a refrénig mindig csak felváltva egy-egy gyerek éneklí, a többiek közben csak dudolják a dallamot. A refrént mind együtt éneklík /"Aludj, aludj.."/. Ének közben meg-megsimogatják, ringatják a babájukat.

Ének végeztével felkiáltanak: "ugy látom, még nem álmosak a babák!" A kislányok egyik fele kérdi: "M_{ig} el-álmosodnak, addig játszunk, jó?" "Jó!"- feleli a másik fele. Az egyik kislány kiszalad a közép^{re} és mondja: "Vigyük oda hátra, hogy ők is játszanak!" "Jó vigyük"-mondják mind, ezzel hátra szaladnak, és a kulisszák mellé teszik a babákat, hogy ne zavarják őket a játéokban. Ezután felállnak a II.t. szerint.

"Csip-csip-csóka"

A háttal álló sor kislányai előre emelik jobb kezüket, a velük szemben álló jobb kezével megcsipi az ő jobb kézfejük^{et}, erre ráteszik a háttal állók bal kezüket párjuk jobb kézfejére, megcsipik, párjuk pedig bal kezével megcsipi az ő bal kezüket. A játék közben a csipegetés állandóan úgy folytatódik, hogy mindig a legalsó kéz kerül fölülr^e, s megcsipi a kézfejet. Közben hangosan jó ritmusban mondogatják:

"Csip, csip, csiböricske,

Mág, mág, magéricska,

Fekete kutya, ne tüdő,

Vékony vászon lepedő.

Az urak papucsá.

Lakodalom kulcsa.

Elszállott a csóka,

Elszállott a csóka!"

Az "elszállott a csóká"-ra az 1.sor és a 2.sor a 2. motivummal /szökdelés/ a III. t. szerint helyet cserél. A szökdelés közben karjukkal utánozzák a madár röptülésének mozgását. A IV. t. szerint érkeznek.

Ezután még egyszer előlről eljátszák a játékot. A helycserével a sorok megint visszakerülnek előbbi helyükre.

Babás játék "C" dallam I.

"Gyere Keta táncba...."

A gyerekek párosan kezét fognak. A háttal álló sor /"2" sor/ kislányai leguggolnak.

1-4. ütem: A hátsó sor gyerekei éneklik az első két ütemet, rá felel az elülső sor /"2"/ a harmadik-negyedik ütemmel.

5-8. ütem: Az V. t. szerint haladnak a 3. motivummal /guggolás/.

"C" dallam II.

Megismétlik az előző játékot, de szerepcserével, s ezzel visszaérnek előző helyükre.

Babás játék "D" dallam I.

"Ajtó, ablak, nyitva..."

A gyerekek a VI.t. szerint kezét fogva kört huznak és kaput tartva, a VII. t. szerint érkeznek. Egy kislány a körön kívül áll.

1-4. ütem: A gyerekek éneklik a dalt, közben a kívül álló kislány a "Bözsi néni"-sétálva kerüli a kört.

5. ütem: "Bözsi néni" beleselkedik a kapun.

6. ütem: A "koppantok" szóra dobbantva beugrik a kör közepére. Közben olyan mozdulatot tesz, mintha a fáról almát akarna szedni.

7-8. ütem: Mikor "Bözsi néni" meghallja a nevét, szégyenkezve elkezd a körön belül körüljárni /az almaszedést abbahagyja/.

9-10. ütem: A körben állók csipőre teszik a kezüket, és úgy énekelnek tovább.

11-14. ütem: Mindnyájan kezükkel fenyegetik "Bözsi néni".

15-16. ütem: Mindnyájan egyet tapsolnak, és jobbra négy kis lépéssel kis kört irnak le, közben "Bözsi néni" beáll a körbe.

"D" dallam II.

Újból eljátszák a játékot, most egy másik kislány lesz a "Bözsi néni".

Babás játék "E" dallam. I.

"Ádámnak volt két fia..."

Aki az előbb a Bzsi nénit alakította, választ maga mellé egy párt és beáll a középbe, közben a többiek a körből félkört alakítanak és a VIII.t. szerint érkeznek. Mindnyájan énekelnek. Amikor az énekben odaérnek, hogy "lábaival döm, döm, döm," a két középen álló ritmusban jobbal-jobb lábbal dobogva helyben lép. A kezeivel "csatt, csatt, csatt" szövegre a két kislány ritmusban hármat tapsol, az ujjaikkal zum, zum, zum" szövegnél pedig karjukat magasba emelve ritmusban hármat pattogatnak a kezükkel.

A "Vadkácsa fürdik"-re jobb menetirányba fordulva kört zárnak, s egyszerű járó lépésekkel körbe járnak IX.t. szerint, míg a két belső szintén kézfogással a körön belül ellentétes irányban jár. Az utolsó két ütemre másik pár áll a középbe s közben a kört félkörre nyitják, mint a VIII.t.-nél.

"E" dallam II.

Újból eljátszák a játékot, de most gyorsabb tempóban éneklük a dalt és a dobogást, a tapsot és pattintást mindnyájan csinálják. A körbenjárás helyett most a 2. motívummal /szökdelés/ haladnak. A végén a két belső kislány nem áll be a körbe.

Babás játék "F" dallam I.

"Voltam én...."

"Kukkós játék"

Az előző játékban szereplő két kislány közül az egyik kendővel beköti a másik szemét, majd beáll a körbe. A bekötött szemű kislány a körben tapogatózva járkal, közben a többiek énekelve, a 4. motivummal /sétálos/ járnak körbe. A dal végére a bekötött szemű kislány valakit megfog a körben járók közül. Azonnal mondja: "Kukk!", majd a megfogott ráfeleli: "Kukk!". A kérdezőnek azonnal ki kell találnia, hogy ki volt az. Ha eltalálja, akkor szerepet cserélnek; ha nem, tovább marad a körben. A körben álló aszerint, hogy eltalálta-e kit fogott meg a hunyó, azt mondják: "Az!", vagy azt, hogy "Nem!"

"F" dallam II.

Azonos az előző dallammal, de most a kör balra halad. Ha a középső kitalálja, hogy kit fogott meg, akkor helyet cserél azzal, akinek a nevét kitalálta, ha nem akkor ő marad továbbra is a "Cica" a következő játékban.

Babás játék "G" dallam I.

"Bujj, bujj...."

/Bujós játék, és cicás játék/

A gyerekek a K.t. szerint átbujnak azon a kapun, amit a két hátul álló leány tart, az átbujás után kört zárnak és leguggolnak. A kör bujása közben a "cicá"-nak be-

kötik a szemét.

"Cicás játék"

A guggolók kérdezik: - Cice, mice mit fogtál?

Cica.....: Egeret!

Guggolók: Hová tötted?

Cica.....: Pap pó'cára!

Guggolók: Ki ötte mög?

Cica.....: Pap macskája!

Guggolók: Cice-mice, mit keressz? /Közben a cica
ugy tesz, mintha keresne valamit./

Cica.....: Egeret!

Guggolók: Fogj mög éngöm, ha löhet. Itt áru'jják
a szí'vát, ropogtatják a magját./Eköz-
ben a cica, a kör felé indul tapogatóz-
va és megfogja az egyik gyerek nyakát/

Guggolók: Cice-mice mit fogtál?

Cica.....: Egeret!

Guggolók: Mi a neve?

Erre a cica megmondja annak a leánynak a nevét, a-
kit megfogott. Ha kitalálja - szerepet cserélnek, ha nem, ő
marad a cica.

"G" dallam II.

Megismétlik az előbbi két játékot.

A játék után az egyik leány azt mondja: "Most al-
tassuk el a babákat, mert álmcak!" A többi feleli: "Jó, al-
tassuk".Mind hátramegy és a babákat a karjára veszi.

Babás játék "H" dallam I.

"Tente baba tente...."

A dalt énekelve és a babákat maguk előtt tartva /nekik éneklik a dalt/, lassan előre jönnek és az I.t. szerint félkörbe állnak fel. Az első versszak eléneklése után mindnyájan mondják:

"Csicsija, babája, nincs itthin apája,
Oda van vásárba, Márton vásárjába."

Egy kislány mondja: "Ciberébi rababa, mér nem alszik a baba?" Egy másik ráfelel: "Hajaba, csisziba, alszik a kisfiam bubuja!"

Mind mondják: "Dubidábi háti, rakoncai páti!" /Ezzel bal kezükbe fogják a babát, a jobbal pedig a következő szövegre fenyegetik a babákat/:

"Té kisgyerök, té kislány,
mond mög neköm igazán,
melyik ujjam bökte? /A bökte szóra egyik ujjukkal megbökkik a baba hátát/. Ezután karjukra fektetik a babát és következik az altató.

"H" dallam II.

"Altató".

A XI. t. szerint egy leány kiválik a félkörből és lassan sétálgatva énekli a dal első versszakát. A dal végére a félkör jobb széléhez kell érnie. A többiek is halkan dudol-

Babás játék "H" dallam I.

"Tente baba tente...."

A dalt énekelve és a babákat maguk előtt tartva /nekik éneklik a dalt/, lassan előre jönnek és az I.t. szerint félkörbe állnak fel. Az első versszak eléneklése után mindnyájan mondják:

"Csicsija, babája, nincs itthin apája,
Oda van vásárba, Márton vásárjába."

Egy kislány mondja: "Ciberébi rababa, mér nem alszik a baba?" Egy másik ráfelel: "Hajaba, csisziba, alszik a kisfiam bubuja!"

Mind mondják: "Dubidábi hátí, rakoncai páti!" /Ezzel bal kezükbe fogják a babát, a jobbal pedig a következő szövegre fenyegetik a babákat/:

"Té kisgyerök, té kislány,
mond mög neköm igazán,
melyik ujjam bökte? /A bökte szóra egyik ujjukkal megbökik a baba hátát/. Ezután karjukra fektetik a babát és következik az altató.

"H" dallam II.

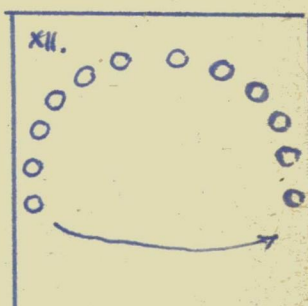
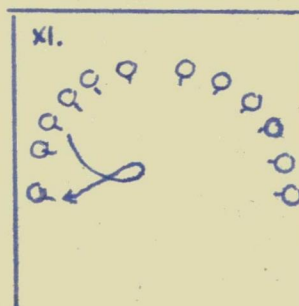
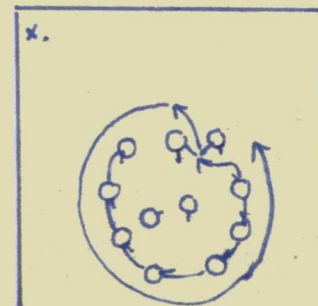
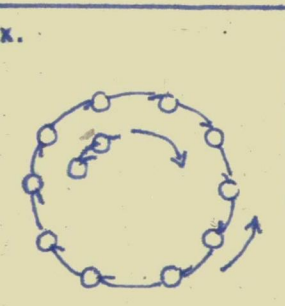
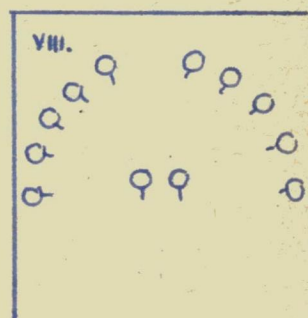
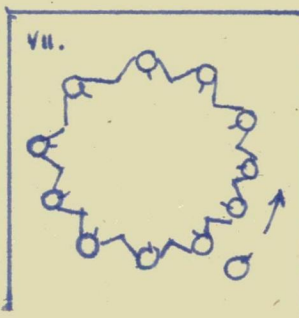
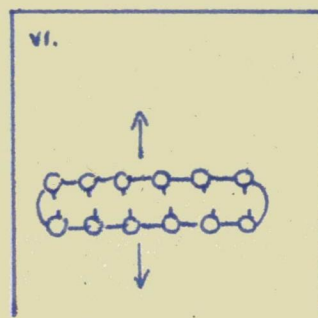
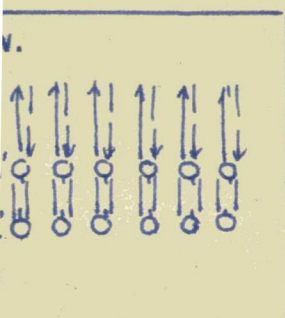
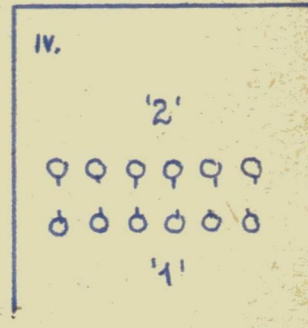
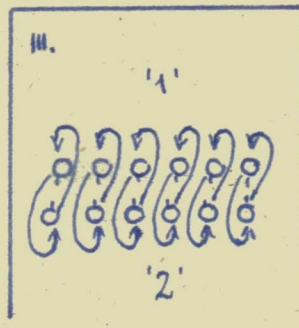
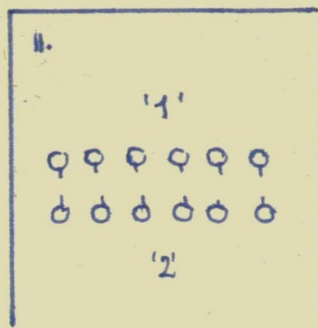
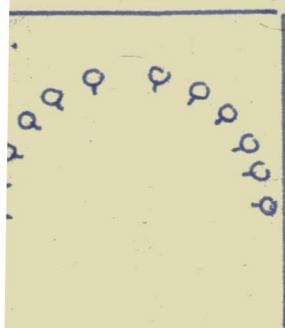
"Altató".

A XI. t. szerint egy leány kiválik a félkörből és lassan sétálgatva énekli a dal első versszakát. A dal végére a félkör jobb széléhez kell érnie. A többiek is halkán dudol-

ják a dalt, és közben a 1. motivumot /ringó/ járják. Közben meg-megsimogatják a babákat.

"H" dallam III.

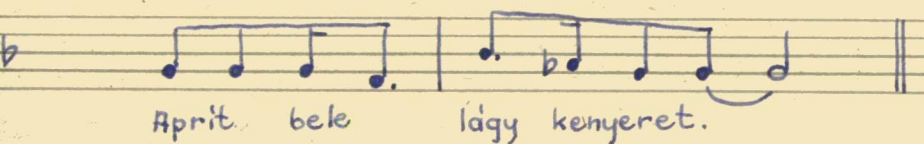
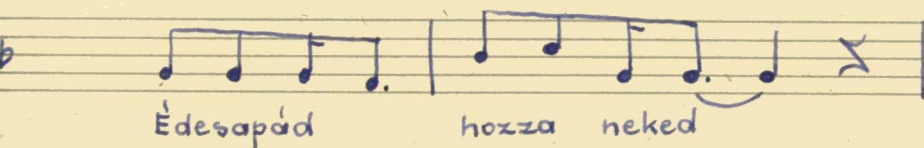
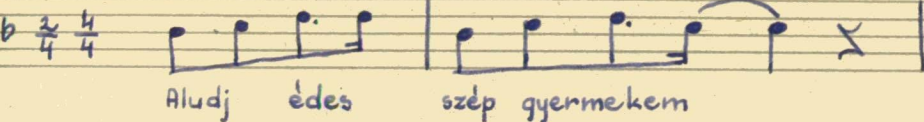
A dal második versszakát dudolva, a XII. t. szerint lassan sétálva és a babákat ringatva vonulnak el. Az éneklés fokozatosan halkul. A dallam közepétől szép lassan legördül a függöny.

dallam

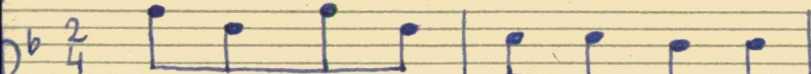
Babás játék

Andante $\text{♩} = 80$

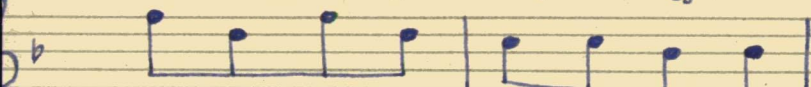

dallam

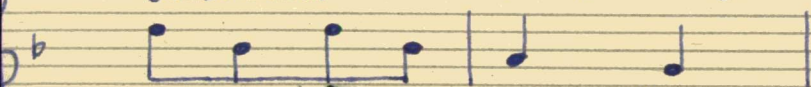
Andante $\text{♩} = 80$

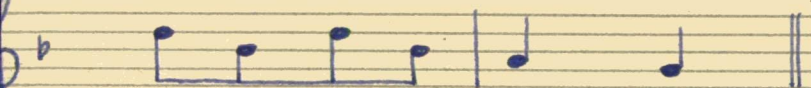
Feljött már az esti csillag
Erdő, mező a sok virág
Elköszönt a nap korongja

Alkony égen csillag
Kicsi kelyhet mind bezárja
Búcsúzásul ő is mondja:

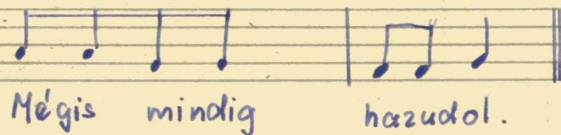
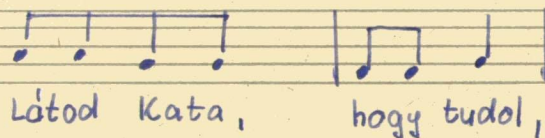
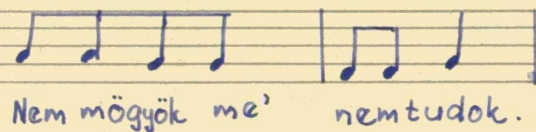
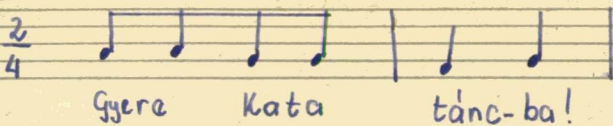
Aludj aludj csöndbe!

Itt van már az este.

C dallam

Allegretto⁺ ♩ = 120

D dallam

Allegretto $\text{♩} = 120$

2/4

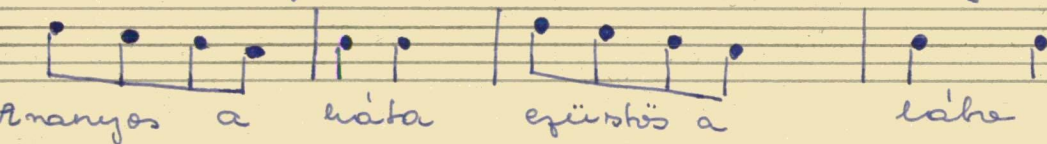
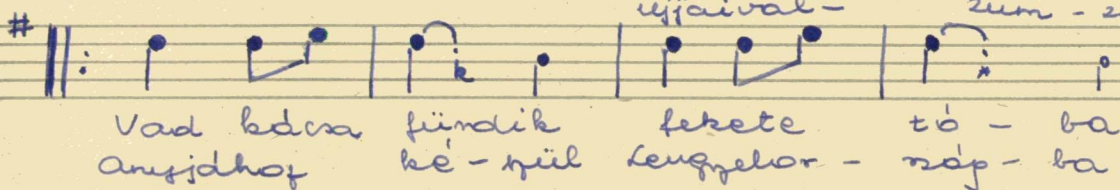
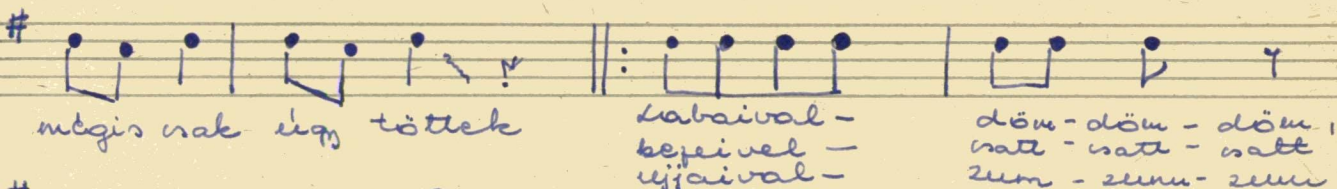
Ajtó, ablak nyitva van, bejöhet a kárki.

En egy nagyot koppantok, bejön Börse néni.

Ugye Börse néni, maga nem jó néni,

Éjjel nappal holdvilágnál almat akar lopni.

E dallam Allegretto ♩ = 120

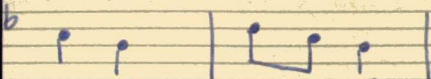
F dallam

Moderato $\text{♩} = 104$

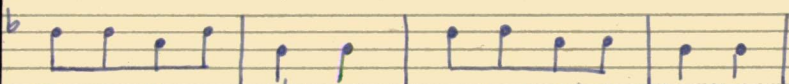
Vótam én Bészbe, Lengyolor-szágba,
Lovakat vöttem, nyerögbe fogtam.
Arany a szőre, réz a pat-kója,
Fordulj ki, fordulj, aranyos rózsá.

G dallam

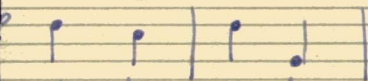
Allegretto $\text{♩} = 112$

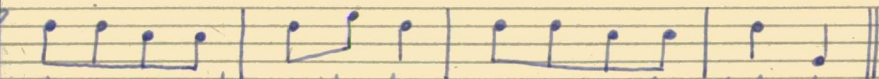
Bíjj, bíjj, búhos tyúk,

Téged itt maradjon, nyakad itt szakadjon.

Síjünk, síjünk

Kajd elmarad egyikünk, a legkisebb - lúciónk.

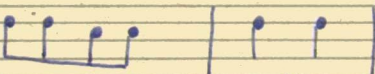
H dallam

Andante ♩ = 80

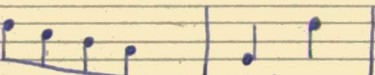
Tente baba
Tente baba

tente,
tente,

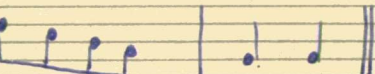
Itt van minden az
ágyasbácsi minden

este,
vetve,

Köszönetnek
fele ágyasbácsi

szepe
ninspi

Csillagok az
szalonszalon

égen.
altat.

II.sz. melléklet.

T i z p e r c b e n

Török József összeállítása.

"Tízpercen!"

Mint ahogy a tánc neve is mutatja, a gyermekek az óráközi szünetet vidám játékkal töltik. A tízperc végét jelző csengetésre és a sorakozó felszólításra éppoly vidáman szaladnak a komoly munka megkezdésére, illetve folytatására.

Az első egy kifordulós játék. Párosan hátul kereszttezett kézfogással haladnak körbe, majd kifelé fordulva /a kézfogás marad/ irányt váltanak.

A második játékkal körben haladva hol tágitják, hol szűkitik a kört. A harmadik játék fogósdí, amelynek végén a kis "egér" végül is a "fogók" martaléka lesz.

A következő egy felelgetős játék, amelyben "Pista" azt a leányt választja párjának, aki nevetés nélkül háromszor tud fordulni. Az ötödik s egyben utolsó játék ismét kifordulós, amelyben hol szemben, hol a körnek háttal tácolnak.

Az egész játékot egy rövid kis táncos rész zárja. A tánc végén megszólal a "tízperc" végét jelző csengő, s erre mindannyian kifutnak a színpadról.

A tánc motivumai:

1. Szökdelő: Jobb lábbal előre lépünk ♪ + jobb lábbal aprót előre ugrunk, mialatt a bal lábat kis térdhajlítással a jobb láb mellé emeljük ♪ Ismétlés ellenkező lábbal. Ritmusa: ♪.

Megjegyzés: Könnyedén tovahaladva, játékosan járjuk a motivumot.

2. Ridázó: Jobb lábbal kis térdhajlítással a bal láb elé lépünk ! + bal lábbal oldalt lépünk !

Ritmusa: ! !

Megjegyzés: Kis szintkülönbséggel járjuk a motívumot. Mindkét lábon talpra lépünk.

3. Ringó: Jobb lábbal aprót oldalt lépünk /bal lábunk talpon oldalt marad/ ! + jobb térdünket kissé meghajlítjuk ! Ismétlés ellenkező lábbal. Ritmusa: ! !

Megjegyzés: Egész finom kis ingással járjuk a motívumot.

4. Egylépéses haladó csárdás: Jobb lábbal oldalt lépünk ! + bal lábbal a jobb láb mellé lépünk ! Ismétlés azonos lábbal. Ritmusa: ! !

Megjegyzés: Állandóan jobbra haladó csárdás lépés.

5. Dobogós cifralépő: a./ Jobb lábbal dobbantva oldalt lépünk ♪ + bal lábbal dobbantva a jobb láb mellé lépünk ♪ + jobb lábbal, kis térdhajlítással dobbantva oldalt lépünk ! + előlről ellenkező lábbal megismételjük ♪ + b./ bal térdünket kinyújtjuk, mialatt a jobb lábbal a bal mellé dobbantunk ! + ebben a helyzetben maradunk ~

Ritmusa: ♪ ♪ ! | ♪ ♪ ! | ♪ ~

Megjegyzés: Az a./ rész többszöri ismétlése után a b./ résszel zárjuk a motívumot.

6. Dobbantó lengető: Jobb lábbal, kis térdhajlítással dobbantva helyben lépünk, mialatt a bal alsó láb-

szárt a föld felé hátra lendítjük ! + jobb lábbal helyben ugrunk, mialatt a ballábat a föld fölé előre lendítjük !
Ismétlés ellenkező lábbal. Ritmusa: ! !

Megjegyzés: A dobbantás elég erőteljes, a láblendítés könnyed.

7. Sarkas dobogó: A bal lábon állunk. A jobb lábat sarkon előre tesszük ! + jobb lábbal a bal láb mellé lépünk ! + bal lábbal dobbantva a jobb láb mellé lépünk ♪ + jobb lábbal dobbantva a bal láb mellé lépünk ♪ + bal lábbal kis térdhajlítással dobbantva a jobb láb mellé lépünk !
Ritmusa: ! ! . . . !

Megjegyzés: A motivum alatt . ! ! . . ! ritmusban tapsolunk.

8. Lengetős: Bal lábbal féltalpon helyben ugrunk, mialatt a jobb lábat a föld fölé előre lendítjük ! + jobb lábbal kis térdhajlítással a bal láb mellé ugrunk, mialatt a bal lábat kis térdhajlítással a jobb láb mellé emeljük !
Ismétlés ellenkező lábbal. Ritmusa: ! !

Megjegyzés: Könnyed, laza motivum.

9. Sarkos váltva: Bal lábbal féltalpon helyben ugrunk, mialatt a jobb lábat sarkon előre tesszük ! + páros lábban féltalpon helyben ugrunk ! Ismétlés ellenkező lábbal. Ritmusa: ! !

Megjegyzés: Apró ugrásokkal, könnyedén járjuk.

10. Sarkas: Bal lábbal féltalpon helyben ugrunk mialatt a jobb lábat sarkon előre tesszük ! + még egyszer ugyanugy ugrunk ! Ismétlés ellenkező lábbal. Ritmusa: ! !

Megjegyzés: A jobb láb sarkával könnyedén a földre koppantunk.

11. Forgó: Páros-lábbal féltalpon kissé előre, illetve hátra ugrunk ! + jobb lábbal kis térdhajlítással dobbanva helyben ugrunk, mialatt a bal alsólábszárát a vízszintesig hátra lendítjük ! Ritmusa: ! !

Megjegyzés: Párosan járjuk, egymás mellett állva elől keresztezett kézfogással jobbra forogva.

A tánc menete:

A táncot 6 pár járja, de járhatják csak lányok is.

Tízpercen "A" dallam

1-2. ütem: Egy táncos az I. t. szerint az 1. motívummal betáncol a színre, mint aki elsőnek érkezett. Tánc alatt éneklí a dallam szövegét. A II. t. szerint középre érkezik.

3. ütem: A II. t. szerint helyben járva az 1. motívumot mindkét irányba kezével intve - hívja a többi táncost is befelé.

4. ütem: A táncos most ! ! ! ! ritmusban tapsolva hívja a többieket.

5-6. ütem: A többi táncos nagy lármával, zsivaj-

jal, énekelve a II. t. szerint berohan a színre, s a III.t. szerint a színpadot megtöltve az 1. motivummal szaladnak, kergetőznek.

II. "A" dallam

Az egész dallam alatt folyik a kergetőzés, szaladgálás, de lassanként mindeki megkeresi a párját, s a dallam végén a IV. t. szerint párosan körbe állnak fel, menetirányba fordulva. A párok hátul keresztezett kézfogással állnak.

III. "A" dallam:

A IV. T. szerint párosan az 1. motivummal haladnak körbe. A dallam végén a párok 1/2 kifelé fordulva, /a fiu balra, a leány jobbra fordul/ haladási irányt változtatnak anélkül, hogy a hátul keresztezett kézfogást elengednék. Az V. t. szerint érkeznek.

IV. "A" dallam

Az V.t. szerint most az 1. motivummal az ellenkező irányba haladnak tovább. A dallam végére középre fordulva a VI. t. szerint hátul keresztezett kézfogással kört alakítanak.

Tizperchen "B" dallam I.

1-4. ütem: Körben a VI.t. szerint a 2. motivummal balra haladnak.

5-6. ütem: A 2. motivumot folytatják, de a hátul keresztezett kézfogást elengedik, s a kört fokozatosan egyszerű kézfogásig tágitják.

7-8. ütem: Folytatják a 2. motivumot, de most fokozatosan szökitik a kört, ismét hátul keresztezett kézfogásig. A dallam szövegét végig éneklik.

II. "B" dallam

Azonos az I. "B" dalammal.

Tízpercben I. "C" dallam

Új játék indul. A VII. t. szerint, egy leány bemegy a kör közepére - ez lesz a fogó. A körben állók pedig elengedve a hátul keresztezett kézfogást, egyszerű kézfogással zárják a kört.

1-3. ütem: A kis "egér" a kör közepén, a dallamhoz igazodva, s az "egeret" utánozva szaladgál. A körben állók a 3. motivumot járják, a dallam szövegét éneklik.

4-6. ütem: A körben állók megjátszva a dallam szövegét, kezüket előre nyújtják, mintha abban volna az ennivaló.

7-10. ütem: A körben álló táncosok most lábujjhegyen megindulnak a kör közepe felé szűkítve a kört, a kis "egér" körött.

11-13. ütem: A körben állók most kifordulva ujjal a fogóra mutatnak, s közben a VIII. t. szerint hármas kört alkotva szabaddá teszik a kis "egeret".

II. "C" dallam

1-13. ütem: A hármas körök a 4. motivumot járják. A kis "egér" a VIII.t. szerint szalad a "fogó pár" előtt, aki üldözi. /A fogónak kezüket elengedniök nem szabad. Így kell üldözni az egeret/. A "fogó párnak" nem sikerül elfogni az "egeret", s így a hármas körök a dallam végén újra egyesülve a IX.t. szerint körülfogják az egeret.

III. "C" dallam

1-13. ütem: A körben állók az 5/a. motivumot járják hatszor, s a dallam végén az 5/b. motivummal zárják. Az "egér" a körben szaladgál, a "fogó pár" sikertelenül igyekszik a körbe bekerülni.

IV. "C" dallam

1-6.ütem: A körben állók kezüket magasan oldalra emelve tenyerüket összeteszik és a 6. motivumot járják.

7-13. ütem: A 6. motivumot folytatva szűkitik a kört és ismét hármas köröket alkotnak s az "egeret" így ismét szabaddá teszik. Ez alatt a "fogó pár" igyekszik az "egeret" elcsipni, ami a dallam végére sikerül, úgy, hogy összefogott kezét ráhuzza az "egérre", s ezzel jelzi, hogy megfogta.

7-13. ütem: A hármas körök most ismét egy körre egyesülve, hátul keresztezett kézfogással a 2. motivumot járják, körbe fogva a megfogott "egeret" és "fogó párt".

V.-VIII. "C" dallam

Azonos az I-IV. "C" dallammal, azzal a különbséggel, hogy az egyik fogó leány az "egér", benn marad a körben, míg a volt "egér" lesz a fogó párja, s vele kimegy a körön kívül s kezdődik előlről a játék.

Csörög a borsó:

Egy fiu bekiáltja a játék nevét, mire mindannyian ugrálva, tapsolva, s kiabálva: "csörög a borsó, csörög a bab", a X.t. szerint egy sort alakítanak. A sor megalakulása után a bekiáltó fiu a X.t. szerint körül szaladja a sort. A sorban állók ekkor tovább mondva a szöveget a 7. motivumot járvák. A szaladó fiu a XI. t. szerint visszaér a helyére

ritmusban hármat dobbantva esendre inti a sorban állókat, mire a sorból egy leányka előre lép: XI.t. szerint.

A fiu és a leány között a következő párbeszéd alakul ki:

Fiu..... : Aggyonisten Mari néni! /Kezet fognak/

Mari néni : Jó napot Pista!

Fiu..... : Van-e magának szép lánya?

Mari néni : Van ám a pirosalmában!

Fiu..... : Hivja csak elő!

Mari néni : Hé! Kati lányom, gyere már no! -A XI.t. szerint egy leány előre jön, s megáll a közöttük csipőre tett kézzel.

Kati: Itt vagyok!

Fiu: Mit ettél ma?

Kati: Aludtejet!

Fiu: Mit itta' rá?

Kati: Hidegvizet.

Fiu: Mi van a szádban?

Kati: A fogam.

Fiu: Köpd ki!

Kati: Nem köpöm!

Fiu: Nézz az égre!

Kati: Fölnéz az égre s utána mondja:Jaj, de szép.

Fiu: Nézz a földre!

Kati: Jaj, de csunya!

Fiu: Fordulj hármat, de né ne vess!

Kati: /Elkezd forogni, de a fiu nevetteti, s így előbb kuncog, majd elneveti magát, s kissé leguggolva egyet tapsol és elszalad/.

Fiu: Ez nem kő' !

Ezt a felelgetős részt még egyszer megismétlik, a a következő leány már nem neveti el magát, amire a

Fiu: No! E'mmán jó lösz! /Most ő fordul egyet a leánnyal/.

Tízpercen I. "D" dallam

1-3. ütem: A sorban állók elől keresztezett kéz-fogással kezét fognak, majd a 2. motivummal balra haladva a

XII.t. szerint kört alakítanak, s úgy forognak tovább. A többiek is csatlakoznak hozzájuk. Éneklik a dallam első versszakát.

4-5. ütem: A kézfogást elengedik, s 1/2-et jobbra fordulva a kör középpontjában háttal érkeznek. Kézfogással folytatják a 2. motivumot, továbbra is balra haladva a XIII.t. szerint.

6. ütem: Most 1/2-et balra visszafordulva a XIV.t. szerint ismét elől keresztezett kézfogással járják tovább a 2. motivumot.

II.-III. "D" dallam

Azonos az I. "D" dallammal, a dallam 2. és 3. versszakát éneklik.

IV. "D" dallam

1-2. ütem: Mindannyian körben a 8. motivumot járják háromszor ritmusban váltott lábbal dobbantanak.

3-6. ütem: Azonos az 1-2. ütemmel.

V. "D" dallam

1-2. ütem: Mindannyian a 9. motivumot járják négyszer.

3-4. ütem: Mindannyian a 10. motivumot járják.

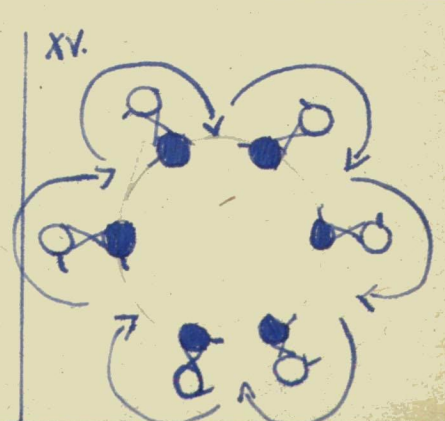
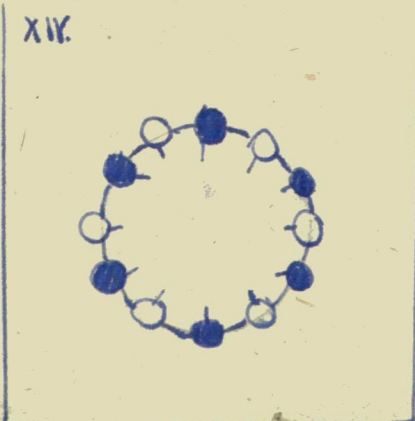
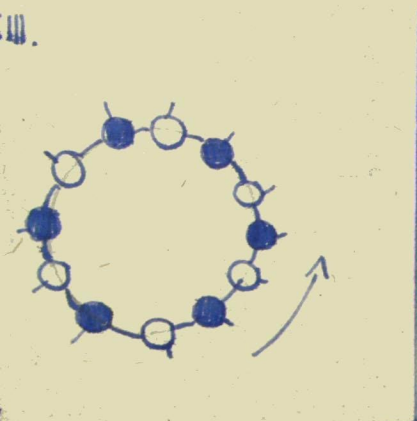
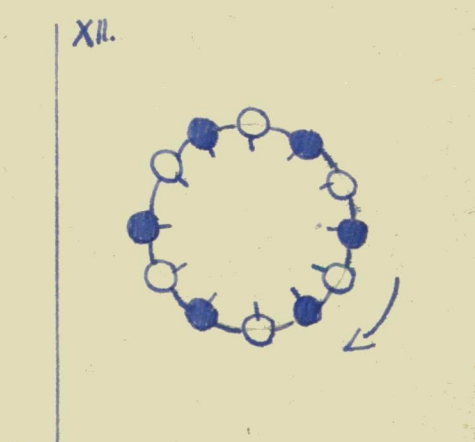
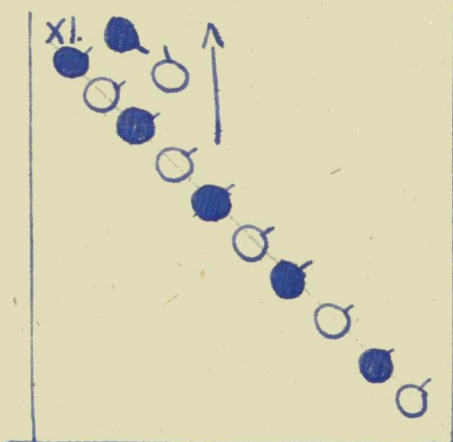
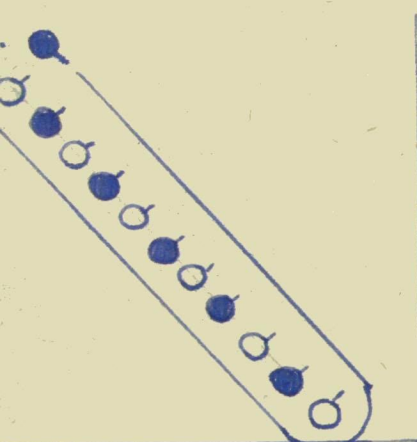
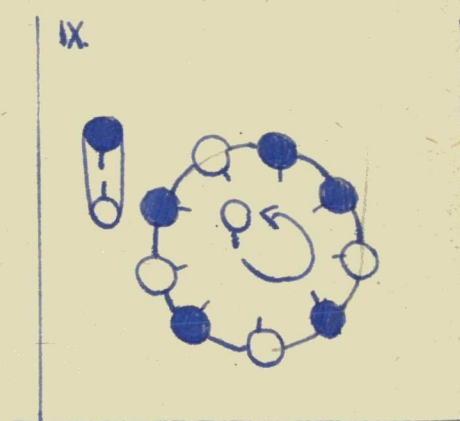
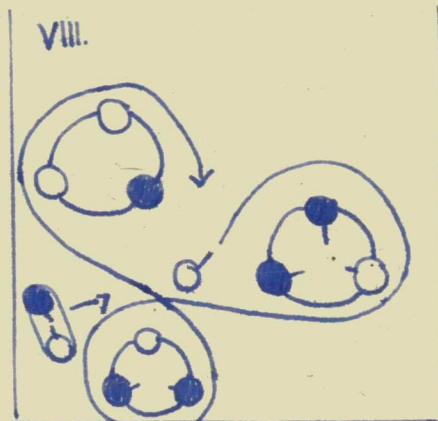
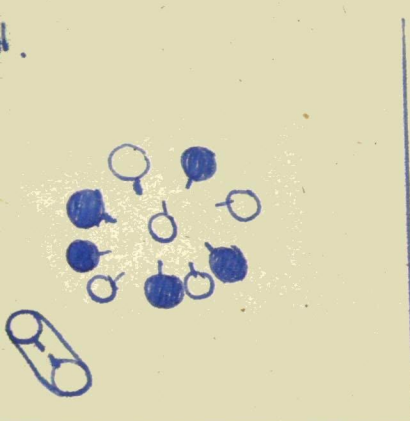
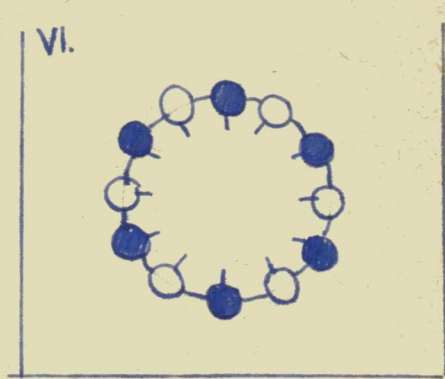
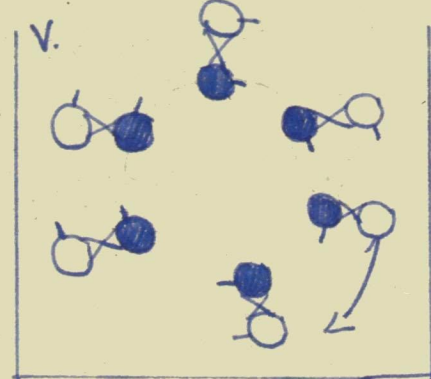
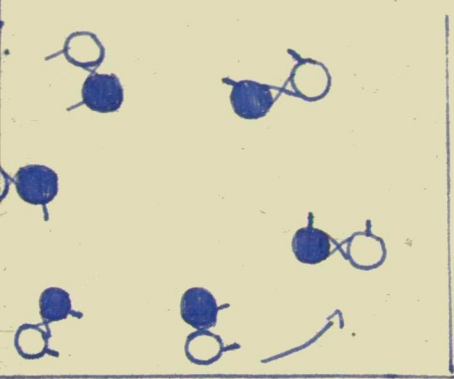
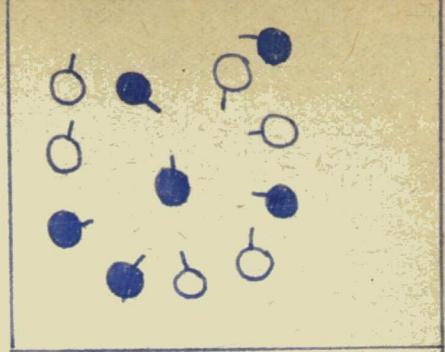
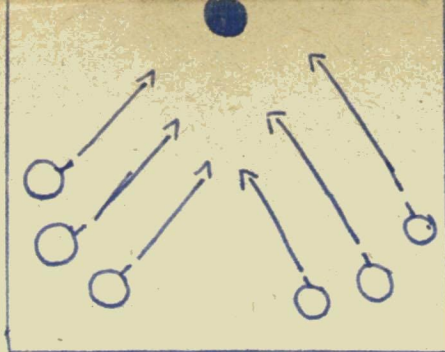
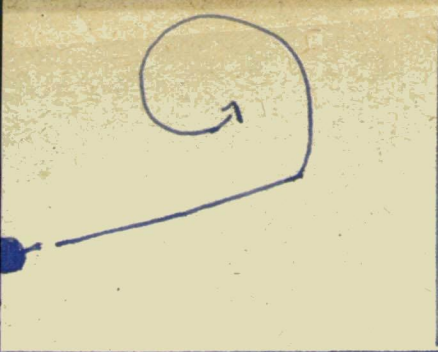
5-6. ütem: Tovább folytatva a 10. motivumot ismét párokra szakadnak, s a XV. t. szerint elől keresztezett kézfogással állnak fel.

VI. "D" dallam

1-6. ütem: A párok a XV. t. szerint a 11. motívummal jobbra forognak egymás körött. A dallam végén megszólal a tizperc végét jelző csengő, s a "sorakozó" felhívás - mire abbahagyva a táncot, szétszaladnak sorakozni.

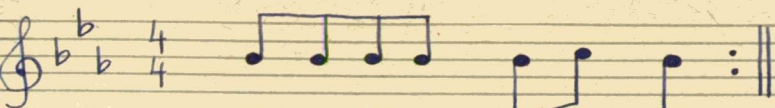
- . - . - . - . -

A felszabadulás után virágzásnak indult néptáncmozgalomban résztvevő pedagógusok egy része hamarosan felismerte, hogy a gyermekek művészeti nevelésében a táncra nevelés néptáncmozgalmunk továbbfejlődésének elengedhetetlen alkotó része. Tápén felismerték, hogy a gyermek nem kicsiny felnőtt, hanem olyan növekvőben lévő egyén, aki a felnőttek teljesítményéhez fokozatosan érkezik el - ezért a gyermek-játék került a gyermek - táncsoport munkájának középpontjába. Játékból fokozatosan alakul ki a tánc. A tápai gyermek-táncsoport fennállásának 12. évét ünnepli s ugyanakkor országosan is a Népművelési Intézet irányításával - a gyermekek táncra nevelésének az igénye országossá szélesedett.

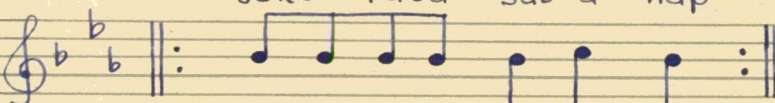

A dallam

Tízpercben

Jsko - lába süt a nap
Jsko - lába süt a nap

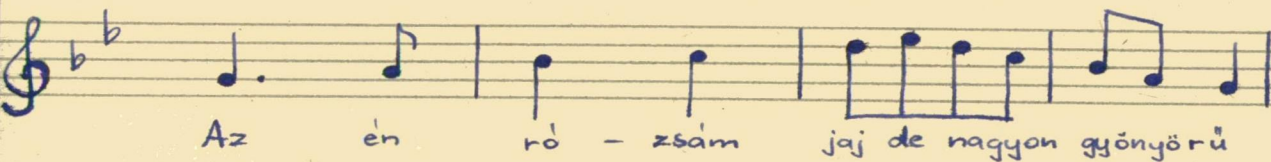

Gyere pajtás játszunk jót
Zörgő - börgő mogyo - rót

Szé - peket jó - kat
Ki - fordú - ló - sat

B dallam

C dallam

Handwritten musical score for "C dallam" in 2/4 time. The score consists of four staves, each with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The lyrics are written in Hungarian.

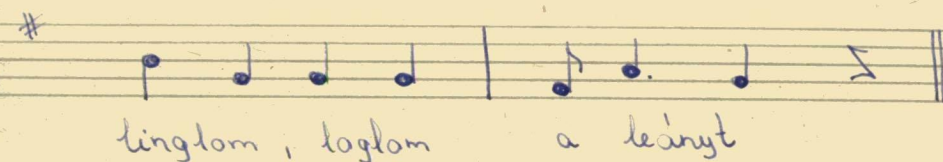
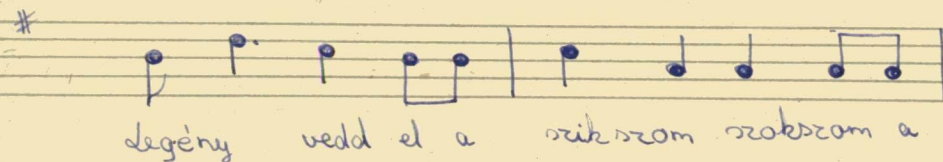
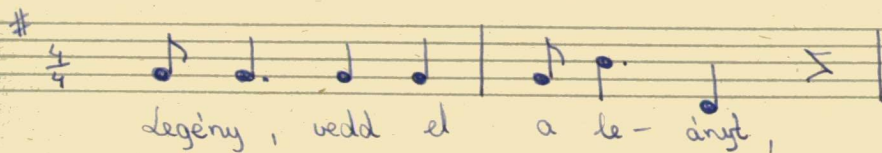
Staff 1:
Kis e - gérke e - hes ,

Staff 2:
Enni - valót ke - res

Staff 3:
Vigyázz te kis egér , sarok - ba a fogó ,

Staff 4:
Sarok - ba a fo - gó !

D dallam

III./a.sz.melléklet.

Érdekes dallam a felnőttek táncalkalmaihoz.

A felnöttek táncalkalmai

Jegyzet oldal

Recitálva

1. sz. dallam

Január, február, március, április, május

június, július, augusztus, szeptember, október, november, december.

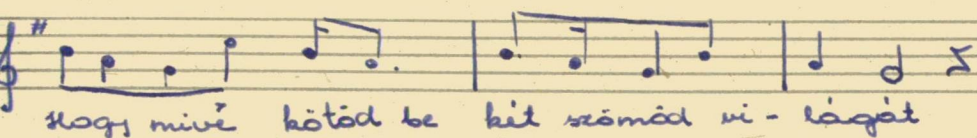
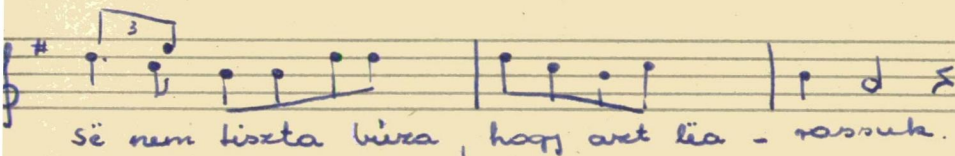
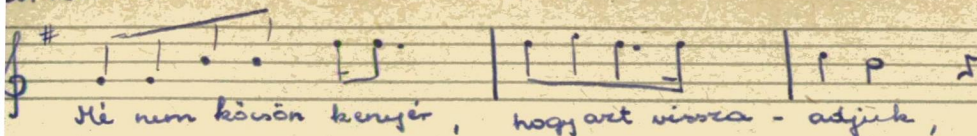
III./b. sz. melléklet.

Lakodalmás dalok.

sz. dal
arlando

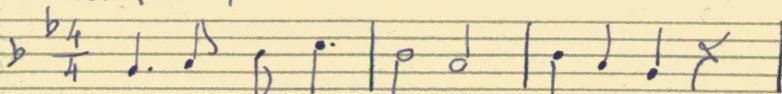
Lakodalom

Jegyzet

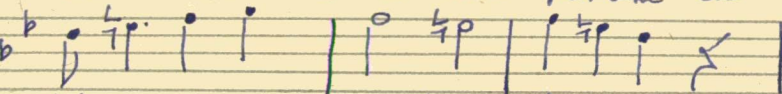

Tempo giusto ♩ = 110 Lakodalam 2 sz. dal

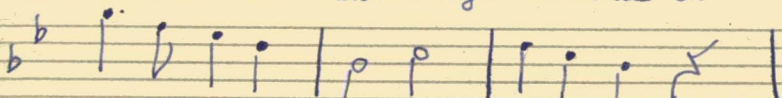
legyezt, old

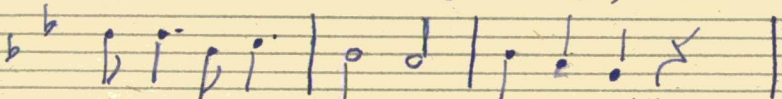
faj de so-kat áz-tam, ferad-tam
É-vágtam az új-ján, de nem faj
Est a ke-rek er-deb jaram en

hi kar há-za - sod ni akar - tam
fü-ge-fa ke - ve - let töltöm ta
Est a bar-na kis-lányt várom en

Nem találtam ked-ven - re valót
fü-ge-fa ke - ve - ke grízit meg
Est a tarna kislány vi(jó) la

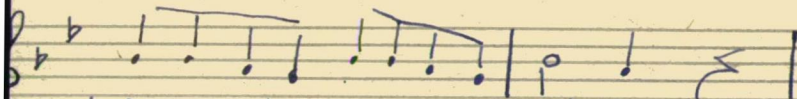
Csak az a ke - retöm aki vót
Greé kis an - palom csókolt meg
En ragok a vigass - taló - ja.

Tempo giusto ♩ = 84. Lakodalmu 3 n. dal

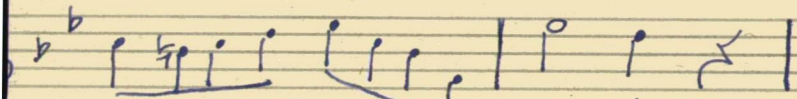
legget.

Kegyha nekem nár forintom vó - na
kilycsöm ninaranybú' vó - na
De mi - vel, hogy ismer fábul van a kilycsöm
Madzag a hű - zója.

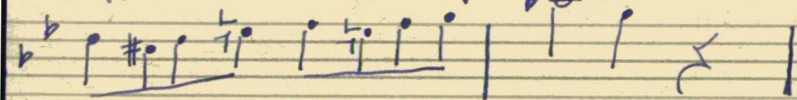
Tempo quisto ! = 120 Lakodalam 4 sz. dal

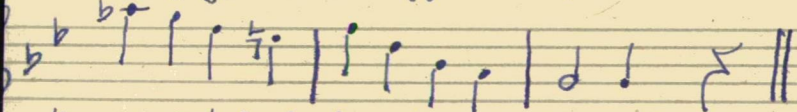
Lako-dalam van a miut - cánk - ba
Vége van már a lakoda - lomnak

Féjhez mént a szomszédasszony lánya
Nagy bánata van az új asszonynak

Oda vagyok hivatalos én is
Forgatja a karikagyű - rőjét

Nem, mönnek el ha szászot üzennek is
Sajnázza (jól) régi szere - tőjét

Kost vizik mán a mőnyasszony agyát
Elvesztötték a nyoszolya négy lábát
Addig babám nem feksziöl az agyba
Még mög nem lösz (a) nyoszolya négy lába

Tempo giusto $\text{♩} = 80$

Lakodation 5. n. dal

Popper

4/4

hiska, biseri
hgy e dugya
Beme van a

Gyuska biseri
heud a gazda
selyom - böts (selyömheud)

hey wak a ladaim
kei ra' nei tonai -
hey bangot et az

hossa heud ki
you a gazda
meind a bett

hey wak a ladaim
kei ra' nei tonai -
hey bangot et az

hossa heud ki
you a gazda
meind a bett

Tempo giusto $\dot{!} = 98$ Lahodabome 612. dal

pgs set: old

4/4 | i i i i | 2/4 . . i i | 4/4 |
 Igy kiált a fa | mandu-laskil | egas - ki'
 Igy kisheny kisheny | jo meggyardol | a do - gal
 2/4 i i i i | 4/4 i i i i |
 Hanog - nyik nem | egy vhangony | has - ki'
 Huvd tö-zöd | lare - honi | bel - doqod - god
 i i i i | i i i i | i i i i |
 Mit emeltem | egy vhangony | fijdnah a | hanog - ja
 E' vinom a | pöngörindos | stat eld | lito - nom
 i i i i | 2/4 . . i i | 4/4 |
 Igy kisheny vengah | nem a fida | bolondja
 Igy sunar tököt | saba tö nem | vö he - tüm

mpo giusto $\text{♩} = 110$

Lakodalom 8. sz. dal

$\frac{4}{4}$

De-sa-nt-nék haj-nal vil-lag lön-ni
Sarkon van egy övegy aszony háza

$\frac{4}{4}$

Rizsám abla-bóka - bera gyogni
Van is annak szép eladó lánya

$\frac{4}{4}$

Beragognék hor-zá - ja haj-nal - ba
Van is annak seljém egy - ka - ka - ró

$\frac{4}{4}$

Örököt kérnek tölle utóg - já - ra
És a kis - lány de kedvemre va - lá

Szánom, bánom, hogy megházasodtam
Legényrégiom gyárda bontottam

Itt már nekem nem szabad szeretni
Nem szabad a lányokat megölelni

mpa giusto $\text{♩} = 104$

Lakedalom 9. sz. dal

Handwritten musical score for a song titled "Lakedalom 9. sz. dal". The score is written on a single staff with a key signature of one flat (B-flat) and a time signature of 4/4. The lyrics are in Hungarian and are written below the staff. The score is divided into three systems, each containing three measures. The first system starts with a treble clef and a key signature of one flat. The second system starts with a treble clef and a key signature of one flat. The third system starts with a treble clef and a key signature of one flat. The lyrics are as follows:

Össze fogyni a kisllaros a Tiszával
 két pite kőzet beszűköt a holdvilág
 Össze illik babom a szöke a barátnál
 Az én babom a férfi - li mofat
 Mit bönöm én hogyha illik hogyha nem is
 szü is abba tar feintem a mofa mol
 Barom a babom barom vagom mofam is
 két az e'csaka liuntokom mofamol.
 faj, faj, faja'aj, faj ament a szökegnek
 Kéret mics faluban van a babja
 falm az enyim volun hokik egy faluba
 két zine a zinem zola zupadalomba
 Ablakomba van három szép nőről
 két nem vesetsz nem mészaj hozzád jános
 Szép híradat nem (tudom) bírom elfelejteni
 tegy jár an, aki nyáron tud szeretni.

Tempo giusto $\text{♩} = 110$

Lakodalom 13. sz. dal

jegyzet:

Erdő erdő sűrű sötét erdő csuhajla
közepébe ret ret arany vésző csuhajla
A csigánál lehajlik an ága
A trej csigánál sehol nincsen párja (a) világon

Tempo giusto ! = 112

Lakodalmi 1st. dal.

fejezet:

Handwritten musical score for a piece titled "Lakodalmi 1st. dal." (Wedding Dance 1st. part). The tempo is marked "Tempo giusto ! = 112". The score is written on five staves, each with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The time signature is 4/4. The lyrics are in Hungarian and are written below the notes.

Staff 1:

Töl a Ti-sán ram és lis-hán tár-gá-ra van festive
 Té kacsingass barna le-gény an én abla-komba

Staff 2:

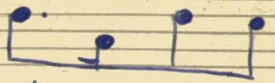
abba' lakik, abba' ba-kir és barna me-nyesre
 sürätt gyere inrätt gyere fekdj an a-gyamba

Staff 3:

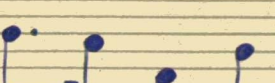
Piros függöny an abla-kán fé-re van an hiszva
 Vinszen ittson an én u-ran szö-gény halász - legény

Staff 4:

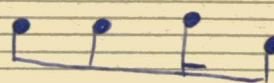
Arva jár és barna le-gény be-beka-sint raj-ta
 zjéd nappa a vizen jár halat keres szögény.

kék szivárvány
csak titokba'

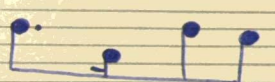
kék szivárvány
csak titokba'

koszorúra
akartalak

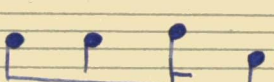
az eget
szereit

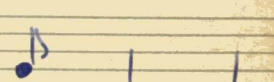
sötét kislány,
De ki höllyött,

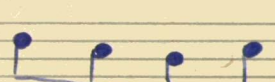
barua kislány,
de ki höllyött

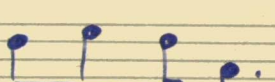
salta meg a
annak vild -

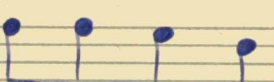
sive - met
gasodni

De én azé nem
högtudta (f) az

átkozlak
idősanyám,

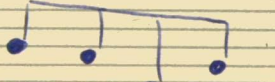
a jó szén
hogy én járak

aldjon mög
tē - horrad

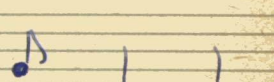
könyveidit
kitagadott

a zsebkendőt
a családki,

soha né szá -
hogy né járak

radjon mög
tē horrad

Hallgató

Sakodalom 16. sz. dal

4/4

Kéket nyílik az ibolya nem sárgát
t vállamra ráborultál zokog - tál

#

Kit tagadod én is jártam te - hozzád
tjkaimra forró csókot lopkodtál

#

Cifra szűrőm szentanya
Eskü dőztél égve - földre

#

Hámpor vótál a vállamra
Kogy hü lezzel mindörökre borulva,
megsáltál

Poco rubato ! = 120

$$\frac{2}{4}$$

Szűz Mária, hogy ezt megfalta
Bakancsokba veti megízlelta
Maceda: Fium borok mellett
Azért így csópp kedvük szíven.

József, hogy vigasságot tienne
Jancsi buzgá kivétel mögött
Parancsola mellett
Kisházi hat vödört töltött

6. A szolgák nagy csoportjának kifizetését hat évig nem lehetett kifizetni. Jézus bennük változtatni és az emberekkel mutatni.

¶ Atenyifok németországi körzetbe
Hogy adja a vendég elébe
Németország a bort megkóstoltatja
Er a vőlegényt szólítja

8 Mindén ember - igazságt - elöb-
 Jó bort ad a vendég kedve
 Isten ti a jó bort elhagyjátok
 És az alábbvalót adjátok

9. Pétör társaságát végén van
Kézváltó poharat (kedvenc)
Möggödön a bajuszát
szíjjá végén a utóját

10. Mátjas a poharat vígyárta
Rakniul a vor alig várta
Jakov elöl, hogy elkajja
Szemjés torkán lihoftalta

11. Judas Iskariótás bánya
Hogy öt sünki mög uuu lihojja
Hog se tiikli a bajusát,
Csak usza a jó boroskat

12. Bertalan a lányának mondja:
Tőts kulacsot jó löre hánapra,
Már a jó bor hamar e fogy
Tö löre hánapra egy korty

13. Valamennyi tanítvány ott vót
Mindnyájuknak jó kedvük is vót
Ismerak mulatnak kedvükre
Nem haqyják azt más időkre

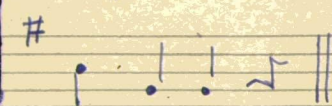
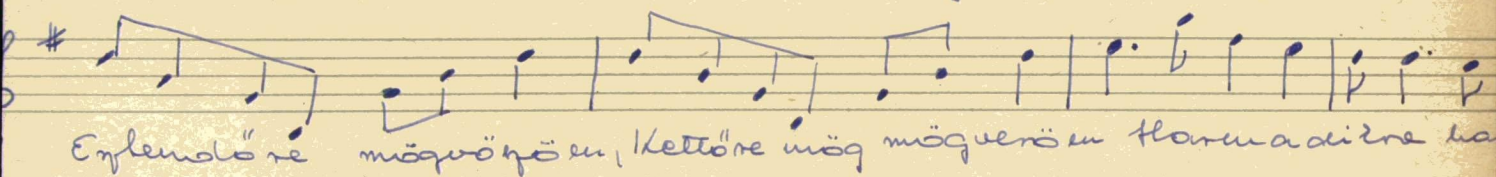
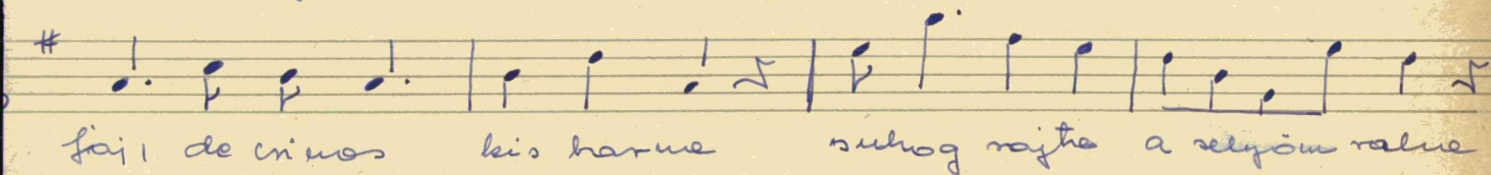
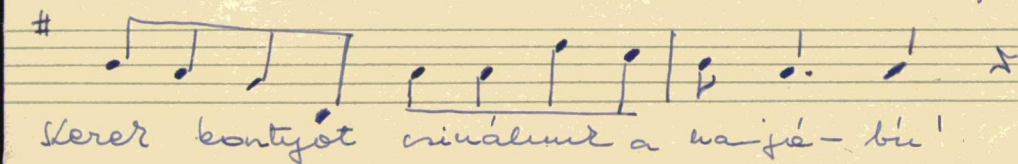
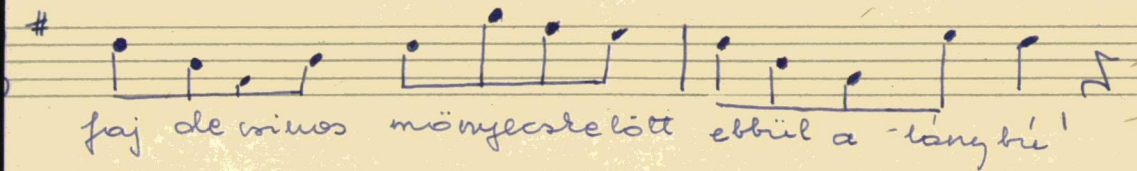
14. A muzikások mögöközték
A vundiguck kedvükre töltek.
Hogy mögforgalték Magdolnát
Szecsiótis papusát, kutyát

15. Adja Istén, hogy önnedezsüls,
Hgy mulattogban rézsülfüls
Tö bor mellék, dudar né'küls,
Mik is a tánc segrös né'küls.

16. József hát mindnyájának dicsojék,
Szecsiótis is huját mulitsüik
Valahol így együtt vagyunk
Ó' szent nevem mulassunk

Tempo giusto ♩ = 110 László Balogh 1922. dal

Leggzet:

IV/a. sz melléklet.

D a r u d ö b ö g ő s .

Török József összeállítása.

I. A darudöbögös.

Tulajdonképpen két lépésből álló tánc. Az első lépés széles sarok lépéseivel a darumadár járását, táncát, /döbögését/ utánozza. A lépés forduló ugrása hangsúlyos, de könnyed. A második lépés, a forgás igen heves és gyors. A leányok a láb hátralendítésével még fokozzák is a sebességet.

A tánc lépései:

1. Darudöbögös: Jobb lábbal sarkon, nyújtott térdel előre lépünk ! + bal lábbal, hajlitott térdel dobbantva a jobb mellé lépünk ! + egy negyedét balra fordulva előre ugrunk a jobb lábbal, mialatt a bal lábat térd magasságig, előre néző térdel a jobb mellé felkapjuk ! + jobb lábon helyben felugrunk ! Ismétlés ellenkező lábbal, ellenkező oldalra fordulással. Ritmusa: ! ! ! !

Megjegyzés: Leányok és legények párosan szemben állnak egymással és előre nyújtott karral kezefognak. I.t. szerint. A lépés indításánál a leányok 1/8-ot balra, a legények 1/8-ot jobbra fordulnak II.t. szerint. A legények bal lábbal, a leányok jobb lábbal kezdik a lépést. A legény bal karját és a leány jobb karját csípő magasságból lendíti ki rézsut oldalt és fel, a másik karjukat kissé előre emelik. Igen tagoltan, darabosan és határozottan lépnek és fordulnak és a függőleges irányt hangsúlyozzák. A felső test egészen egyenes, a lábak keményen mozognak. A fordulat után a III. t. szerint érkeznek meg és folytatják a lépést /a leány bal lábbal, a legény job lábbal/.

2. Ridázó-forgó /leányok lépése/: Ballábbal, fél-talpon kissé oldalt lépünk ♪ + jobb lábbal, hajlitott térd-del közvetlenül a bal elé keresztbe lépünk ♪ A lépés többszöri ismétlésével jobbra forgunk. Ritmusa: ♪ ♪

3. Ridázó-forgó /legények lépése/: Bal lábbal fél-talpon kissé oldalt lépünk ♪ + jobb lábbal, hajlitott térd-del a bal elé keresztbe lépünk, mialatt a bal alsólábszárát hirtelen lendülettel térdből hátracsapjuk ♪ S a lépés többszöri ismétlésével jobbra forgunk. Ritmusa: ♪ ♪

Megjegyzés: A ridázó-forgásnál a párok szemben állnak egymással. A legény jobb kézzel átfogja a leány derekát, balkézével a leány felkarját fogja. A leány balkézével a legény felkarját fogja, jobb kézzel a legény vállát. Két ridázó lépéssel egy egészet fordulnak, tehát a forgás igen heves. A lépések itt simábbak, mint az I. lépésnél. A legények hátracsapódó lába erőteljes lendületet visz a forgásba.

A tánc menete: I. Dallam.

1-4. ütem: A párok az I. t. szerint felállva járnak az 1. lépést.

5-7 ütem: A második lépést járnak.

8-9.ütemre: Ismét az 1. lépést járnak.

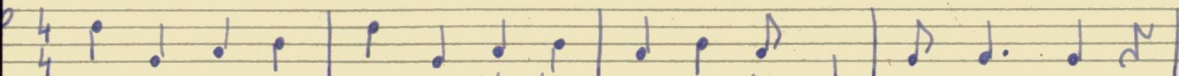
II. Dallam.

1-9 ütem: A 2. lépéssel sebesen forognak jobbra.

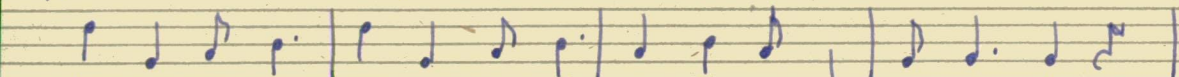
A 9. ütemre újból az I.t. szerint érkeznek s kezdődhet a tánc előlről.

Tempo giusto $\text{♩} = 120$

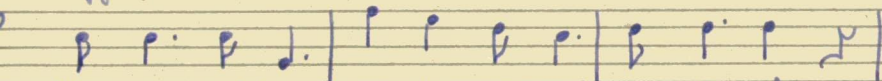
Davidölögén 2. sz.

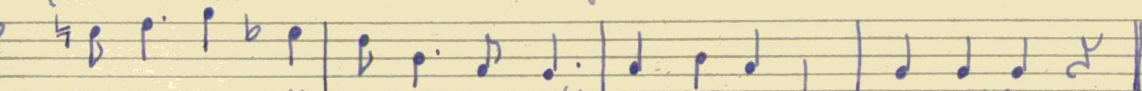
Köszönetek, szép csodák, de ugar kutyáján
Köszönetek, szép csodák, de sárnya a láb - ra

Nem gyűttem én, nem gyűttem én lopni az ud - var - la
Ojjan, mint a ojjan mint a haladós vadai - ma

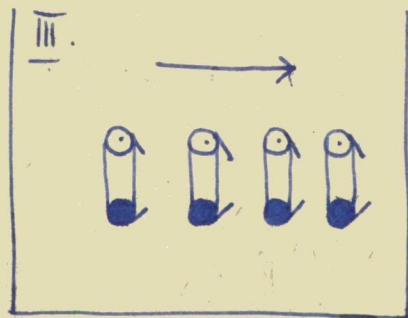
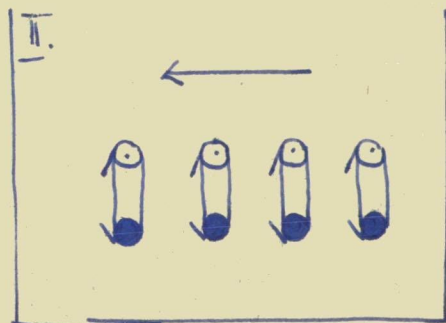
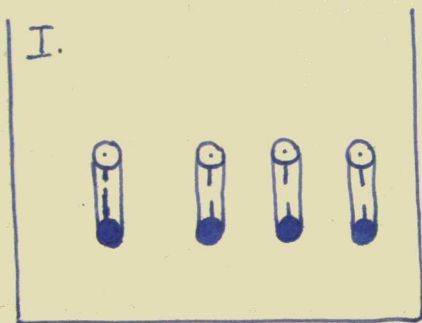

Hanem azé' gyűttem az ud - var - la
Köszönetek, csodák, még a bört

Baldon hangját, nincsen szavát, hallottam a csodákba.
Adja nekem fele - ségül a legrosszabb lednypt.

Paradöbögös!

Tempo giusto $\text{♩} = 120$

Danudöbögös 1sz dal

b $\frac{4}{4}$

Kis Tápé - ta két úton: köll bemönni
lék a kökrény ha mögē - nek fekete

b b

De szeret - nek a rózsámma! beszé! ni
sem löszök még kis Tápá - i mőnyecske

b b

Télön nyáron rozmarin - gós az abla ka
Kör vő na még éngő - met fér! - hős adni

b b

Jaj, de so - kat ártam fártam alat - ta
Rózsa helyött himbót löszá kajta - ni

IV/b. sz. melléklet.

D a r u d ö b ö g ő s.

Molnár István koreográfiája.

Tápai darudöbögös II.

Molnár István feldolgozása

A tápai táncokra, így a darudöbögösre is az eleven, nagy lendületű, humoros előadásmód jellemző. A táncban benne van a tápai fiatalság egész vidám, erős, boldog élete. A leányok papucsja jókedvűen csattog, amikor táncosan lépkednek, a legények nagyot csapnak tenyerükbe, amikor vidám kedvük kerekedik. A leányok sok szoknyája lendületesen libben együtt forgásaikkal, karjuk vidám, lengető mozdulatai is a jókedvet és derűt tükrözik. Határozott kiállásukkal szinte vezető szerepet visznek a táncban.

A közölt táncot a koreográfus a tápai "darudöbögös"-ből és a "körösztozós"-ból állította össze. Mindkét táncot ma is járják Tápén. Az eredeti táncokra jellemző, hogy hiven tükrözi a kísérő zene hangulatát és pontosan rajzolja meg a dal szerkezetét.

A közölt koreográfia a leányok vidám, daloló bejövételével kezdődik. Sűrű csoportban, mint egy színes mezei virágcsokor vonulnak be a leányok. Egyszerre csak kintről erőteljes taps hallatszik és megjelennek a legények. Ez váratlanul érte a leányokat, csodálkozásukban összezsúpolják kezüket és pajkosan hátra futnak. A legények csoportjából most kiválik egy játékos kedvű legény, aki nagy kendőt lobogtatva biztos ugrásokkal a leányok csoportja felé tart. A kíváncsi lánykák

lassan a feléjük közeledő legény felé fordulnak. A legény a kendőnél fogva huzza a leányokat a legények csoportja felé. Most már együttes táncba kezdenek a legényekkel, előbb egymás mellett, majd párosan táncolnak. Hangulatuk mind vidámabb és frissebb lesz; így kezdődik el a körösztoz. A leányok pajkosan futkosnak a legények körül, akik biztos kézzel, lendületesen vezetik a leányokat. Csak úgy repül a sok szoknya. Az egész szinpad eleven, szinte megkétyszereződni látszik a táncosok száma, annyira betöltik mozgásukkal a teret. Most hirtelen elválnak a lányok és külön járnak. A legények kemény csizma, csapóikkal kísérik a leányok táncát. Ujabb rövid páros-tánc következik, majd hirtelenül és váratlanul végeszakad a táncnak és a táncosok a szélrózsa minden irányába villámgyorsan kifutnak a szinpadról.

A táncot hat pár adja elő, Az egyik legénynél nagy színes kendő van, amit a tánc elején az övébe tűr. A táncot több, vagy kevesebb pár is előadhatja.

A leányok lábán szegedi papucs van.

A tánc motivumai

I. Leány-séta /mp/: A leányok felkarjukat rézsut elöl magasan tartják, alkarjukat pedig a függőlegesben behajlítva; a tenyér előre néz, az ujjakat lazán kissé behajlítják. Jobb lábbal sarokról talpra gördülve kis lépéssel előre lépünk és közben kevéssé jobbra forgatjuk bal lábfejünket és csipőnket; mindkét alkarunkat párhuzamosan jobbra lengetjük

! + bal lábbal, sarokról talpra gördülve, kis lépéssel előre lépünk és közben kissé balra forgatjuk a jobb lábfejet és a csipőt; alkarunkat most párhuzamosan balra lengetjük: !

Ritmusa: ! !

Megjegyzés:

A saroklépés nem élesen történik, inkább olyan, mint amikor egy rendes járó-lépésnél előbb sarokra visszük a testsúlyt és úgy gördülünk át teljes talpra. Mind a lábfeő, mind a csipő forgatása kismértékű. A kar lengetése igen jókedvű, csak alkarból történik a mozgás, szintén nem nagy kilengéssel. Az egész motívum hangulata igen vidám.

2. Leány-séta helyben /mp/: Azonos az első motívummal, azzal a különbséggel, hogy a lépéseket helyben járjuk, nem haladunk velük.

3. Legények bejövetele /f/: Kiindulásnál a legények arccal a közönség felé állnak. Ütem előtt bal lábbal, hajlított térdel helyben dobbantunk, mialatt a jobb lábat oldalt a föld felé nyújtjuk, fejünket jobbra forgatjuk s elől tartott karral egyet tapsolunk: ! + a. /Jobb lábbal sarokról talpra gördülve széles lépéssel oldalt lépünk: ! + bal lábbal, kis lépéssel és hajlított térdel talpon csuszánva a jobb mögé keresztbe lépünk. A két utóbbi lépés alatt lassan hát mögé visszük kezünket; a kézfejek kb. a keresztcsont magasságában támaszkodnak a háthoz ♪ + bal lábon 1/8-ot fordulunk jobbra ♪ + jobb lábbal, széles lépéssel előre lépünk

! + jobb lábbal, hajlitott térdrel talpon dobbantva és $1/4$ -et jobbra fordulva előrecsusszanunk, mialatt a bal lábunkat elől hajlitásból hirtelen és erőteljes mozdulattal a föld felé előre nyújtjuk és fejünket balra fordítjuk ! + b./ Az a. rész ismétlése bal lábbal kezdve, azzal a különbséggel, hogy az első lépéssel rézsut előre lépünk és a lépések alatt nem fordulunk el ! ! ! ! + c./ Jobb lábbal sarokról talpra gördülve széles lépéssel előre lépünk és fejünket jobbra fordítjuk ! + bal lábbal, hajlitott térdrel, talpon csusszanva kis lépéssel a jobb mögé keresztbe lépünk ! + jobb lábbal széles lépéssel előrelépünk ! + jobb lábon, hajlitott térdrel dobbantva és $3/8$ -ot balra fordulva talpon helyben csusszantunk egyet, mialatt a ballábat oldalt hajlitásból hirtelen, erőteljes mozdulattal oldalt a föld fölé nyújtjuk és fejünket előre fordítjuk !

Ritmusa: . | . . | . . | . . | . . |

Megjegyzés:

A bejövetelet indító taps hirtelen éles, mintha megakarnák ijeszteni a lányokat. A lépések kemények, határozottak, igen vidámak és jókedvűek. Szélesen lépkednek, igen nagy teret irnak le. Itt a saroklépés igen határozottan, hangsúlyal történik. A motívum b./ és c./ részei tulajdonképpen kis variációi az a./ résznek. Az egész bejövétel a lányoknak szól, feléjük mennek a legények és ahogyan a haladás irányát váltják, úgy változik kis mértékben az első sarlas lépés, amelyik először oldalra, másodszor rézsut előre, harmadszor előre

történik. A lépéssel közben fordulatok is ehhez a haladáshoz igazodnak.

4. Sarkaslépés oldalt /f/: Bal lábbal, sarokról talpra gördülve széles lépéssel oldalt lépünk ..! + jobb lábbal, hajlitott térddel a bal lábhoz közel talpon csusszanva a bal mögé keresztbe lépünk ! + bal lábbal kis lépéssel oldalt lépünk ! + bal lábon, hajlitott térddel, dobbantva helyben csusszanunk, mialatt a jobb lábat oldal hajlitott - térdü lábemelésből hirtelen erőteljes hangsulllyal a föld fölé oldalra nyújtjuk ! . Ismétlés ellenkező lábbal.

Ritmusa: ! ! ! !

Megjegyzés:

A lépés dinamikája és hangulata azonos a 3. motívumával.

5. Ugró-cikra /mf/: Bal kezünk hátmögött van, jobb kezünkben elől magasan kendőt fogunk. Jobb lábbal féltalpon rézsut előre ugrunk és közben a kendőt magunk előtt a magasba keresztbe lendítjük ♪ + bal lábbal, kis lépéssel féltalpon a jobb mögé keresztbe lépünk ♪ + jobb lábbal hajlitott térddel rézsut előre lépünk, mialatt a bal lábat hajlítva bokamassáig a jobb mellé emeljük ! . Ismétlés ellenkező lábbal.

Ritmusa: . □ . !

Megjegyzés:

Az ugrások magasba-lendülők, hegyesek, felkapott lábbal történnek. A motívum ellenkező oldali ismétlésnél a kendőt oldalra lendítjük.

Ezzel a motivummal halad a szólista legény a leányok felé.
A kendő lengetése incselkedő játék.

6. Fonás /mf/: Jobb lábbal féltalpon dobbantva, kis lépéssel a bal mögé keresztbe lépünk, mialatt a bal lábat kifele forgatott és hajlitott térdrel közvetlenül a jobb boka elé emeljük ! + jobb lábon, féltalpon, balra részut előre csusszanunk, mialatt a bal alsólábszárát a jobb lábszár mellett, a jobb láb mögé keresztbe visszük ! Ismétlés ellenkező lábbal.

Ritmusa: ! !

Megjegyzés:

A fonás hangsúlyos része mindig a dobbantó hátul-keresztelő lépés. Ez ad a motivumnak határozott, kemény, igen vidám hangulatot.

7. Darudöbögös /mf/: Jobb lábbal, széles lépéssel sarkon előre lépünk ! + bal lábbal, hajlitott térdrel dobbantva a jobb mellé lépünk ! + jobb lábbal, kis lépéssel előre lépünk, mialatt a bal lábat térdmagasságig a jobb mellé felhuzzuk /a leányok csak boka-magasságig emelik a lábukat/ ! + 1/2-et fordulva jobb lábon helyben ugrunk ! Ismétlés ellenkező lábbal és ellenkező oldali fordulattal.

Ritmusa: ! ! ! !

Megjegyzés:

A leányok ennél a motivumnál ugyanugy tartják karjukat, mint az 1.sz. motivumnál. Az első lépésnél jobbra

lengetik alkarjukat, a második lépésnél balra, a harmadiknál pedig visszaviszik a függőleges irányba. A legények, amikor a jobb lábbal kezdik a lépést, balkarjukat lazán test mellett tartják, jobbkarjukat hajlítva magasba emelik /kézfőtartásuk szintén lazán hajlított/, amikor bal lábbal kezdik a lépést, fordítva. Mind a leányok, mind a legények igen vidáman, határozottan, keményen szinte darabosan járnak ezt a motívumot. Izmos lábbal ugranak, az ugrással a függőleges irányt hangsúlyozzák.

8. Bokázó /mf/: Páros lábbal, párhuzamos lábfejjel terpeszbe /II. pozíció/ ugrunk ♪ + a levegőbe lendülve összeütjük sarkunkat + ugyanezt még egyszer megismétljük !! .

Ritmusa: □ □

Megjegyzés:

Fürge aprozó ugrás. A sarkak összeütése igen hirtelen mozdulattal történik és ugyanolyan hirtelen mozdulattal ugrunk le terpeszbe is.

9. Sarkas-lépés bokázóval /mf/: Bal lábbal sarokról talpra gördülve előre lépünk ♪ + jobb lábbal igen apró lépéssel előre lépünk ♪ + féltalpon kis terpeszbe /II. pozíció/ ugrunk ♪ + a levegőbe lendülve összeütjük a sarkunkat ♪ + páros lábbal féltalpon alapállásba érkezünk ♪ + a levegőbe ugorva összeütjük a sarkunkat ♪ + jobb lábra féltalpra érkezünk, mialatt a bal lábat a föld fölé előrenyújtjuk ♪ .

Ritmusa: ! !

Megjegyzés:

A motívum széles előre lépéssel kezdődik, majd hirtelen éles, kis, erősen ritmizált ugrásokba csap át. Ez a ritmus-váltás, és a széles mozdulatokból az aprózó mozdulatokba való áttérés igen friss, szinte humoros, jókedvű jelleget kölcsönöz a motívumnak. Labda könnyűséggel kell felpat-tani, hogy az utolsó igen apró ugrást pontos ritmusban tudjuk megoldani.

10. Futkosó /mp/: A leány szemben áll a legénnyel. Jobb kézzel kezét fognak /a leány bal keze csipőn van/. Az alábbi motívumláncot csak a leányok járják a II.t. szerint. Jobb lábbal, hajlitott térdrel futva előre lépünk ! + bal lábbal futva előre lépünk ! + jobb lábbal helyben futva a bal mellé lépünk /a két utóbbi futólépéssel 1/2-et forgunk jobbra és így a II.b./ t. szerint érkezünk: ! + bal lábbal futva a jobb mellé lépünk ! + jobb-bal-lábbal futva előre lépünk /a két futólépéssel 1/2-et forgunk balra és ezzel a II. b./ t. szerint haladva a II.a./ t. szerint érkezünk/

!! + jobb-bal-jobb lábbal féltalpon helyben futva 1/4-et fordulunk balra, /ezzel a II.c./ t. szerint érkezünk meg/

 ! + bal lábbal sarokról talpra gördülve előre lépünk ! + jobb lábbal a bal mellé lépünk /ezzel a két lépéssel a II.c/ t. szerint haladunk előre/ ! + bal-jobb-bal láb-bal féltalpon futva helyben lépünk, mialatt 1/2-et forgunk

jobbra a II.c./ t. szerint és a II.d/ t. szerint érkezünk

┌┐ ! + jobb lábbal sarokról talpra gördülve előre lépünk ! + bal lábbal a jobb mellé lépünk /ezzel a két lépéssel a II.d/ t. szerint haladunk előre/ ! + jobb-bal lábbal futva helyben lépünk, ezzel 1/4-et fordulunk balra és újból a II.a/ t. szerint érkezünk meg ! ! .

Ritmusa: | | |

Megjegyzés:

A lány ide-odafutkosása alatt a legény a 11. és a 4. motivumot járja. A lány motivuma tulajdonképpen 4 részből áll: az első résznél /1 ütem/ a legény jobbjára kanyarodik be, a második résznél újból kikanyarodik és a legény elé érve annyit fordul, hogy már jobb vállal áll a legény felé /2.ütem/. A harmadik résznél a legény előtt jobbra fut, majd megfordul /3. ütem/ és a negyedik résznél balra lép és futva újra szembe fordul a legénnyel /4.ütem/. Ezután előlről kezdi ezt a játékot, a vidáman kacskaringozó, hol betekerőző, hol sebesen kigombolyodó futást. Az első, térdhajlitással történő futás kis hangsúlyt kap. Ezt a hangsúlyt a derék könnyed, hirtelen előrehajlitásával és az egész test belelendülésével oldjuk meg. A jobb kézfogás az egész motivum alatt végig megmarad.

11. Bokázó /mf/: Ezt a legények járják. Jobb lábbal, a jobb sarkat a balhoz ütve a bal mellé lépünk ! + bal lábbal, a bal sarkat a jobbhoz ütve a jobb mellé lé-

pünk ! + jobb lábbal, a jobb sarkat a balhoz ütve a bal mellé lépünk ! + jobb térdünket kissé meghajlitjuk, mialatt a bal alsólábszárát a föld fölé oldalra lendítjük.

! + ugyanezt megismételjük ellenkező lábbal kezdve /bal - jobb-bal bokázás/, azzal a különbséggel, hogy az utolsó negyedhangra a jobb lábat kis térdhajlításon keresztül oldalt a föld fölé nyújtjuk /a negyedik motívum bevezető lábnyújtása/

Ritmusa: |

Megjegyzés:

Ezt a motívumot a legények akkor járják, amikor a lányok a 10. motívum első két ütemét járják. A bokázók határozottak, kemények, pattogók.

12. Kirugó /mf/: Ezt a motívumot a legények járják. Jobb lábbal előre ugrunk, mialatt a bal lábat párhuzamos térdhajlítással a jobb boka magasságáig a jobb láb mellé emeljük ! + jobb lábbal helyben felugrunk, mialatt a bal lábat a föld fölé kinyújtjuk ! Ismétlés ellenkező lábbal.

Ritmusa: . .

Megjegyzés:

Ezt a motívumot járhatjuk helyben is. A levegőben lévő láb mozgása - mint ahogyan a motívum neve is mondja - kirugásszerűen lendül előre a föld fölé. Igen határozott, kemény, tagolt mozgással járják a kirugót.

13. Körözős cifra /mp/: Jobb lábbal féltalpon oldalt ugrunk ♪ + bal lábbal féltalpon közvetlenül a jobb lábfeje mögé keresztbe lépünk ♪ + jobb lábbal, kissé hajlított térdrel helyben lépünk, mialatt a bal lábbal a föld fölért kis körívet írunk le részut előlről oldalra ! + Ismétlés ellenkező lábbal.

Ritmusa: .□ !

Megjegyzés:

Finoman aprózó, könnyeden ugró motívum. A láb iv igen gyors és közvetlenül a föld fölért történik. Mindegyik lépést egészen finom, tologó hangsúllyal járjuk; élesen, világosan domborítsuk ki a motívum ritmusát. A legények kissé erőteljesebben járják, mint a lányok.

14. Futó-cifra: Jobb lábbal féltalpon futva előre lépünk ♪ + bal lábbal féltalpon a jobb mellé lépünk ♪ + jobb lábbal, kis lépéssel, féltalpon futva előre lépünk ! Ismétlés ellenkező lábbal.

Ritmusa: .□ !

Megjegyzés:

Ezt a futó-cifrát a lányok járják. Járhatjuk helyben is és forogva is. Könnyedén, szinte tovaröppenve táncoljuk ezt a motívumot.

15. Nagy-forgó /mf/: 138-ot kifordulva jobb lábbal oldalt ugrunk, mialatt a bal lábat kissé hajlítva boka magasságig a jobb mellé emeljük ! + bal lábbal a jobb elé

keresztbe lépünk ! + 1/4-et balra fordulva jobb lábbal oldalt ugrunk, mialatt a bal alsólábszárat a jobb mögé a vízszintesig keresztbe lendítjük ! + bal lábbal a jobb mögé keresztbe lépünk ! A motivummal 3/4-es fordulatot teszünk meg balra.

Ritmusa:

Megjegyzés:

Ezt a motivumot párosan járják. A leány a legénnyel szemben áll és előre nyújtott kézzel kezét fognak. Az ugrások igen lendületesek, nagy kilengésűek. Különösen a második ugrásnál röpködnek magasra és fordulnak hirtelenül. A legény szintén maga körött röpköd a lányt, ugyanakkor ő maga is lendületesen és magasra kapott lábbal ugrik. Forgás alatt a karok nyújtottak, így a távolság a forgópár között még fokozza a lendületet és lehetőséget ad a széles nagy ugrásokra.

16. Fonás előre /mf/: Jobb lábbal, kis térdhajlítással a bal elé keresztbe lépünk, mialatt a bal alsólábszárat a jobb mögé a föld fölé keresztbe lendítjük ! + jobb lábbal féltalpon hátracsusszanunk, mialatt a bal lábat kissé hajlitott térddel közvetlenül a jobb láb mellett vive a jobb elé keresztben a föld fölé lendítjük ! Ismétlés ellenkező lábbal.

Ritmusa: . .

Megjegyzés:

Ez a motivum fordítottja a 6. mot-nak, jellege, hangulata azonos a 6. motivumával.

17. Nagy csizmaverő /f/: Ezt a motivumot a legények járják. A kiindulásnál a bal lábon kifelé forgatott térddel mély térdhajlítással állunk, a jobb lábat sarkon rézsut elől a földre támasztjuk /a jobb lábon nincsen testsúly/; derekunkkal a vízszintesig előre dőlünk. a./ Mélyen tartott és nyújtott karral a két lábunk között egyet tapsolunk ! + jobb tenyérrel megcsapjuk a jobb csizmaszárat belülről; a csapásoló után a jobb kar mélyen oldalra lendül, ugyanakkor a bal kar is mélyen oldalra lendül ! + a./ részt még 3-szor megismételjük + b./ A testsúlyt hajlított térddel a jobb lábba is rávisszük / a ballábon is marad testsúly/ és lábunk között egyet tapsolunk ! + jobb tenyérrel két lábunk között a földre csapunk ! + a b. részt még egyszer megismételjük . . c./ derékkal felegyenesedve test előtt egyet tapsolunk; a taps után mindkét karunk a magasba lendül ! + magasan a levegőbe lendülve összeütjük sarkunkat ! + az ugrásból a motivum kiinduló helyzetébe érkezünk vissza ! + ebben a helyzetben maradunk.

Ritmus: | | | 2

Megjegyzés:

Igen kemény, lendületes legény-figura. A legények ennek táncolása közben állandóan az előttük táncoló leányokra néznek. Bokaverő-ugrás igen magas, nagy lendületet és sok izomerőt igényel.

A tánc menete

A lányok a jobb hátsó kulissza mögé állnak be. A zene két ütem előzenét játszik.

"A" Dallam I.

A lányok a III.t. szerint az első motivummal beszélnek. Egy teljes kört irnak le.

"A" Dallam II.

A lányok folytatják a kört, majd részut előre jönnek és kb. a dallam közepétől kezdve helyben a második motivumot járják. Mind az első, mind a második dallam alatt vidáman énekelnek, jóízűen lengetik karjukat és szoros csoportban vonulnak körben a szinpadon. A IV.t. szerint érkeznek.

"A" Dallam III.

1-3 ütem:: még a dallam kezdete előtt a legények a bal elülső bejárat mögött a 3. motivum ütem előtti részét /a tapsot/csináljuk. A dallam kezdetére vonulnak be a szinpadra a 3. motivummal, amit a lányok felfelé haladva járnak. /V.t./ A lányok az első ütem első hangjára előre hajolnak, összeecsapják kezüket, egyesek combjukra csapnak csodálkozásukban, mert váratlanul érte őket a legények bejövetele. Az ütem második -re előre döntött felsőtesttel 1/2-et fordulnak balra, majd apró futólépésekkel hátra futnak a szinpad jobb hátsó sarkába; csak egy lányka néz vissza a legények felé, azt a többi kezénél fogva huzza maga után. Hátra érve egy kupacba összedugják fejüket, mintegy megbeszéli, hogy

most mitévők legyenek, majd lassan, kissé kíváncsian a legények felé kezdik fordítani fejüket.

4-6 ütem: Az első legény kiválik a legények csoportjából, övéből nagy kendőt vesz ki. Jobb kezében tartva magasah lobogtatja és az 5. motivummal a lányok felé tart, akik lassan mindjobban feléje fordítják fejüket és derekukat. A többi legény a VI. t. szerint a közönséggel szemben a 4. motivumot járja váltott lábbal.

7-9 ütem: A szólista legény a lányok csoportja elé ért, ekkora már a lányok teljesen feléje fordulva állnak és derekukkal már teljesen kiegyenesedtek. A legény feléjük dobja a kendőt, amit mindegyik lány ott fog meg, ahol éri; így félkörben sorakoznak a kendő körül. A legény az 5. motivummal hátrálva vezeti a lányokat kis ivben a VII. t. szerint előre, a többi legény felé. A lányok egyszerű aprózó lépésekkel követik a legényt s közben nem eresztik el a kendőt. A többi legény folytatja a 4. motivumot.

10-12 ütem: A szólózó legény tovább vezeti a lányokat, egészen a legények csoportjához s közben a 6. motivumot járja hátrálva. A többi legény folytatja a 4. motivumot. A dallam végére a VIII.t. szerint érkeznek meg. A lányok elengedik a kendőt, a szólózó legény pedig övébe dugja vissza a kendőt.

"A" Dallam IV.

Mind a lányok, mind a legények a 7. motivumot

járják az egész dallamon keresztül, a VIII. t. szerint.

"B" Dallam I.

A legények a IX. t. szerint két hármassorban egymás vállára teszik kezüket és a 8. motivummal hátra húzódnak két félkörbe. A belső sor előbb ér helyre, mint a külső. Amint helyükre értek /hátról a színpad közepén/, helyben járják a 8. motivumot. A lányok közben a következőképpen rendeződtek el: Egy lány áll a középén csipőre tett kézzel. Négy lány ennek karját fogja meg, a hatodik lány pedig előttük áll csipőre tett kézzel. Ebben a szoros alakulatban járják továbbra is a 7. motivumot, azzal a különbséggel, hogy jobbra haladva jobb lábbal előre lépnek, míg balra haladva bal lábbal oldalt lépnek /a kézfogás miatt/, tehát balra haladva a közönséggel szemben oldalogva járják a motivumot.

"B" Dallam II.

1-3 ütem: Még az előző dallam utolsó ütemének utolsó hangjára a legények a 7. motivum utolsó felugrását csinálták, mintegy beindításként a következő részhez. A dallam kezdetére a X. t. szerint a 7. motivummal a legények belső sora a lányok mellé táncol, míg a lányok, szintén a X. t. szerint járják a 7. motivumot. A 3. ütemre a három első legény a lányok előtt eggyel előbbre megy és az első sor leányaihoz csatlakozik, míg a legények hátsó sora a leányok hátsó sorához csatlakozik. Így most párok alakultak /XI.t./. A párok belső kézzel mélyen tartott karral kezét fognak, külső kar-

juk hajlítva magasan van /az e táncban szokásos tartásban/.

4-9 ütem: Most párosával úgy járják a 7. motivumot, hogy amikor a leány jobb lábbal kezd, a legény bal lábbal kezd. A fordulatoknál a legény mindig lendületesen ellendíti a leány kezét. Ez a lendítés pontosan mindig az ütem negyedik nyolcadára történik. Megfordulva újból belső kézzel kezét fognak. Így járják a darudöbögőt hat ütemen keresztül.

10-12 ütem: Folytatják a 7. motivumot az előbb leírt módon s közben félkört alakítanak a XII. t. szerint haladva és a XIII. szerint érkeznek.

"C" Dallam I.

1-9 ütem: A párok kézfogással a XIII.t. szerint haladnak a 9. motivummal körben és a végén a XIV. t. szerint egy félkörben érkeznek. A lányok bal, a legények jobb lábbal kezdik a motivumot.

10-12 ütem: A XIV. t. szerint érkezve szembefordulnak egymással, előre nyújtott karra, két kézzel kezét fognak a párok és a 8. motivumot járják helyben.

"D" Dallam I.

A lányok és legények jobb kézzel fognak kezét a XV. t. szerint. A lányok a 10. motivumot járják. A legények közben mindig a 11. motivumot járják egyszer + a negyedik motivumot kétszer. Az utolsó ütemre a lányok a legényekkel szembefordulnak.

"D" Dallam II.

1-4 ütem: Lányok a 13. motivumot járják hátrahaladva /oldal ugrás helyett részut hátra ugranak/, míg a legények követik őket a 12. motivummal, kissé előre haladva /XVI.t./. A 4. ütem végén a lányok elengedik a legények kezét és felet fordulva a kör középpontja felé érkeznek, ahol megfogják egymás kezét. /XVII.t./

5-8 ütem: A lányok szorosan félkörben a 13. motivumot járják jobbra, balra. A legények az 5. ütem első hangjára tapsolnak egyet, majd a 6. motivummal hátrahaladnak, visszamennek helyükre /XVII.t./. Bal kezüket hátmögé teszik, jobb karjuk hajlítva a magasban van.

9-11 ütem: A lányok folytatják a 13. motivumot. A legények a 9. ütem első hangjára újból egyet tapsolnak és újból a lányok felé haladnak 8. motivummal. A kartartás azonos, mint az előző ütemekben.

12-15 ütem: A lányok elengedik a kézfogást a 12. ütem első felében $1/2$ -et fordulnak meg 13. motivummal jobbra, így a legényekkel/szembe érkeznek meg, majd így folytatják a 13. motivumot. A legények ezalatt helyben járják a 6. motivumot. Közben a legények jobb kézzel megfogják a leányok jobb kezét. A lányok balkeze csipőn van, míg a legényeké hajlítva a magasban.

"D" Dallam III.

A lányok futkosó része következik a legények körött. Mindegyik pár ugyanazt csinálja, a térrajzokban viszont csak egy pár utját rajzoljuk meg.

1. ütem: A lány a 14. motivummal a legény mellé táncol, majd a 14. motivumot helyben járva $1/2$ -et fordul jobbra és így a legény jobbjára érkezik, miközben a kézfogást nem engedik el, tehát a karok test előtt vannak /XVIII. t./ és b./ t./. A legény közben a 6. motivumot járja helyben.

2. ütem: A lány kétszer járja a 13. motivumot előre és ezzel $1/2$ -et fordul balra a c./t. szerint. A legény folytatja a 6. motivumot.

3-4. ütem: A lány a d./t. szerint a 13. motivummal $1/2$ -et fordul balra és ezzel a XIX. a./ t. szerint érkezik meg. Ezután a 13. motivumot háromszor járva a legény előtt fut el, nagy ivhen kerülve őt és a b./t. szerint érkezik. A legény továbbra is a 6. motivumot járja.

5. ütem: A lány erősen haladva a 13. motivumot járja egyszer, majd két széles futólépéssel $3/4$ -et fordul jobbra és ezzel az első lépéssel mély térdhajlítással bedobban és az ugrással $1/2$ -et fordul a levegőben jobbra, így háttal érkezik a közönségnek. Ezután folytatja a 12. motivumot.

6. ütem: A lány nagyokat futva járja a 13. motivumot és ezzel a c.t. szerint kerüli a legényt. A legény a 12. motivumot járja helyben.

7-8. ütem: A lány a 13. motivummal $1/2$ -et fordul balra és ezzel a d./t. szerint érkezik meg. Majd a 13. motivumot háromszor járva megkerüli a legényt a d./t. szerint. A 8. ütem második felére a legény a 12. motivummal $1/2$ -et fordul jobbra és így megint a nézővel szemben érkezik /XX. a./t./

9. ütem: A lány most két futólépéssel átfut a legény jobbára a XX.a./t. szerint, majd a 13. motivumot helyben járva 1/2-et fordul jobbra és ezzel a XX.b./t. szerint érkezik. A legény folytatja a 12. motivumot helyben.

10-11. ütem: A lány most a XIX.c./t. szerint a 13. motivummal átfut a legény baljára, majd a 13. motivumot egyszer helyben járva 1/2-et fordul jobbra és ezzel a XIX.d./t. szerint érkezik. A legény folytatja a 12. motivumot.

12. ütem: A lány négy futólépéssel /egy lépés /, majd utána a 13. motivummal 3/4-et körivet ír le a legény körül a XXX.c./t. szerint. Közben a legény is a 12. motivummal kis körivet leírva 1/2-et fordul jobbra a XX.d./t. szerint érkeznek meg.

13. ütem: A lány egyszer helyben járja a 13. motivumot, majd egyszer kis ívben a legény baljára fut a d./t. szerint. A legény helyben járja a 12. motivumot.

14-15. ütem: A lány a 13. motivummal 1/2-et fordul balra és ezzel újból a XIX. d./t. szerint érkezik meg, majd onnan a 13. motivumot háromszor járva átfut a legény jobbára. A legény helyben járja a 12. motivumot. Ez az egész futkosó rész rendkívül lendületes. Az egyes részek között semmi megállás nincsen, csak a könnyebb érthetőség kedvéért írjuk le ütemenként ezt a táncrészt. Igen hevesen és temperamentumosan fut a lány, nagyobb kanyaroknál szinte ugrik. A fordulatok élesek, a szoknya csak úgy röpül, amikor a legény a leányt hol a jobbára, hol a baljára perdíti. A kézfogás

végig megmarad, egy pillanatra sem engedik el egymás kezét. Egyes belefutásoknál a leány egész testével, egy helyen pedig a legény is egész testével előre áll, hogy még sodrólendülete legyen a futásnak.

"E" Dallam I.

A leány és a legény előrenyújtott kézzel kezét fog és a 15. motivumot járja sebesen és hévvel egymás körött forogva.

"D" Dallam IV.

1-4 ütem: A lányok elengedik a legények kezét, hirtelenül a kör középpontja felé fordulnak és az első motivummal a kör középpontja felé haladnak a XXI.t. szerint. A legények közben a lányokat nézve a 17. motivumot járják.

5-8. ütem: A lányok most tömör csoportokban a XXII. t. szerint fordulva haladnak tovább a 1. motivummal, míg a legények egy lépéssel közelebb lépve és a lányok körött a félkört szűkítve járják a 17. motivumot. A szűkítést a motivum közben széles előrelépéssel oldják meg. A lányok a 8. ütemben az utolsó két lépéssel párjukkal szembe fordulnak. Most újból a lányok futkosó kerülgetése következik.

9. ütem: A lányok két futólépéssel a legényekhez mennek és jobb kézzel kezét fognak, majd a 13. motivummal $1/4$ -et fordulnak jobbra és ezzel a XXIII.a./t. szerint érkeznek. A legények a 6. motivumot járják hátrálva, ezzel tágitják a félkört.

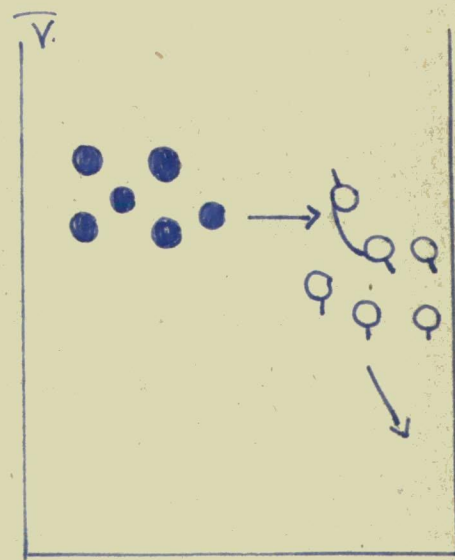
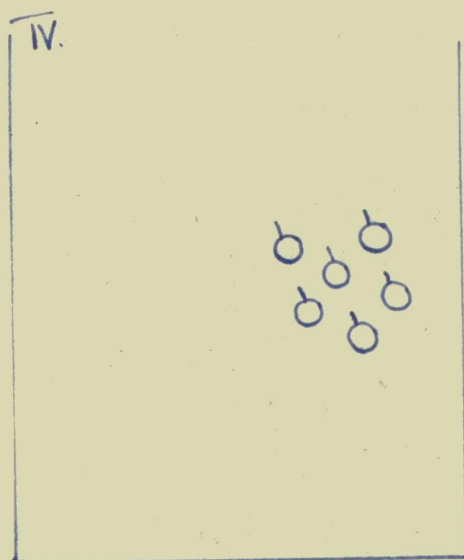
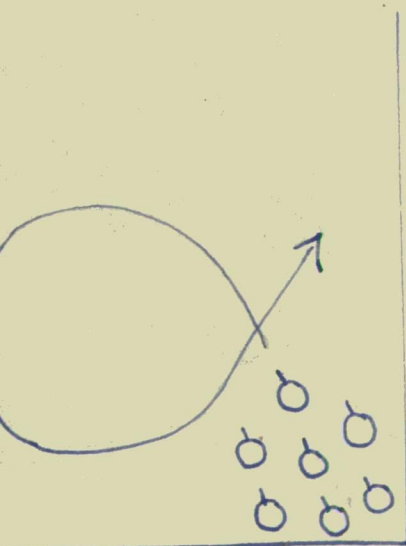
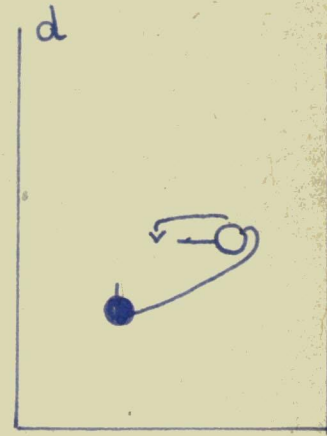
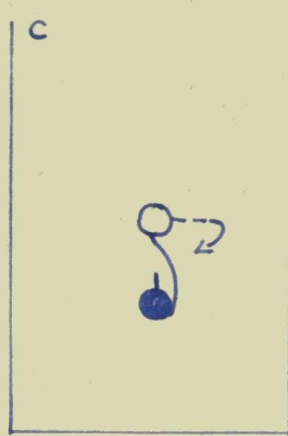
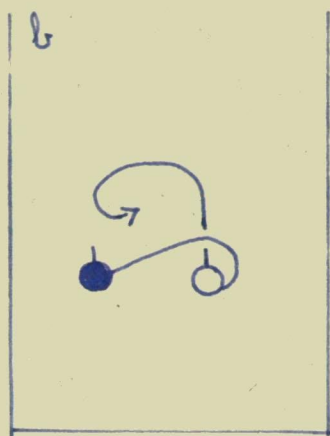
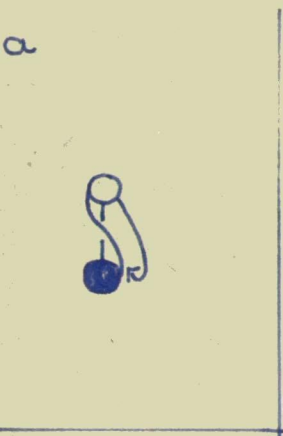
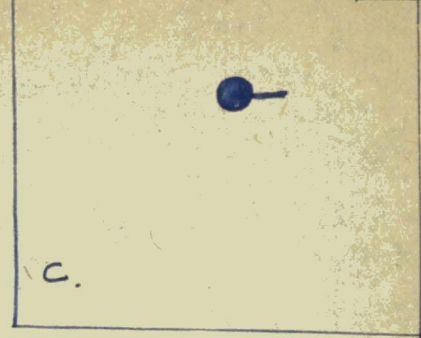
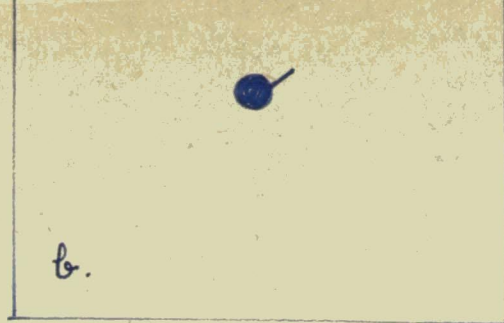
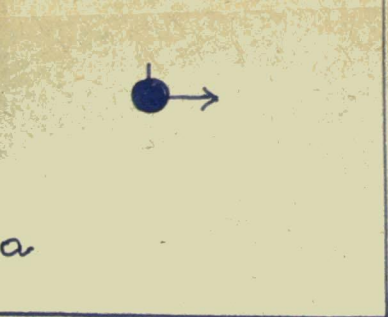
10-11. ütem: A lányok a 13. motivumot háromszor járva a legények előtt elfutnak az a./ t. szerint, majd a 13. motivumot egyszer járva a legények balján $3/4$ -et forognak balra és ezzel a b./t. szerint érkeznek. A legények a 6. motivumot járják helyben.

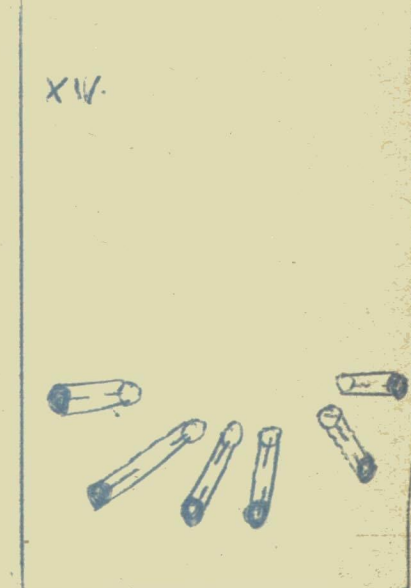
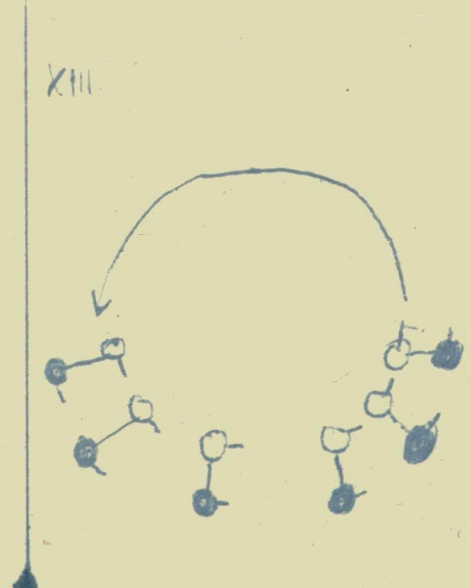
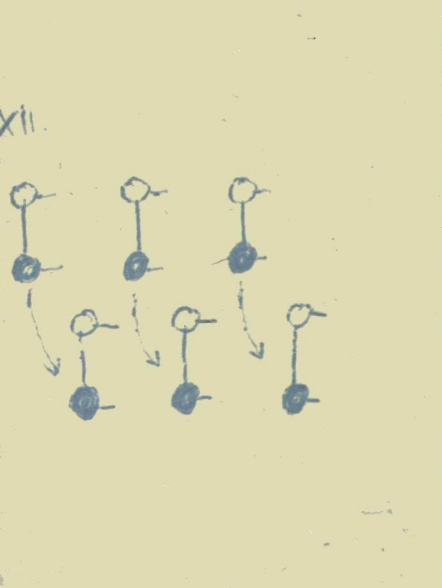
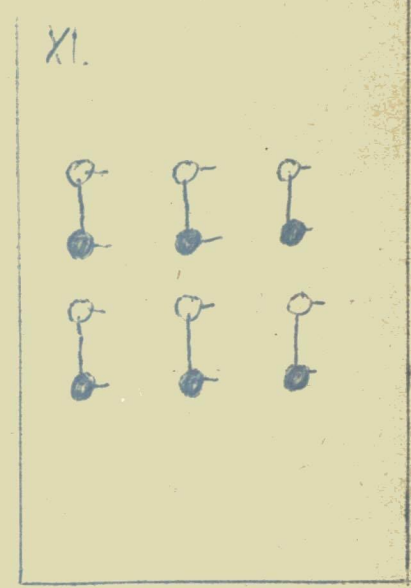
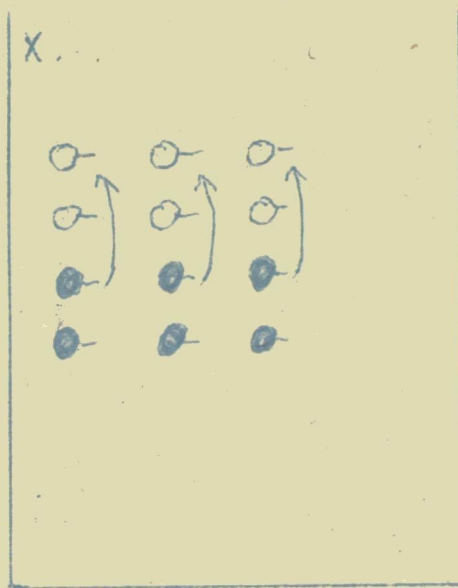
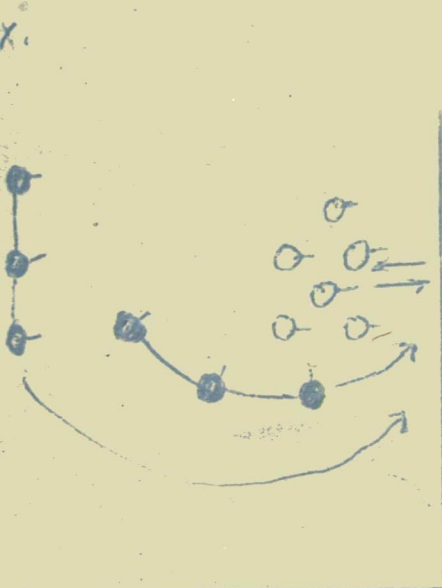
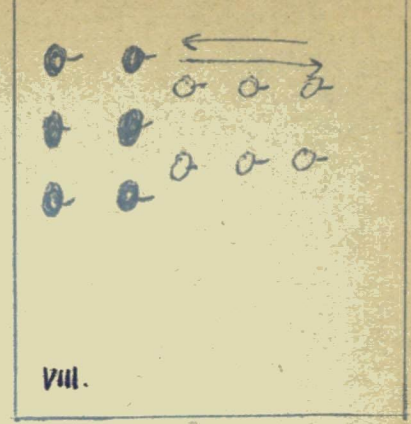
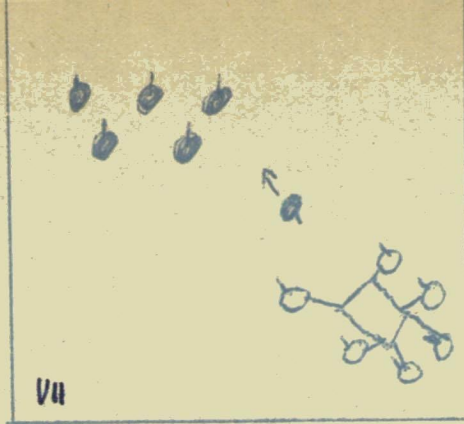
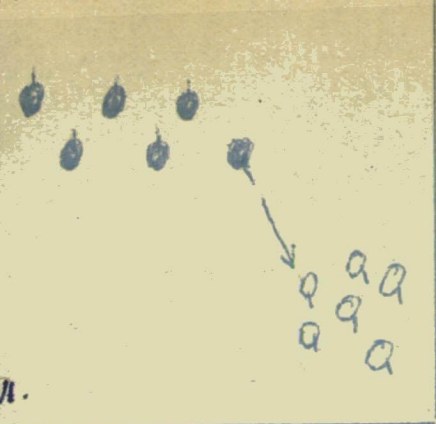
12. ütem: A lányok a b./t. szerint a 13. motivumot kétszer járva a legény előtt elfutva annak jobbára kerülnek a c./t. szerint. A legények továbbra is a 6. motivumot járják helyben.

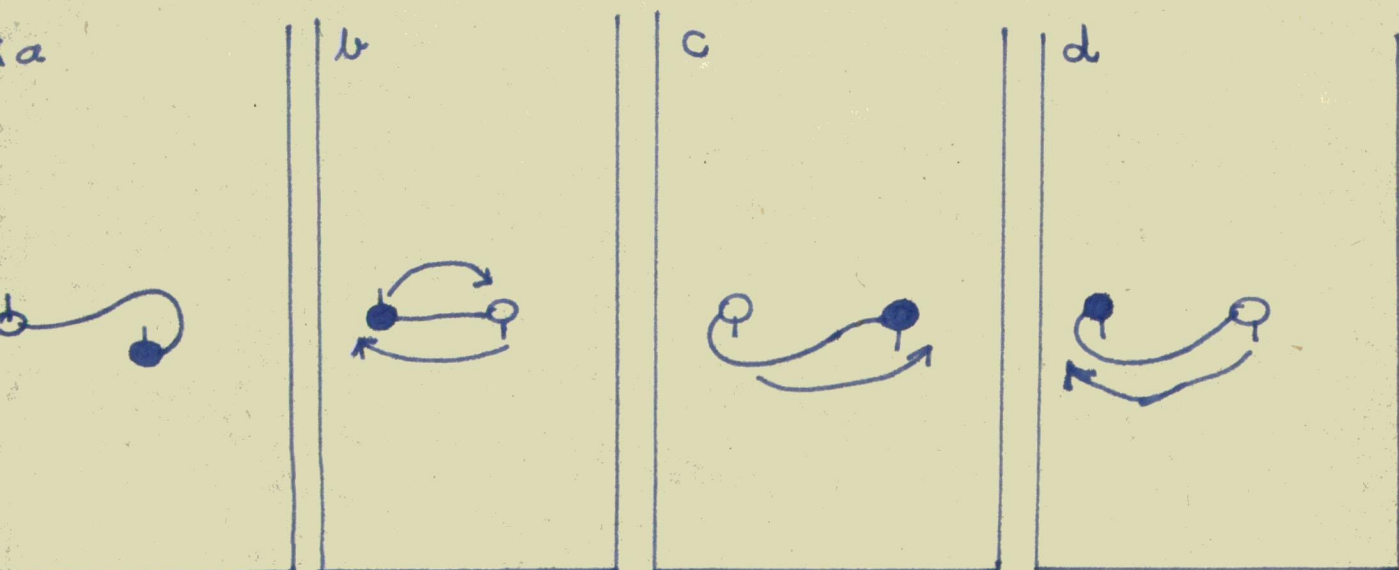
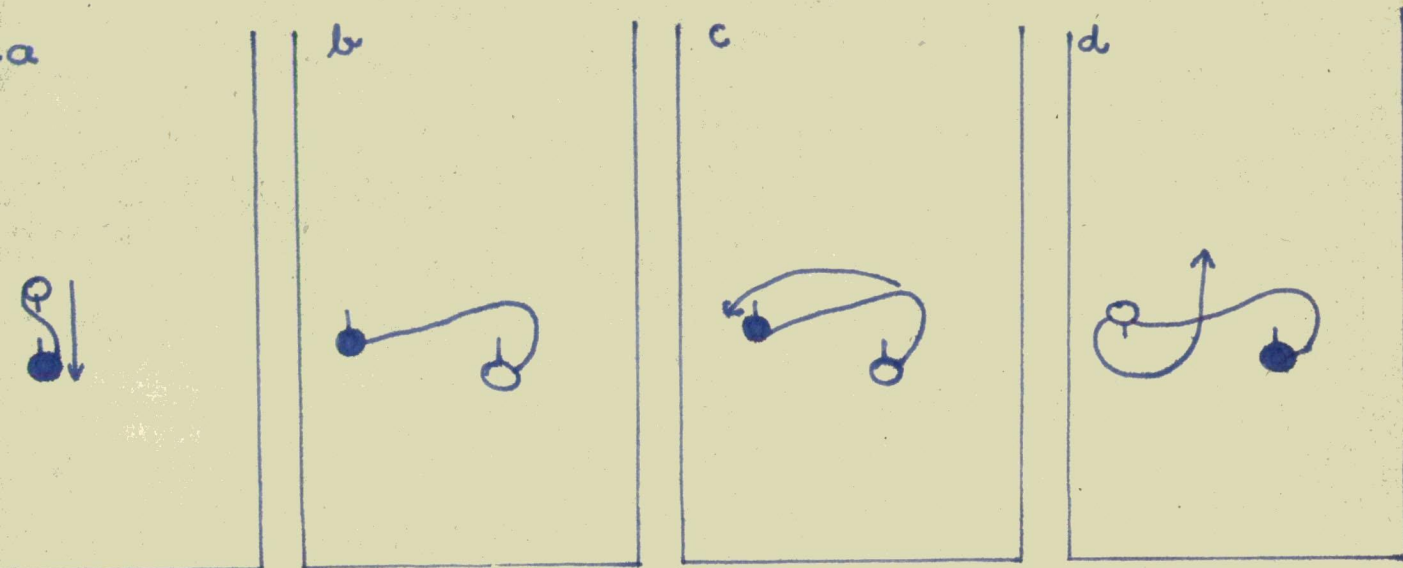
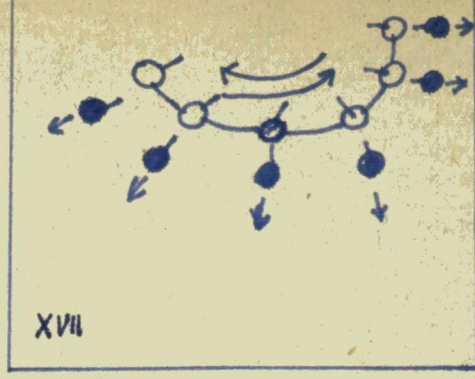
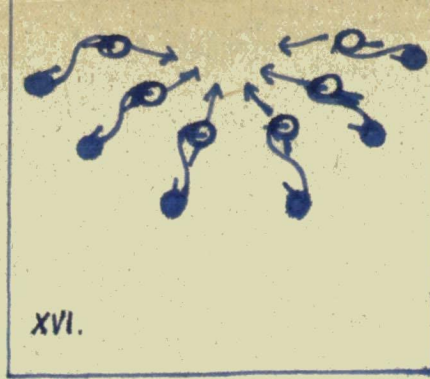
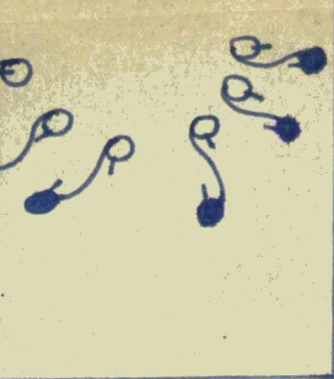
13. ütem: A lányok a c./t. szerint a 13. motivummal $1/2$ -et fordulnak jobbra, majd egyszer helyben járják a 13. motivumot. A legények folytatják a 6. motivumot.

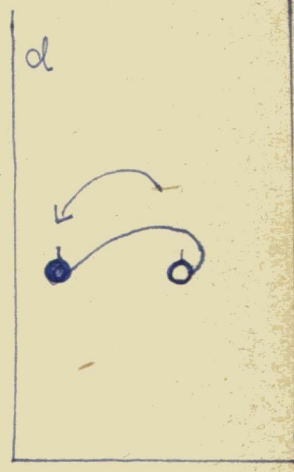
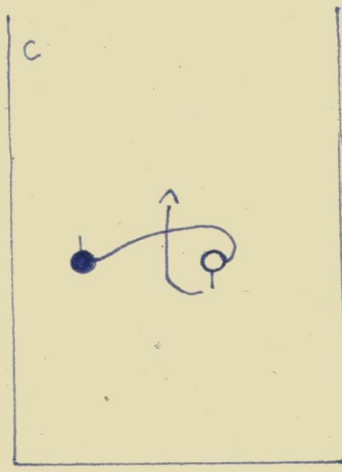
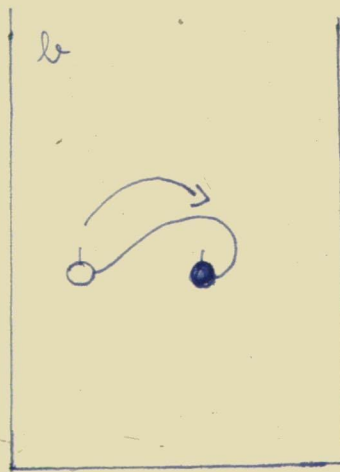
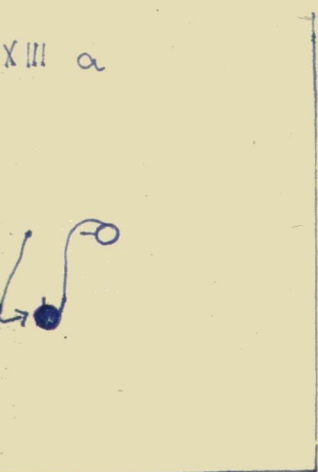
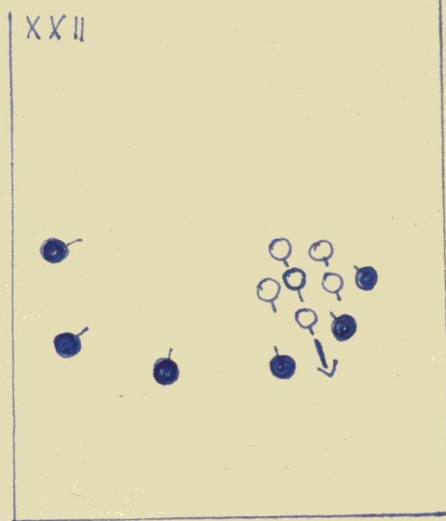
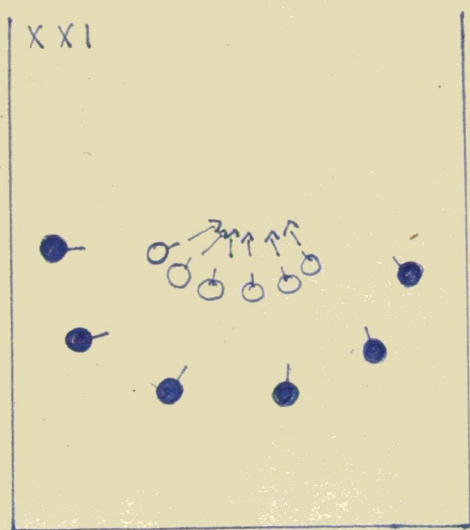
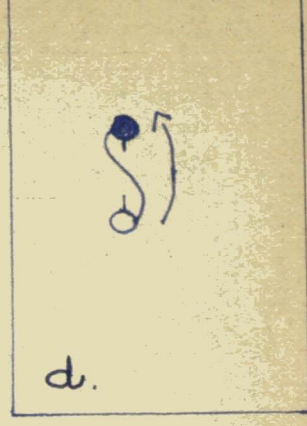
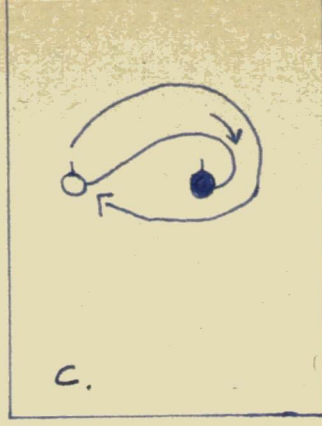
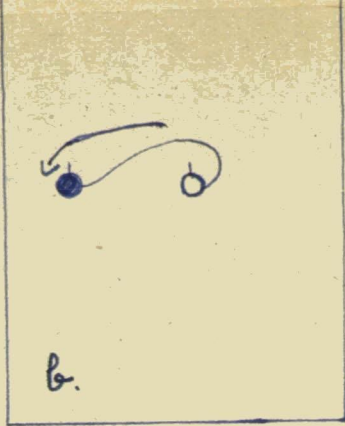
14. ütem: A d./ t. szerint a lányok a legényekkel szembe futnak a 13. motivummal és a legénnyel szembe érkezve két kézzel fognak kezét.

15. ütem: A 8. motivumot járják egyszer, majd hirtelenül egymást kézenfogva a szélrózsa minden irányába kifutnak a szinpadról.

14. ütem : A d) t. szerint a leányok a legényekkel szembe futnak a 13. motívummal és a legénnyel szembe érkezve két kézzel fognak kezét.

15. ütem : A 8. motívumot járják egyszer, majd hirtelenül egymást kézenfogva a szélrózsa minden irányába kifutnak a színpadról.

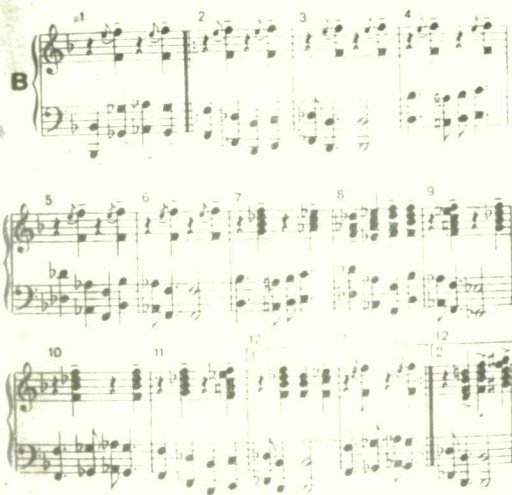
Vavrincz Béla feldolgozása

Allegro moderato (♩ = 110-124) A ismétléskor 8va ...B-ig

The musical score consists of four systems of staves. The first system shows measures 1-4, the second measures 5-8, the third measures 9-11, and the fourth measure 12. The notation includes treble and bass clefs, a key signature of two flats (B-flat major), and a 4/4 time signature. The tempo is marked 'Allegro moderato' with a metronome indication of 110-124 quarter notes per minute. The score includes a piano introduction, a main melody in the right hand, and a supporting bass line in the left hand. Measure 12 concludes with a repeat sign and first and second endings.

»A« dallam szövege:

1. Kistápéba két úton kell bemenni.
De szeretnék a rózsámmal beszélni.
Télen-nyáron rozsmaringos az ablakja.
Jaj, de sokat áztam-fáztam alatta.
2. Kék a kökény, ha megérik fekete
Nem leszek én kistápai menyecske
Kár volna még engemet férhez adni.
Rózsa helyett bimbót leszakajtani

Più mosso (♩ = 144)

Musical score for the 'Più mosso' section, measures 1 through 15. The score is written for piano (p) and features a treble and bass staff. The tempo is marked 'Più mosso' with a metronome indication of 144 quarter notes per minute. The key signature is one flat (B-flat). The notation includes various chords, arpeggios, and melodic lines. Measures 1-4 are marked with a '1' and a '2' above the staff. Measures 5-8 are marked with a '3' and a '4' above the staff. Measures 9-12 are marked with a '5' and a '6' above the staff. Measures 13-15 are marked with a '7' and an '8' above the staff.

Allegro molto

Musical score for the 'Allegro molto' section, measures 1 through 3. The score is written for piano (p) and features a treble and bass staff. The tempo is marked 'Allegro molto'. The key signature is one flat (B-flat). The notation includes various chords, arpeggios, and melodic lines. Measures 1-3 are marked with a '1', '2', and '3' above the staff.

A handwritten musical score on a single page, featuring five systems of staves. The notation is in a historical style, likely from the 18th or 19th century. The first system consists of two staves, with the upper staff containing a treble clef and the lower staff a bass clef. The second system is marked with a large 'E' on the left and also has two staves. The third system has two staves. The fourth system has two staves. The fifth system has two staves. The music is written in a single key signature (one flat) and a 4/4 time signature. The notation includes various note values, rests, and bar lines. The paper is aged and shows some staining.

Handwritten musical score on a single page, featuring five systems of staves. The notation is in a historical style, likely from the 18th or 19th century. The first system consists of two staves, with the upper staff containing a treble clef and the lower staff a bass clef. The second system is marked with a large 'E' on the left and also has two staves. The third system has two staves. The fourth system has two staves. The fifth system has two staves. The music is written in a single key signature (one flat) and a 4/4 time signature. The notation includes various note values, rests, and bar lines. The paper is aged and shows some staining.

V. sz. melléklet.

" F e n y i g e t ő s "

Török József koreográfiája.

Fenyigetős

A tánc lépései:

1. Fenyigetős: A táncosok terpeszállásba állnak. $1/8$ -ot jobbra fordulva és mélyen jobbra hajolva a test mellett jobboldalt tapsolnak egyet ! + a testsúlyt ráviszik a jobblábra /a bal láb csak földérintő helyzetben van/, a derékkal $1/4$ -et balra fordulnak és részut jobbra előre dőlnek, a jobbkart hajlítva az arc elé viszik és mutatóujjal

□ ! ritmusban fenyigető mozgást végeznek.

Ritmusa: ♩ □ ♩ ♩

Megjegyzés: A fenyigetés játékos, jókedvű mozgás. A leány a vele szembenálló legényt, a legény a vele szemben álló leányt fenyigeti. A legények a fenyigetésnél nem teszik csipőre a bal kezüket - míg a leányok igen - hanem karjukat mélyen oldalra emelik. Derékkal mindvégig erősen dült helyzetben maradnak.

2. Kis-cifra forogva: Jobb lábbal futva előre lépünk ♩ + bal lábbal féltalpon a jobb mellé lépünk ♩ + jobb lábbal, hajlított térdrel futva előre lépünk, mialatt a bal alsólábszárat térdből hátra lendítjük ! .A lépéssel egy egészlet forgunk jobbra. Ritmusa: □ !

3. Kis-cifra hátra: Bal lábbal hátra ugrunk ♪
+ jobb lábbal féltalpon a bal mellé lépünk ♪ + bal láb-
bal, kissé hajlitott térddel hátra ugrunk, mialatt a jobb
alsólábszárát térdből hátra lendítjük ! . Ismétlés el-
lenkező lábbal. Ritmusa: . ♪ ♪

Megjegyzés: Mindkét cifra-lépést futva, kissé
nehézkesen, de nem súlyosan járjuk.

A tánc menete:

Az I. t. szerint a leányok a belső körben, a le-
gények a külső körben állnak fel.

1-4. ütem: Mindnyájan az első lépést csinálják
négyyszer.

5. ütem: A leányok a II. t. szerint a 2. lépés-
sel egy legénnyel tovább forognak és közben kiforognak a kö-
vetkező legény elé a külső körbe, majd a 3. lépést járják ve-
le szemben egyszer. A legények bal lábbal kezdve a 2. lépést
egyszer helyben járják forgás nélkül, majd egyszer jobb láb-
bal kezdve előre haladva, szintén forgás nélkül. Ezzel a lé-
péssel követik az előbűk táncoló leányt.

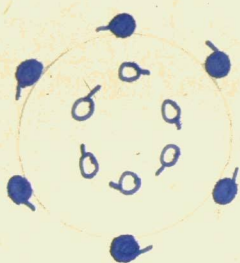
6-8. ütem: Párosan váll-derékfogással haladnak a
III.t. szerint körben, a leányok a 3. lépéssel, a legények
a 2. lépéssel /forgás nélkül./ A 8. ütem végére újból az I.
t. szerint érkeznek és kezdődik előlről a tánc.

Dallama: "A tápai halastó, halastó...."

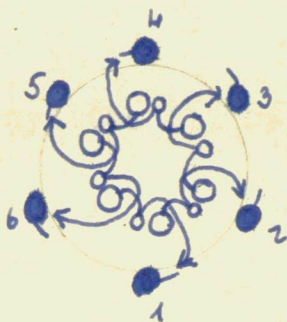
Néptegyüttes: 13.sz.dal.

Fenyigetés!

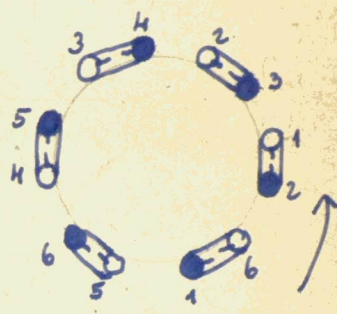
I.

II.

III.

VI.sz.melléklet.

A "Gyöngyös Bokréta" legszebb
dalai.

Bokrétás lakodalom

Tápén

Írta: Csóty M.

Unnep van a faluban. De azt, hogy unnep van, nem a naptárból tudom meg, hanem arról, hogy a templom környékén nagy tömeg áll. Igen, aki ismeri nálunk a szokásokat, rögtön tisztában van azazal, hogy lakodalom lesz Tápén.

Egy történt a dobogó, az öregasszonyok, meg a jó Isten elhatározták, hogy a „nagy” lakó bokrétás Ilusból, meg a „nagy” defi természetű szintén bokrétás Jóból, az egy párt „csinálnak”, mert hiszen az a szép illenek egymáshoz. Az el is jártak a két család-
... szerint ősz-

örül, a legnagyobb örömet az a papucs okozza, ezt igazán felhozza, teszi el, nehogy a kisebbek is hozzáférfjenek.

Az esküvő előtt való napon sürgős-forgás a leányos ház, ugyancsak készülődnek a legények is. Az elsőnél azért, mert „lányháló” lesz ott, míg a másodiknál azért, mert az lesz az igazi lakodalom. Ezen az estén küld a szülői ház a vőlegény területesét, az egy kivarrt „kiskondort”. Az is meg akarja örventeteni a szülőket.

Tempo giusto J=95 Gyurgyis Dorseta 2. sz. dal.

Fegyverzet.

$\frac{4}{4}$

mai vány - kü - bü, mai vány - kü - bü, van a Tízsa fene - ke
 De szeret - ne, de szeret - ne, a csázárral beszélni

$\frac{2}{4}$ $\frac{4}{4}$

Gyurige vapy még, Gyurige vapy még babáma se - relow - re
 De még jobban, de még jobban (a) rohajába beünni

#

Gyurgesé - göd nem annupira saj - uá - lom
 Mögmoudamam a császárnak mapának

$\frac{2}{4}$ $\frac{4}{4}$

Seip vapy babám, jó vapy babám kellesz tölled megvalom
 La'nyokat is la'nyokat is szorou be harának

Tempo giusto ! = 112 Gyöngyös Bohéda 4. n. dal

#

$\frac{4}{4}$ | | | | | $\frac{2}{4}$ | | | | | $\frac{4}{4}$ | | | | |

Száz forint - tos, száz forint - tos selyem kendőn nagy rejtő
Rám tenkőm, rám tenkő - tőm (a) papucsomat talán - ja

#

| | | | | $\frac{2}{4}$ | | | | | $\frac{4}{4}$ | | | | |

Rám tenkő - tőm rám tenkő - tőm (a) papucsomat talánja

#

| | | | | $\frac{2}{4}$ | | | | | $\frac{4}{4}$ | | | | |

Ela - dom a száz forintos kendő - met

#

| | | | | $\frac{2}{4}$ | | | | | $\frac{4}{4}$ | | | | |

Íráltam a, íráltam a hatvan sze - re tőmet

tempo giusto

Gröngrös Bohéda 6. n. dal

Handwritten musical score for a song titled "Gröngrös Bohéda 6. n. dal". The score is written on five staves, each with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The time signature is 4/4. The lyrics are written in Hungarian.

Staff 1: $\frac{4}{4}$ 4/4 4/4 4/4 | $\frac{2}{4}$ 4/4 4/4 4/4 | $\frac{4}{4}$ 4/4 4/4 4/4
t tá - bei lino in ud - vardi - la

Staff 2: $\frac{4}{4}$ 4/4 4/4 4/4 | $\frac{2}{4}$ 4/4 4/4 4/4 | $\frac{4}{4}$ 4/4 4/4 4/4
Töl - ahaadt a nülän a cip - ke föra

Staff 3: $\frac{4}{4}$ 4/4 4/4 4/4 | $\frac{2}{4}$ 4/4 4/4 4/4 | $\frac{4}{4}$ 4/4 4/4 4/4
Csiphe - kóher eszed el a xj hajlo) nülä - wat

Staff 4: $\frac{4}{4}$ 4/4 4/4 4/4 | $\frac{2}{4}$ 4/4 4/4 4/4 | $\frac{4}{4}$ 4/4 4/4 4/4
Kadd öhl - jem nög a kedven haldä - wat

Gyöngyös Bokréta 8. sz. dal.

o parlando

lej ha - lá - szok, ha - lá - szok
 lát a ke - szeg mit őszik

Mit fo - gott a ha - ló - tok?
 lá (ja) ha - ló - ba te - szik

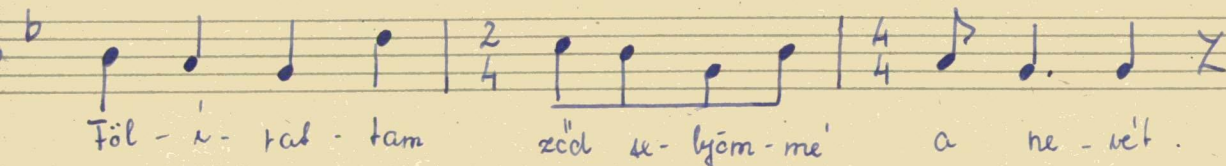
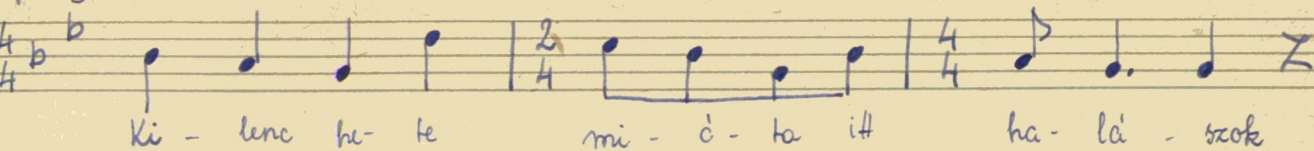
Nem fo - gott az egy e - bet
 Nem ő - szik az egy e - bet

Dö - nös szat - nyú ke - re - get
 Det - te - ze - lyem gyö - ke - ret

lej halászok, halászok
 Menne már a hajók
 Törökkanizsa felé
 Vízre a víz a lefélé

lej halászok, halászok
 De szennyes a gatyátok
 Talán nincsen babátok
 Ki gondot visel rátok

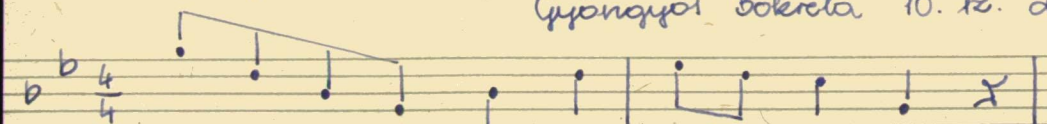
Gyöngyös Bokréta 9sz. dal.

mpo giusto $\text{♩} = 80$

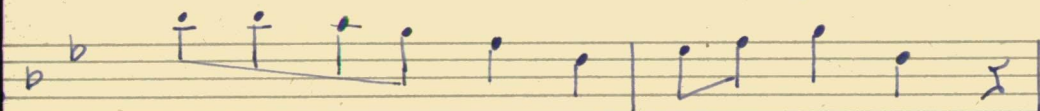
Tempo giusto ♩ = 80

kegyel:

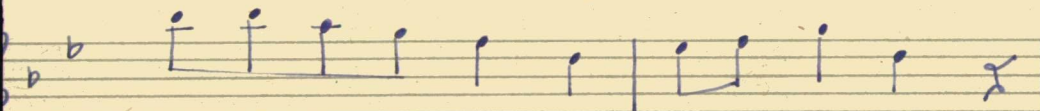
Gyöngyös Bokrét 10. sz. dal

Köntött a Tisza a partjára

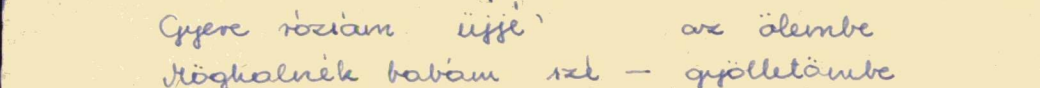
Káláx legény tergyig jár a sárba

Sáros evésrője a kezébe

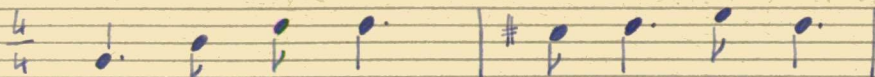
Nem ülök nem ülök az öledbe

Gyere róziám újjá az életembe

Meghalnék babám szel - gyölkötőmbé

Tempo giusto ♩ = 105 Gyöngyös Bokréta 11. sz. dal

En vagyok a halál - lény
Ká elha - gyott éj - jön ve - le

En járok a víz tele - jén
Ta - nálok én sze - rető - re

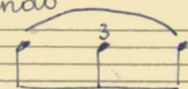
Seve - les az ág, de léha - j - lott
Seve - les az ág, de léha - j - lott

Engő - mel a szeretőm elha - gyott
Nem bánom, hogy a szeretőm elha - gyott

Parlando

Gyöngyös Bokréta 12. sz. dal

Itt
ekém

a

ta-

var

szánta -

ni

son

kék

van

De a kéz

ségem

sza -

na

szét

ron

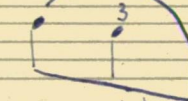
van

Hormány deszkám

Alhá -

va -

gyon

Az ekém

is

szejjel

va -

gyon

Hol szőgem

össze

ga -

lam

kom

Az uto -

nom

a

is -

nál

Hörékszőgem Hecskemén

Nem tanálatm mög a kétón

Egyik lovam Hortolágyon

A másik mög hint Bugacon

Héj de mikor pénzöm sinisen

Meg magam so vagyok készen

Író husijja idős párom

Lész mindön a másfélőgon

VII.sz.melléklet.

A merigetőn c. népijáték.

Nagy Dezső gyűjtése.

A tápai népi együttes MERIGETŐS c. népi játéka

Előadva: A II. Országos Kulturversenyen 1953.

Felgyűjtötte: Nagy Dezső

I. Rész.

A MULT

Szereplők a falu dolgozói, tsz. tagok, ipari munkások, fiatalok és idősök cca. 120-an. Helyi viseletben.

- . - . - . -

Szín: Háttér a Tisza partja. Idő vasárnap délután. A kórus háttérben /színfalak mögött dudol, 8 lány a merigetőnél énekel/. Helyi előzmény: régebben az egész falu lejárt a Tiszához "merigetni", mert nem voltak ártézi kutak. Itt aztán összetalálkoztak a fiatalok, öregek és vasárnaponként énekel, táncsal töltötték idejüket. Ismerettségek, szerelmek is születtek- Ehhez hasonló hangulatban kezdődik a játék.

8 lány énekel:

Tisza partán elaludtam
Jaj de szomorut álmodtam
Megálmodtam azt az egyet
Rózsám nem leszek a tied.

Tisza partján jön egy halász
Kalapján van fekete gyász.
Ki van a két szeme sirva,
A rózsáját tette sirba.

/Mialatt merigetnek bejön egy öregasszony a fiatalokra néz és a közönség felé mondja/:

Tisza partján, Tápé alatt, hol a folyó lassan halad
Édös vizért odajártunk, merigetni régente
Jut is még az eszembe.

Alig vártuk a szombatot, kik csöcsös korsót kapott,
A gyüttünk vizért szaporán, lenn a parton merigetve
Legénnyel örült a leány, néha megjött mindönk kedve
S tánc is porzott itt bizám!

/Az utolsó sorba belevág a női kórus, kintről és a szí-
nen lévő 8 lány körtáncba kezd./ Énekszövegek:

Összefolyik a kis Maros a Tiszával

Összeillik a szőke a barnával

Mit bánom én hogyha illik, hogyha nem is

Barna a babám, barna vagyok magam is.

Ablakomba van két cserép muskátli

Ha nem szeretsz nem muszáj hozzányulni.

Szép szemedet el se tudom feledni,

Igy jár, aki igazán tud szeretni.

Jaj, jaj, ja, ja, jaj-jaj annak a kislánynak

Kinek más faluba van a babája,

Lám az enyém vélem lakik egy faluba

Még sincsen a szívem véle nyugalomba.

/Ez alatt az öregasszony irigykedve nézi a fiatalokat és
a tánc végén így szól/:

No csak rajta szóljon az a nóta, fürge lábatok

Birja még a táncot járni, szoknyátok csak úgy lobog.

Legények lassan bejönnek abrnyicával a vállukon /erre akasztják a vizes vödröt/. A lányok erre kifutnak, egyik lánynak a kezéből kiesik a korsó és azt próbálja sirva összerakosgatni. A kórus kint énekel /ffi/ és a legények a következő dalra jönnek befelé:

Tiszapartján áll a legény
A merigető tetején
Hogyha szédül barna kislány feje
Korsóját ő meri tele.

Lefelé folyik a Tisza
Nem folyik az többet vissza.
Rajtam van a régi babám csókja
Ha sajnálja vegye vissza.

Ha sajnálja vegye vissza
Nem kértem én minek adta
Vedd vissza a páros csókjaidat,
Felejtsd el a szavaidat.

Nem azért adta az ide
Hogy most aztat visszavegye,
Ammán azért adta aztat ide
Szeretője legyen érte.

Az utolsó bejövő legény meglátja a siró lányt /gazdag lány- szegény legény szeretik egymást./ Oda megy a lányhoz és vigasztalja. A lány könnyein át a legényre mosolyog - a kórus rákezd: /minden kóruszám á capella megy/

Kiöntött a Tisza vize,
Barna kislány fürdik benne.
Én is megfürödtem benne,
Rám is ragadt a szerelme.

Ki a Tisza vizét issza,
Vágyik annak szive vissza.
Én is ittam már belülre
Fáj is az én szívem tülle.

/A lány és legény páros táncba kezd/:

Széles viz a Tisza, keskeny palló rajta
Ne menj arra ruzsám, mert leesel rulla.
Nem esők, nem esők, a Tisza vizébe
Inkább esők ruzsám véled szerelembe.
Szerelem, szerelem, átkozott gyötrelmem
Mért nem termették meg minden falevelen.
Szél hajtja a habot, Tisza meg a malmot,
Szerelem csinálja, az atyafiságot.

/A tánc vége felé az öregasszony nagy hangon összezsúfolja
a falu népét/:

Gyertők, gyertők fiúk lányok, nézzétek csak itt mit láttok
Telkös Julcsa cifra, kényős, szeretője ez a bérös.-

Kar: Hallottátok e már hírt, Telkös Julcsát mostan kérik
De az anyja nem engedte, Koszó Pista mögkérette.

Legény:
Szívemet a bu epesztí, nem hagynak téged szeretni
Szögény vagyok az a bűnöm, édesanyád azér gyűlöl.

Lány: Szép csillagunk is már eltűnt, beborult a mi szerelmünk
Fáj a szívem te utánad, majd elepeszt a bubánat.

Anya: Édes lányom, gazdag lányom, jó is vagy te, szép is
vagy te

Azon felül gazdag vagy té, mégis ilyen gyűtt-ment senki
Ölölgeti derekadat?

Lány: Édesanyám csöndesebben, egymásé leszünk mi ketten.

Anya: Egymásé lösztök a földben, odakint a temetőben.

Mér szültelek a világra? a világnak csufságára?

/A legényhez fordul/:

Hát té, té senkiházi kudus szögénység, szeretnél az
uborkafára mászni?! Kőllene a lányom mög, vele a
gazdagságom?

Legény:

Nem köll nekem gazdagsága, mög a pénze, csak a lánya
Vén fősvény kend öreg kánya, üljön a pénzeszsákjára
Költsön rajta, nekem nem köll, pusztuljon el a pénzével!

Anya: Uristen még visszaszájál -mögfogatlan a zsandárral
Még neki a lányom kéne -takarodsz mingyárt mellőle
Mög né lássalak itt többet! Zsandár, zsandár... föl-
kötöttetek!

Legény:

Csak rikoitozz vén csoroszlya, zsandár nem ér a nyomomba
Vigyázz, vigyázz az irhádra, Hej! lösz még dér a kutyára!

Anya: Édes lányom, gazdag lányom, kényőn nevelt virágszálom
Csak nem hervadsz el érette, ilyen leány, amilyen te?

Százat is kapsz, nem is egyet, gazdagabbat is meg szöbbit.
Termőtt is már nékőd ilyen, Csorba Palkó szömélyiben.

Gazdag legény:

A legszöbbit ház a mi házunk, husz kaszás vág rendőt ná-
lunk,

Mögszámolni nem is löhet, annyi ott a jószág marha

Ha hozzám jössz, himzett párna, selyöm lössz a fejedalja

Pénzünk annyi, hogy majd fölvet...

Lány: Nem köll néköm a szerelmed....

Csak köll néköm az a szögény, csak gazdag lány ne lönnék én

Utána még mögkeresöm - vagy a halálonat lelöm.

Anya: /átkoz/:

Inkább a Tisza fenekére

Mint egy bérös legény felesége.

/Az anya átká után a lány sirva, szomoruan el. A színpad
elsötétedik. A kórus halkán kezdi/:

Kék szivárvány, kék szivárvány

Koszoruzza az eget

Szöke kislány, barna kislány

Csalta meg a szívetet.

De én azért nem átkozlak - a jó isten áldjon meg,

Könnyeidtől a zsebkendőd - soha ne száradjon meg.

Csak titokban, csak titokban akartalak szeretni,

De ki kellett, de ki kellett annak világosodni.

Megtudta az édösanyád, hogy én járok tehozzád

Kitagadott a családból, hogy ne járjak tehozzád.

/A 2. szakasz vége felé a nép lassan kiballag a színről, mely egészen besötétedik - éjszaka lesz. Kiséideig csend. A színpad üres. Majd lassan bejön az öreg bakter a lámpájával, körülnéz és éneklí:

Kilencet ütött az óra
Térjetek hát nyugovóra.
Tűzre, vízre vigyázzatok
Hogy károkat ne valljatok.

/Majd kifelé indul, közben összeütközik a szegénylegény-nyel./

Legény:

András bátyám hunn, merre járt? Nem látta kend a Juliskát?
Titokba jöttem el érte, mögszöktetön még az éjbe.

Bakter:

Nem szöktetöd azt már Pista, mert nem gyűn az többet vissza
Tégnap magát nagy bujába, beleöltö a Tiszába.
A szögény embör szerelme, keserűbb mint a könnyere.
Hej, átkozott cudar világ, mikor nyílik nekünk virág?

Legény:

András bátyám isten áldja, nincs messze Sándor tanyája,
Hall még egyszer a Pistáru, vagy az akasztófájáru.

/legény el/

Kar/kintről/: Csillagok, csillagok, szépen ragyogjatok

Ennek a legénynek utat mutassatok
Mutassatok utat ennek a legénynek,
Nem találja házát a szeretőjének.

/Egy darabig néma csend, csak a bakter áll eltűnődve a szín közepén- gyér, majd erősödő puskaropogás hallatszik/.

Öreg: Ki az? MI az? Puska ropog, hej, gazdagok vigyázzatok

Szerte a nagy éjszakába, hány pajta áll égő lángba

Hej gazdagok most már féltök

Mint a fába szorult férög

Hanem tesznek a betyárok-mi helyettünk igazságot.

/Ezután nagy robajjal bejönnek a betyárok, gatyába, fokossal a kézbe, árvalányhajjal a süvegük mellett és a jól végzett munka örömére betyártáncot lejtenek - a következő dalokra/:

Zavaros a Tisza nem akar higgadni

Az a hírós Ruzsa Sándor átal akar mönni

Átal akar mönni, lovát akar kötni,

A szögedi nagy csárdába el akarja adni.

El akarja annni, subát akar vönni

Gyere kedves kisangyalom, jó lősz takarózni.

A tápai birónak, négy szép lovat mondanak

Ellppnám az éjszaka, hogyha rám nem virradna

Kezd a hajnal hasadni, gyűn két zsandár vasalni

Mögvasalják gyöngé kezemet, betösznek az eggyesbe.--

Betösznek az eggyesbe, eggyesből a kettesbe

Gyere babám váltsá ki, ne haggyál elhervanni .

Kiváltalak ki ki ki, nem hagylak el hervanni

Eladom a jegykendőm, kiváltom a szeretőm.

/A betyárok azért jöttek a faluba, mert a szegénylegény, kinek a szeretője a Tiszába ölte magát igazságtételre a faluba hívta őket. Bevonul a falu szegény népe, és tapssal kíséri a táncot - így ünnepli a betyárokat. 8 betyár táncolja a betyártáncot. A tánc után a betyárok eltávoznak./

II. Rész

AZ ÚJ ÉLET

/Az előző szín mely sötét volt kivilágosodik lassan. Minden szereplő a színpadon van - 120 fő - és a betyárok eltávozása után kiáll egy bemondó/:

"Eddig volt, - régen volt,
Igaz volt, de vége lett,
Kezdjünk vigabb éneket. -"

Az énekkar vigabb nótát zümög:

Hol jártál te barna halászlegény
Csónakod uszik a viz tetején.

Ffika: Hálómát kidobtam, egy nagy halat fogtam

A Tiszába!

Hol jártál te rózsám ilyen korán

Látom a ruhádról harmatos már

Nőika: Rózsás kertben jártam, rózsát szakajtottam

A kiskertbe! /est csak zümögve/

Ezalatt a bemondó:

A szőke Tisza még most is
Ott folyik Tápé alatt
De a merigetőnek már
Csak az emléke maradt.

Munka után nyári este
Kinyílik a lányok kedve
Legények is odajárnak
Igaz hogy nem meríteni
De egy kicsit beszélgetni
Beszélgetni, viháncolni
A Tiszapartján táncolni.

Oly mulatság szokott néha
kerekedni, s annyi tréfa.
Hogy szeg bele a határ
Nede majd meglátják hiszen
Éppen emitt jönnek már!

/Lányok kendőt lobogtatva bevonulnak -- leánytánc- a következő dalra/:

Hajnaltájban kimentem a révbe
Jó dolgom van itt a tiszcsébe
Átvisz a komp a tulsó oldalra
Onnan kacsintok a galambomra.

Gyere galambom a Tiszán által
Ott várlak már az ekekapával.
Jól fogom az ekének a szarvát
Lesem az én kisangyalom szavát.

Bemondó: Vége van az aratásnak

A kévék köröszte állnak

Eddig a ringó buzatáblának

daloltunk - most Nagy Julcsának.

Szőke hajad buzatábla

Leljen az aratójára

De az arató ne vágja

Hanem kösse, de nem hátra

Kösse kontyba, szép kévébe,

Ugy legyél a felesége.

Hisz te voltál a legelső

És a legjobb marokverő.

/Ugy van, éljenzés/

Lány: Ezek közül válasszak én?

Tán nincs már Tápéba legény

Ha vannak hát hol maradnak

Hiszen már nem is arának.

Hej, van nekem egy legényem

Odalenn a Tiszaszélen

Lenn a hajójavitóban

Este mindig varni szoktam

De most ő sem jön. No megállj!

Megtudom, hogy merre kószál.

Gyereki: /befut a színpadra - a nép körülveszi/

Asszonyok, mög lányok
Gyertök csak ide
Épp most jöttem a műhelyből izibe.
Tudjátok mög nagy nap van ma.
Ezért jöttem nagy szaladva
Élmunkás lett a Tóth Jóska
A mi Jóskánk /csudálkozás/
Már azóta - minden legény ott van nála.
Ők danolnak lenn a gyárba
Körülfogták, ölelgetik
Csókolgatják, majd szétszedik
Azt üzenték mindgyárt jönnek
Műlatság lesz ma- nagy ünnep!

Férfiak/kintről/ Fölszántotta a traktor a tzsos földjít
Tul a Tiszán a rétön szántja még a többít
Gyere édös ruzsám vessünk bele buzát,
Gyere igazítsuk el az életünk sorját.

/Legények bevonulnak/

Bemondó legény: Vége van már a munkának
Dudája futt mán a gyárnak,
Danoljunk most, vidám kedvünk támad,
Danoljunk a Tóth Jóskának.

Izmos kemény kared Józsi
Jól bir szerszámot markolni
De találjon most már őszre

Lágyderekű szeretőre
Szeretőre most és télre
Nekivaló feleségre.

Munkás legény a parasztlánynak: Gyere ide gyöngyvirágom
Nyiljon öröm az orcádon
Feslő virág a szerelmünk
Olyan szép lesz az életünk
Annyi lesz a boldogsága
Amennyi szem a buzába.
/Ugy van éljen!/
.

Beugrik egy legény: No de mostan hol a Töpe
Hadd szóljon a hegedűje.

Tánc következik az új életet tükröző népdalokra, melyben
mindenki résztvesz /a capella - vegyeskarra/

Haza, haza megyek mán,
Piros hajnal hasad rám
Szép a piros hajnal, aranyos
Este járok hozzád, de nem most.

Gyere, gyere, gyere galambom
Gyere hozzám, várlak, ha mondom
Szép az élet tszcsébe minálunk
Téged ide, hej de rég várunk.

- . - . - . - . -

Hajnal tájban kimentem a révbe
Jó dolgom van itt a tszcsébe

Átvisz a komp a tulsó oldalra
Onnan kacsintok a galambomra.

Gyere galambom a Tiszán által
Itt várlak már az ekekapával
Jó tartom az ekének szarvát
Lesem az én kisangyalom szavát.

- . - . - . - . - . -

Tisza partján áll a legény
Pörge kalap van a fején
Belépett az Ady tszcsébe
Barna kislány az eszébe.

Tisza partján áll a leány
Odaszalad mind valahány.
Belépek már mind a tszcsébe
Kacsingatnak a legényre.

- . - . - . - . - . -

A tápai rózsás kertek alatt
Barna kislány rozmaringot arat.
Én leszek a rozmaringszedője
Barna kislány igaz szeretője.

Tisza partán nem jó elalunni
Mert a Tisza ki szokott önteni.
A babámat el akarja vinni
Keservesen meg fogom siratni.

- . - . - . - . - . -

Fölszántotta a traktor a tszcsé földjét
Tul a Tiszán a rétön szántja már a többi.
Gyere édös ruzsám vessünk bele buzát,
Gyere igazítsuk el az életünk sorját.

A közösbe még könnyebb, nálunk már a munka
Ezt tudja a falunknak apra, mög nagyja.
Azután mög sej.haj, nóta mög tánc járja,
Dolog, nóta, mög a tánc - az életünk sorja.

- . - . - . -

/Lendületes fortéval végződik a tánc és erre jön a függöny./
Ezzel a népi játékkal indultak a tápaiak a II. Országos Kulturversenyre. A "Merigetős" gondolata Waldmann elvtársban született meg.- A keretet egy II. éves irodalmár egyetemi hallgató állította össze- a népdalok részben helyi gyűjtésűek - részben közismertek - ezeket Waldmann és 2 tápai tanító tanította be. A táncokat részben helyi motívumokból - Török József tanító állította be. Az egész játék kivitelezését - a szakmai és ideológiai tanácsaimmal magam is segitettem. A próbák közben pedig az egyes részletek számos változáson mentek keresztül, melyben az egész együttes kollektíva résztvett. - Az együttes a "Merigetős" népi játékkal a szegedi járási bemutatón a bíráló bizottság egyhangú döntése alapján: igen kiváló minősítést nyert.

Nagy Dezső
muzeológus.

VIII.sz.melléklet.

Gyömbér Pali balladája.

Népi daljáték.

Boros János összeállítása.

GYÖMBÉR PALI BALLADÁJA

A Tápéi Népi Együttes népi daljátéka.

S z e r e p l ő k :

Idős mesélő férfi
Miska, hetvenkedő legény
Pali bácsi, középkorú férfi
Közbeszóló lány
Közbeszóló asszony
Gyömbér Pali
Készó Piros
Halász
1. hajdu
2. hajdu
Sánta, betyár
Kócos, fiatal betyár
1. falusi férfi
2. falusi férfi
Falusi asszony

/Egyébként a legjobbnak azt gondolnám, ha a falusiak mind a saját keresztnévükön szerepelnének./

K ö z r e m ű k ö d i k : Vegyeskar

Tánckar

Gyermekek és tánckar

2-3 zenész

Másik asszony: A Pistával? Szót se szót rulla!

Lány: Mongya mán e, Pali bátyám!

Egy asszony: Ne keresse magát kéccő!

Pali bácsi: Mondom, ha tunni akarjátok.

/ munkálkodik egy kicsit, s mikor teljesen felé fordul a figyelem, így folytatja/

Pali bácsi: Könn vágtuk a gyékényt/helységnév/
határábann /tájnev/. Ülég nehéz
munka vót, mer maj térgyig ért a viz.

Egy öreg férfi: Csinátátok vóna az én időmbe. Mink nem gumicsizmába, de mezitláb vágtuk!

Pali bácsi:/folytatja/ Mikó alkenyedott, beindultunk a faluba, a szállásra. Ott aztán övéshöz láttunk. E-lő a bicskát, a tarisznyát. A Pista mög: Aggyátok ide a tarisznyámat. A tiedet? Nincs a nálunk! Nem hoztátok e? /Mer ü hátramaratt/ Nem gondótuk keresnéd. Nem hoztad e? Nem. Tyü, az akkor kint maratt. Montuk néki, maj hónap mögtanájja. Vissza-indut a sötétbe. Mink várjuk, várjuk, de csak nem gyün. Möguntuk várni, elaluttunk. Löhetött éfél, mikó nagy ugatásra riadtunk. Hát egy fekete embör lép be. Csak a szöme fehérlött. Mit akar - kérgyük. Alunni. Kend is itt? Itt hát. De mint tápaiak vagyunk.

Az jó, me én is a vagyok. Ekkó tanátuk ki a hangjábu, hogy a Pista /nevetés/

Asszony:

Kéménbe járt tán?

Pali bácsi:

Dehogy. A tarisznyáját mögtanáta ott, aheva akasztotta, de észrevötte, hogy a csizmába fölürü befolik a viz. Nem vót egészen hótt viz, valahunnan nyomást kapott, nyőni kezdött. Emonta, de mink má erre mind fölugarátunk. Möntünk vissza a gyékényhöz, me ha nagyot nyő a viz, röggere eviheti, amit levágtunk.

Miska:

És ezé gyütt vissza?

Pali bácsi:

Ezé.

Miska:

Ne én magam álltam vóna neki, dombra hordani a gyékényt. Nem futottam vóna mingyá segiccségé.

Pali bácsi:

Aszt hiszöd, birtad vóna egyedü?

Miska:

Birtam vóna hát!

Idős mesélő:

Nana Miska, nem kő olyan nagy legénnek lönni. Még ugy jársz éccő, mint Gyömbér Pali. A is magába akarta!

Lány:

Hát a mög ki vót?

Egy asszony:

Nem tudod, a nóta is mengya: "Zaváros a Tisza, nem akar higgani, az a betyár Gyömbér Pali, átal akar mönni"...

- Lány: A nótát honné tunnám, de aszt nem tuttam, hogy Gyömbér Pali tényleg vót.
- Egy férfi: Vót, vót. Betyár vót, a Ruzsa Sándor bandájába.
- Másik asszony: Tápaji betyár!
- Miska: Asztán hogy esött azza a Gyömbér Paliva?
- Egy férfi: Aszt mán csak/a mesélő neve/ bátyád tuggya.
- Lány: Ténleg tuggya.....bátyám?
- Mesélő: Tudom hát, ha akarom!
- Többen kérlelik: Meséjje e. /kezdenek közelebb huzódni hozzá./
- Mesélő: Gyömbér Pali történettyit? Hát a régön vót. .../elgondolkozik, még közelebb jönnek/
- Mesélő: Öreg apán akkó még gyerök vót...Tán száz esztendeje is /ismét elgondolkozik, pipázva, közben a szín jobb oldala kiürül, köré gyűlnek félköralakban, az eddig szorgos munka kezd teljesen abbamaradni/
- Mesélő: /mikor mindenki elhelyezkedett/ Igen, vagy száz esztendeje, tavaszen történ. A tiszaparton tanálkozott Gyömbér Pali a babájáva...
- Fiatal: Ténleg betyár vót?
- Mesélő: Akkó még nem. Egy legén vót a faluba /körül néz/. Olyanforma, mint té Miska fijam. A gyerökök, tán öregapám is köztük vót, kinn

jáccottak a merigetőné ahun a Pali a Pirossa tanákozott...

2. jelenet

/A szin jobboldalán hirtelen játszó gyereksereg fut be. Találgatják, mit játszanak, aztán belekezdenek az egyik gyermekjátékba. A gyékényszövők is őket nézik. Mögöttük bejön /csak később venni észre őket/ Pali és Piros egy báránnyal. A gyerekek a játék végén egy lepke után elszaladnak, de kintről is behallatszik még egy ideig - a beszélgetés alatt is - játékos énekük./

Piros: Gyere kis báránkám, nézd milyen szép fű nyőtt az éjje. Tisza harmattya ébreszgetteÜgyé.

Pali: Ne nézd, báránnal beszélget!

Piros: /zavartalanul/ Ugye milyen jó fű e. Én kerestem neköd.

Pali: Mé hozzá beszéssz, ugyse érti!

Piros: /a rányhoz/ Még hogy te nem értöd? Hiszen té vagy a legokosabb bárán az egész világon. Az én báránkám /simogatja, s közben világért se nézne a legényre/

Pali: Addig simogated, míg kullancsot nem kapsz tulle.

Piros: Tülled kullancsot, báránkám? Halled, mit beszének? De én nem csak simogatlak, mög is öllelek! /Magához szeritja a bárány fejét nagy szeretettel simogatja, közben lopva a legényt figyeli./

Pali: Hát én akkó möhetők is! H, szén látom, van
mán szeretőd?

Piros: /kissé ijedten felnéz/

Pali: Ez a bárán é!

Piros: /lassan, mosoly alatt/ Hát...szivelöm, nem tagadom,...
me...

Pali: Isten álgyon Piros! /elfordul, mintha in-
dulni akarna/

Piros: /gyorsan/ Me én ezt a báránt tülled kaptam!

Pali: /sebesen visszafordul/ Azé szeretőd?

Piros: Azé hát! Indul, hogy megfogja, de a lány
kisiklik, majd úgy áll, hogy a bárány közé-
bük kerüljön. Kis ideig nézik egymást, majd
a lány, kissé ingerkedően nótába kezd: "Ti-
sza szélin kikötött a vadliba...."

Pali: /hirtelen belevág a második sorba/ "Még aszt mongyák,
jobb a szür, mint a suba!"

Piros: /folytatja/ Jobb a suba, mint a hideg köpönyeg, köpönyeg!

Pali: /folytatja/ Kedves rózsám, de igazán szeretlek!"

Piros, Pali: /A két utolsó sárt együtt éneklik, közben
egymáshoz közelednek, átkarolják egymást,
Piros Pali vállára hajtja a fejét/

3. jelenet

/A szín jobboldalán elhelyezkedett kórus férfitagjai halkán
énekelni kezdenek: "Derül borul a Tiszárul...." A második sor
után rábeszél:/

Piros: Gyűnnek a halászok /mindketten egy pontra figyelnek, kb. a teljes szín hátamögé, s még mindig a szín jobboldalán, egymást átölelve. Piros Palihez bujva./

Ni, milyen szépen huznak!

/ének erősödik/

Piros: Ha té halász lönné....

Pali: /nagy szeretettel/ Akkó mi lönné?

Piros: /kissé álmodozva/ Akkó én itt állnék a parton, figyelném a vizet, s hallgatnám, mikó gyössz haza. Hallgatnám az éneködet, s tunnám, hogy az én emböröm énekül....

Pali: /Magához szorítja a lányt, hosszan csókolja. Az ének a második strófa végére teljesen felerősödik, majd hirtelen befejeződik. A háttérből három halász emelkedik fel a földről, mintha csónakból szállnának ki. A legtekintélyesebb koru beszél./

Halász: Dobd ide a kötelet, te gyerök! /ezt visszafordulva mondja, lehajol/

Piros: /A hangra ijedten elhúzódik Palitól, de az egyik karjával csak tartja/ Mit fogtak Kele bácsi?

Halász: /mintha csak most venné észre őket./ Nó nézd, a Piros mög a Pali! /kis szünet, közben a csónak felé fordul/. Ugy nézöm mögfogtuk, ami az uradalomnak jár./kesernyésen felnevet/ Most már csak kettő hiányzik!

- Pali: Kettő?
- Halász: Az, ami az adóba kéne, mög az, ami a bog-
rácsba kéne! /közben a másik két halász is
előjön/
- Gyerek: /beszalad a szín jobboldaláról/ Pali bácsi, gyűnnek!
/ijedtség van a hangjában, hát mindjobban
kifigyelnek./
- Pali: Az ispány hajduji!
- Piros: Mit akarhatnak?
- Halász: Jót nem, a biztos!
- 1.2. hajdu: /hatalmuk teljes tudatában beérkeznek, meg-
vetően végignéznék a színen levőkön, majd
az 1. hajdu szeme a bárányon akad meg/
1. hajdu: Na, itt a bárán!
2. hajdu: Tuttam, hogy a lánná kő keresni!
- Pali: /fojtott haraggal/ Mit akarnak ezze a báránnya?
1. hajdu: Hogy mit? Evinni!
- Piros: Ezt evinni? Nem lehet. Ez az enyim!
2. hajdu: Tíjed? Hát asztán! Té is a faluba való vagy
s az egész falu adósa az uradalomnak, a méltó-
ságos Palevics őrgrófnak!
1. hajdu: Most asztán fizetni kő. Jóságga, szerszám-
ma, buzáva, dohánnya, ki mive tud.
- Halász: Mindönt evísznek?
2. hajdu: Hogy mindönté? Annyiva tartoznak ezek a ko-

szosok, hogy ki sé telik abbu, amijük van.

1. hajdu:

Mi van ezöknek! Tetvük! /köp/ Na, ide aszt a báránt!

Piros:

Nem engedöm!

1. hajdu:

/A bárány felé indul, de Piros utjába áll/

Piros:

Ez a bárán nem is az enyim, me..me én ezt kaptam!

1. hajdu:

Mit számít! /erőszakkal akar a bárányhoz jutni, közben a lány karját elkapja, hogy félrelökje, de az nem hagyja magát!/
Karmész, te koszos? /Rá akar ütni/

Pali: /aki eddig önmagát fékezve figyelte mi történik, most nagy indulattal kitörve/ Hozzá ne merjön nyuni!

2. hajdu:

Nagy a széd, te paraszt! /puskát emel rá/

1. hajdu:

/fellöki Pirost/

Pali: /a puskát kirántja a 2. hajdu kezéből és leüti az 1. hajdut/

2. hajdu: /ijedten, de méltóságát tartva/ Segítség! /kifelé iszkol/ Segítség! /kintről, távolodva/ Megölte az ispány emberit! /még messzebből/ Ezé mögfizecc, te rongyos bétýár!

Piros:/A földről fölpattanva, Palihoz sietve/ Pali! Kedvesöm! Mit tötté?

Pali:

Amit tönnöm köllött!

Halász:

Ugy,ugy, nem hagyhatta...De most asztán....

- Piros: Meneküj, me ha elfognak, a szögedi várba
csuknak, tán még fő is akasztanak!
- Halász: Vagy esküdik katonának, nagy időre, idegön
országba.
- Pali: Mönnöm kő.
- Piros: De mi lösz veled, mit tősző?
- Pali: Bétyár löszök! Akkó maj nem én félök túllük,
de űk félnek túllem!
- Piros: Bétyár?
- Pali: Ne féjj, nem feledközök mög rullad. Eddig
Miklós Pali jegyöse vótá. Mostantu.../kicsit
gondolkozik/ Gyömbér Pali.
- Piros: /kétségbeesetten/ Pali/
- Pali: /kemény szeretettel/ Löszö bétyár szeretője?
- Piros: /mint egy esküt/ Löszök!
- Pali: /a halászokhoz/: Átvisznek, Lele bácsi?
2. halász: /fejét vakargatva/ Tiltya a vármögye.
- Halász: Ugyan mit! M^í lönne, ha mink sé tartanánk
össze? Átvisszük!
- Pali: Isten álgyon Piros! Hallasz még felülem!
/Csókkal bucsuznak, Pali a szín háttérébe indul a halászokkal,
Piros könnyesen néz utánuk./
- /A teljes vegyeskar halkán, majd egyre erősödve belekezd a
Gyömbér balladába és elénekli az első három strófát, ezalatt
Piros lassan visszaindul a falu felé, kimegy/

4. jelenet

Mesélő: /a figyelem a színpadon teljesen felé fordul/

Igy lőtt bétyár Pali, így lőtt Gyömbér Pali a neve. Hamarosan hallottak rulla a faluba. Ruzsa Sándor bandájába állt, a nagy tettőket vitt véghön. Mögdézmáta a gazdagok vagyonát, s a szögényőknek atta. A faluba is mindig gyűtt valami, vagy égy csüves - így hitták a marhát - vagy égy kocsi köles, lüsz. Még disznó is. Így osztán csak eltengőttek valahogy a falubeliek, ha a Palevics ispánya mindönüket elvitette. Várták, várták sorsuk jobbrafordulását, de az ispány még rosszabbat tervelt. Ők a fődet akarták, amié a szabadságharcban, Kossuth zászlaja alatt véröztek, de az uradalom mást akart: elüzni őket a földrű, a falubu. Így hát keservesen köszöntött be az ősz. De a legbánatosabb Mészó Piros vót, aki Palit várta, várta, mindhijába várta. De éccő üzenet gyűtt: mönnyön ki hajnalba a merigetőre. Mingyá tutta, hogy eszt Pali üzente. Ki is mönt hajnalba, szivszorongva várta.

5. jelenet

Piros: /nagykendőbe burkolózva, a távolba figyelve bejön a szin jobboldalán. Fájdalmasan éneklí szerelmes dalu-

kat: "Tisza szélén kikötött a vadliba.....Alighogy
a negyedik sor végére ér, betoppan..../"

Pali: Möggyüttem kedvesöm.

Piros: /ujjongva szalad a karjai közé/ Pali!

Pali: /nagy szeretettel/ Régön vársz?

Piros: Fél esztendeje.

Pali: Nehéz vót várni?

Piros: Nehéz vót Pali. Az ispány embőreji sosé hat-
tak békin, rullad akartak mögtunni valamit.
Nem csak éngöm, az egész falut sanyargatták.
Ha tülled nem gyütt vóna, annyi mindön, tán
má éhön is haltunk vóna.

Pali: De most vége a szenvedésnek, P_iros! Érted
gyüttem.

Piros: Eviszó?

Pali: Eviszlek magunkhoz a bétyártanyára. Ott maj
jó dogod lösz, téjbe, vajba fürösztünk, sén-
kitü ső kő fénöd.

Piros: És a faluva mi lösz?

Pali: A faluva? Gondunk lösz arra is. Na gyüssz?
A füzesné vár a Csillag. Egykettőre evisz
minket innét, messze földre! Gyere kedvesöm!

Piros: Mögyök!

Pali: /P_iro st kézenfogva ki/.

/Vegyeskar: ballada 4-5 szakaszát énekli: "Nincsen a T_iszának" /

6. jelenet

Mesélő:

És a Csillag evitte őket a bétyártanyára. Tán ide a Maros-szögbe, bokros-mecsaras vidék vőt. Bétyárok buvóhelye. A vármögge embőrei, némőt császár katonáji a közelbe se mertek mőnni. A bétyárok tisztőlette fogatták a hirős Győmbér Pali szeretőjit. Ruzsa Sándor parancsára még mőg is tartották a bétyárlakodalmat!

7. jelenet

Bétyárlakodalom

A tápai lakodalmi hagyományok legjavának felhasználásával kellene ide összeállítani egy 6-8 perces táncos mulatságot, melyben Pali mint vőlegény, Piros mint menyasszony szerepelnek. Lakodalmi mondókák, bekiáltások. Persze a lakodalmások szinte csak mind férfiak. Betáncolással, vagy lakodalmi tréfás hivatóval kezdőnek. Közben nem kell félni a vaskosabb tréfáktól sem, hisz bétyárok közt vagyunk. A végén, talán Palit és Pirost az "uj házba" kísérve távozhatnak.

8. jelenet

Mesélő:

Tartott a lakodalom három éjje, három nap. A negyedik nap hajnalán két embőr gyütt a faluba. A Sánta bétyár kísérte őket. Győmbér Palit keresték.

9. jelenet

1. és 2. falusi
férfi, Sánta:

/bejönnek/ /falusiak szeme bekötve/

Sánta:

De itt asztán ájjanak mög kentők, egy tapodtat se tovább. És ha a kendő alu kipislognak, akkó is a halál fijaji! /hátsul el/
/kis ideig magukban állnak a falusiak/

1. falusi:

Halled-é sógor? Itt vagy té is?

2. falusi:

Itt hát!

1.falusi:

Te sógor, nekőm e nem teccik.

2. falusi:

Fész?

1. falusi:

Nem félők, de fél napja bekötött szömmé visznek ide-oda. Aszt se tudom melik országba vagyek mán.

2. falusi:

Hun lönnénk? Betyárországba. Errefelé ijjenők a szekások.

Gyömbér Pali: /bejön Sánta nyomába/ Lévéhetik a kendőt. /bogozák az egyiknek nehezen megy, Sánta segít neki/ Nagy szemekkel, megilletődötten néznek a hires betyárra, nem mernek szólni/

Pali:

No!

1. falusi:

/még egy kissé habozik, mielőtt szólni mer/
A falu végött gyüttünk hozzád...../elhallgat, de hogy látja, hogy az nem szól, csak szígeruan hallgat, folytatja/ Nagy vesződelömbe vagyunk.

Pali: /kissé felkapja a fejét, de azért hallgat/

2. falusi: Az ispány azt parancsóta...

Pali: /az i. falusira a tekintetével/ Kend mongya!

1. falusi: Az ispány azt parancsóta, hagyjuk e az uradalmat, a falunkat, me földet ugyse kapunkHegy mink nem jobbágyok vótunk, hanem szabad kertészők....Nekünk nem jár... Szabadok vagyunk....szabad akármőre nyomorogunk, csak az uradalomba nem maradhatunk.
/elhallgat/

Pali: /kis szünet után/ Mit töttek?

1. falusi: /ijedten pislog társára, Palira/ Mögesküttünk, hogy nem mongyuk.

Pali: Néköm elmondhatták.

2. falusi: Igazságot töttünk!

1. falusi: Me az ispány lészödette fejünk fölü a tetőt, szétrombótatta viskóinkat.

Pali: /nem szól, de arcán látszik az indulat/

2. falusi: Vót, akit agyonütött a gérénda.

1. falusi: Az öreg Mártony bá egy fehérbe akart világgá mönni keserűségibe.

2. falusi: Még égy vackunk sincs, ahun möghuzóggunk télviz idejin!

Pali: Anyám?

1. falusi: Mögvan.

Pali: S mit töttek?

1. falusi: Vagy harmincan elő a baltát, fejszét s éj-
időn rá az ispányra.

2. falusi: Igazságot töttünk.

Pali: /kis hallgatás után/ Jó tötték. /hallgatás után, félhan-
gosan/

1. falusi: Összeszödték a férfijakat a faluba és béhaj-
tották őket a vármögyére.

2. falusi: Vagyunk azé, akik möghuzóttunk a nádasba.

Pali: Tüllem mit akarnak?

1. falusi: Aszt, hogy segíjjon nekünk kiszabadítani
őket!

Pali: /elgondolkozik, csend/

2. falusi: Ugy gondótuk, hogy ha mink, akik mögnarat-
tunk, mög tik..../Pali nem szól közbe, ezért
elhallgat/

Pali: /szünet után/ Kiszabadíjjuk őket!

1. falusi: Tuttuk Pali .../Pali kézmozdulatára elhallgat/

Pali: Kentökre nincs szükség, mönnyenek haza, asz-
tán várják a többijeket...

2. falusi: De ehhön sok embör kő!

Pali: Bizza csak rám és cimberájimra. Hgman is
elegen löszünk! No, mögmenttam. /Sántához/.
Kösd be a szömüket, asztán vidd őket arra, a-
merü gyüttek. /kis gondolkodás után/ Még vár-
já. Kűdd ide Pírost.

Pali: /Sánta szó nélkül el. Az egyik falusi már bekötött szemmel áll, a másik nem tudja mit kezdjen a kendővel, Piros érkezik Sántával/ Hazamész a faluba Piros, Elfogták a falubeli férfijakat, ki kő szabaditanom űket. Bátyád is kösztük van. Mgnny haza és várj rám.

Piros: De Pali, mi lösz ha....

Pali: Tanuld mán mög, hogy a bétyártanyán nem beszélni kő, hanem engödelmeskönni./megenyhülve/. Né féjj, visszamék érted! /Megcsókolja, majd azok intésére eltávoznak, utánuk ő is ki/

10. jelenet

Mesélő: De Palinak ez a tötte nem sikerült. A katonák sokan vótak, űk mög kevesen. Mög is lüttek a lábát. Menekünijük köllött. Evágtattak a nádasba, de a vérnyomok hozzávezették a vármögye embörejít.

/Vegyeskar: Gyömbér ballada 9.,10.,11., 12. szakasz "A lo-
va elvitte"/

Mesélő: Nagy dijadalla vitték Gyömbér Palit a vármögyére. A vármögye uraji örömükbe, hogy mögfektak egy hirős bétyárt, mö azé is, me sönki se vallott, a falubeli férfijakat hazaresztötték. Odahaza a faluba csak Piros vót szomeru:Pali csak nem gyütt, hirt sé hallott

felülről. Piros álló nap a Tiszaparton, a mergetőné várta út, vagy a hirt felülte.

11. jelenet

Piros: /egyedül jön be, de hamarosan egy-két lány, asszony jön utána. Szánalommal nézik, szólni se mernek hozzá. Megmerítik korsójukat és elmennék. Közben Piros a szerelmi dalt énekli/

/Messziről felcsendül újra a halászok éneke. De most ezt éneklik: "Tisza vizén gyűn egy halász...." Piros elhallgat, figyel a közeledő halászokat, néhány asszony is megáll vele. Halászok dala végén a három halász újra megjelenik./

Piros: Tunnak valamit Kele bácsi?

Halász: /hallgatagon előlép, miközben a másik kettő kissé hátrább marad, szünet után/: A pijactéren ma dében főkötötték Gyömbér Palit.

Piros: Pali! /összeesne, de tartja magát, az asszonyok közelebb húzódnak hozzá/.

Halász: Mán föllépett a székre, mikó így kijátott: Mongyátek mög Piroznak, hogy most mán né várjon!

Piros: /zekog, majd hirtelen felnéz, elszántan, kissé odébb lép, a többiek felé mondja/: Isten mögálgya magukat! /Hirtelen iramodással a szín hátsó részében eltűnik. A többiek utána sietnek/,

/A kórus halkán zümmögni kezdi a balladát. Egy parton álló asszony a másiknak/:

Egy asszony: Mán vége, viszi a viz.

Lány: Pali után mönt.

/Vegyeskar: A ballada utolsó szakaszát énekli: Leapadt a Tisza... Közben a halászok és asszonyok lassan elhúzódnak és a vegyeskar ismét kezdi elfoglalni az egész színpadot. Az ének elhangzása után egy ideig csend, majd egy férfi újra dolgozni kezd a gyékénnyel. Többen követik példáját./

Lány: Mongya:.....bácsi mesélő neve /a falu népivel mi lőtt. Az uradalemba maradhattak?

Mesélő: Nem, az uradalom mindenüket epusztította, mőnnijük köllött. Más vidékőn, más falvakba ke-restek uj otthont a régi kertész községbelijek. Löhet, hogy a té öregapád is akkó gyütt Tápéra. /kis csőnd, némán folyik a munka/

Asszony: Na mit szemerkóttok? Ma mán más világ van. Ma mán vigan szólhat a nóta!

Férfi: Azám, ugy a munka is szaporább. /Vidám dalba, táncba kezdenek. Talán: A tápai merigetőn... /

- . - . - . -

IX.sz.melléklet.

A népi együttes legszebb dalai.

1. Hódolteseponyi éneklőkar
Hódoltes-füred (népdal-feldolgozás)
Aranyosné Csörmei
Mészáros László vezeti

2. Hódoltes táncszóport
Hódoltes-füred

3. Falop-faragó csurgói pályáról tánc
Hódoltes-füred és csurdongaló

4. Hajduszentosztró kultúrathon DISZ
Éneklőkar
Hódoltes népdalok, musok
Hódoltes-füred és csurdongaló (arasz népdal)
Hódoltes-füred - föld világa fénylik
Hódoltes-füred - föld világa fénylik

5. Székelykő-kőitői táncszóport
"Hódoltes-füred"

6. Pálvadász-szlovák ének- és táncgyűttes
Magyar-szlovák népdalok és táncok

7. Sárkányi énekkar
Sárkányi népdalok, unisono
citeraegyüttes kíséretében

8. Tápéi 100 tagú ének- és táncgyűttes
műsora
Ének, tánc és lakodalmos játékok

S Z Ü N E T

9. Hajduszentosztró férfikar
Kodály: Csikó
Poljaska
Vass: Táncnóta

10. Baitonyai román táncszóport
Román táncok

11. Dobozai táncszóport
Menyecske-tánc

12. Alsószentmártoni délszláv énekkar
Délszláv népdalok

13. Dobozai táncszóport
Lakodalmos játékok

Tempo giusto ♩ = 132

Képcapítás: 1. sz. dal

Együtt: Nézd csak milyen késsé - lö - des
Sólo: Gyönyörű vagy te Maris belkőm

Talpe köss - es - ken
Ejéde mindön este

Össze - rak össze - bujnak
Pedig edős - anykát feltölt

Után is a tőren
s mindön lejtőn leste.

Festjük:
Sólo

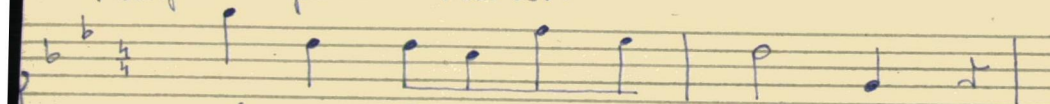
Mondok csak kedves Jóska öcsém,
mi is az a próba,
Kém karktyárnak után esztelünk
a mi romszékünk!

Adik sólo: Kínoson bírom teljes belkőm, Maris sólo: Gyönyörű kend is, Lajos tátyám,
gyere te is oda,
Mi nagy versemre készülnék,
s most folypik a próba.

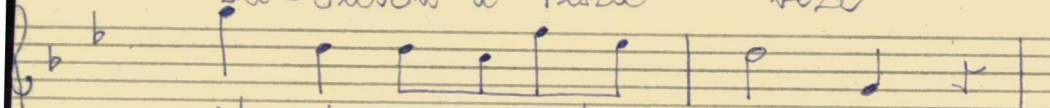
mezze mit csinájunk,
Dancójunk is táncosjaink is,
hossza muvstikájunk.

Nepiegnities: 2. sz. dal

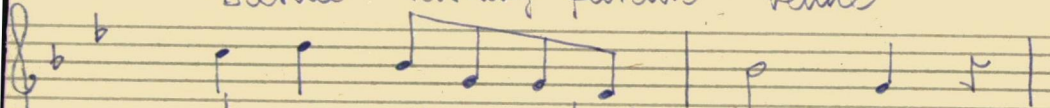
Tempo poco rubato

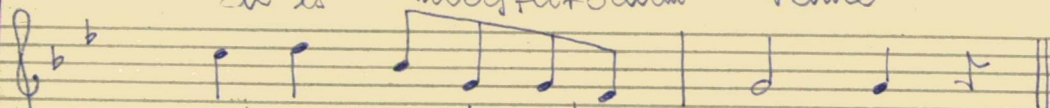
Ki a Tisza vizit issza
 ki-öntött a Tisza vize

Yöpnik	annak sive	višza
Barua	kislduy furdik	benne

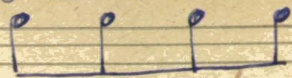
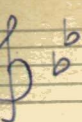
En is itam man be - hülle
En is mögfü röttem - benne

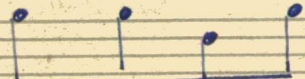
Faj is az en sztem tül-le
Rám is ragadt a se - telme.

Poco rubato

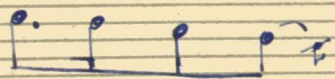
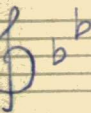
Képzőgyűjtemény: 3. sz. dal

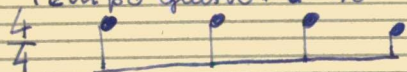
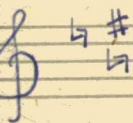
Mit ér nekem
É bicsizók

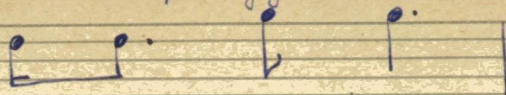
Nem lehetök
De még i-hátt

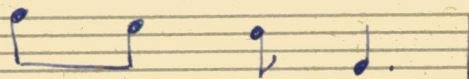
Most akartam
Sajnálom én
Tempo giusto: $\text{♩} = 70$

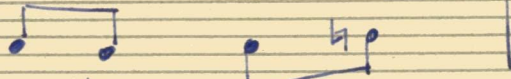
É kö bato -
De még jobban

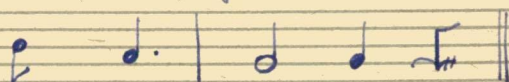
er a világ
a ha - zántu

benne virág
ar anyám - tu

beszé -
ar a - get - ni
nyamat

nának
a ri mön
rdmat

Tempo: giusto ♩ = 105

Vépi együttes: 4. sz. dal

Handwritten musical score for a song in B-flat major, 4/4 time. The score consists of four staves, each with a treble clef and a key signature of two flats (B-flat and E-flat). The lyrics are written in Hungarian below the notes.

Staff 1:

Mindönkinek van szere - tője csak énné - lőm nincsen
 tőz olá - juk az olá - juk faci - pőbe járnak

Staff 2:

hinek helő hinek három nélkül mög egy nincsen
 tőh élők világu - hat alik heten nálak

Staff 3:

Ha - jaz Isten eget a - na hej de mög bő - csi - nem
 Lám én - mög halsz - legén csak egyedű há - lom

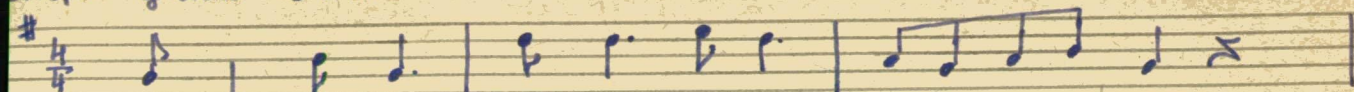
Staff 4:

Hézt lábát össze - köttem a füstre fő - tőn - nem
 Tini - gatok tapo - gatok csak folat ta - ná - lom

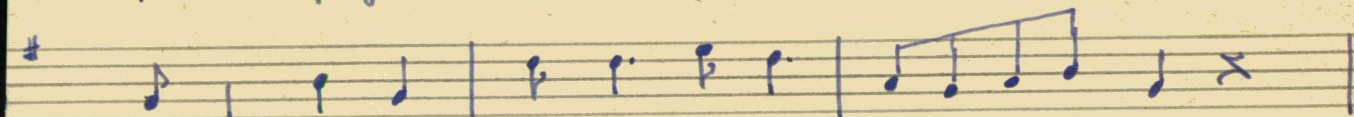
megjegyzés: tőcs György nővére az "oláhos" lán

Népzenei gyűjtemény: 5. sz. dal

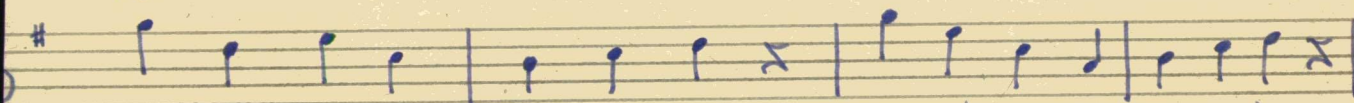
tempo giusto $\text{♩} = 110$

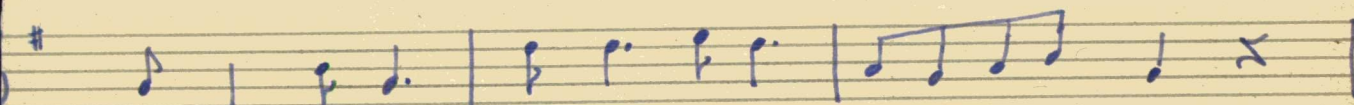
A tá - nazi meri - getün szél a muzsika

Gyere édes kedves niasám monjünek é oda

Csárdást járnak kettős - be Más nézi fáj a szíve

A tá - nazi meri - getün szél a muzsika

Me'iegyüttes: 6 sz. dal

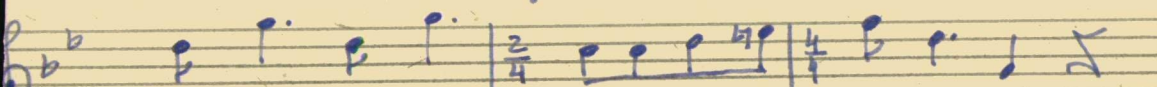
Tempo giusto $\text{♩} = 80$

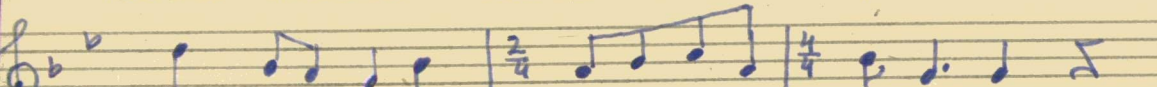
Sej mi dolag az hogy a Tina be-fagyott
Sej most kerdtém alonoknyát vi-selni

Mi dolag - az hogy a balam elhagyott
Most kerde - lek igaz szívűl meset - ti

Szokása - ja Tina-nak a befa - gyás
Kedves balam önöm azt a ne' nándat

Sej a legénynek a meset el-ha-gyás
Idj a nővem maj' möghalok utá - kad

Tempo giusto ♩ = 120

Népiegyüttes: 7 sz. dal.

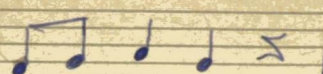
4/4

Szép tápa - je'
A tápa - je'

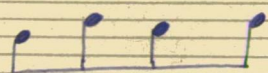

Idnyok
ucca,

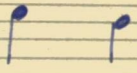

huva jártok
faji de sáros

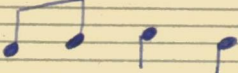
#

A kis - kútba'
Végig - menni

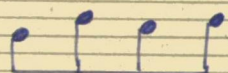

vizet
rajta

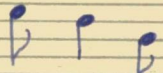

nem tana' tok
nem tandácsos

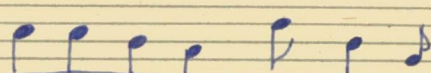
#

Me' a kiskút
Me' mögfogunk

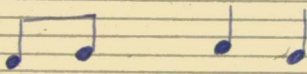

befagyott,
üngömet

a szeretöm e' hagyott
mögkötik a kezemet

#

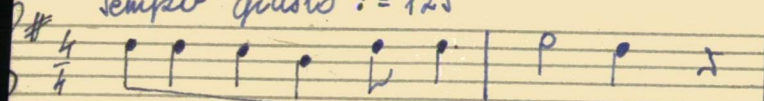

az a csalfa
a zsan - ddrok

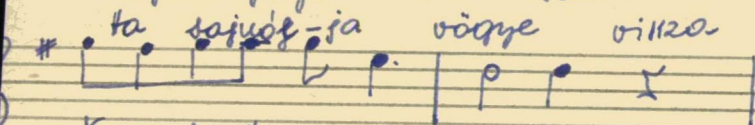

Képczúrttes: 8. sz. dal

Tempo giusto! = 125

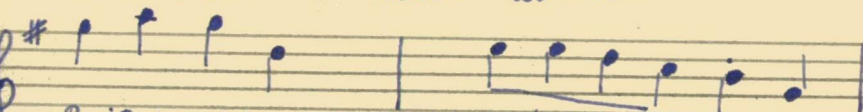

Lélek folyik a Tisza

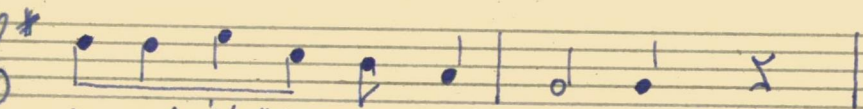

Ha sajnos-ja vögye vöröze

Kem folyik az töltet vöröze
Kem seitem én unick ad-ta

Rajtom van a régi tótnak unckja
Vödd vöröze (ja) páns unckjaidat

Ha sajnos-lla vögye vöröze
Telejtöl el a szara-inat

Kem azé' adta ii ide

tereg ast mottan vöröze vögye

Hmunda azé' adta actat ide

Scenctörö lögyek etc.

Vépi-gyűlés : 9. sz. dal

Zabato

rög - kö - tön lo - va - mat pi - ros di - ma - ja - hoz
 ad szövege: Nyergölön a lovam föl is ülök rá - ja
 rög - kö - tön szí - ve - met gyön - ge vi - jo - lám - hoz
 É - va - g - ta - tor hi - rös Tá - pé fa - la - ja - ba
 Lo - va - mat el - ő - don mi - kor a hold gyün föl
 Ott la - kík a kí - zám vad - fö - de - les kac - ba
 De té - tül - led né - zám csak a ha - lál old föl
 Csü - tör - tö - kön es - te vár a ka - pa - ja - ba.

Tari főszefű szövege:

Akár a szava szövege csekszi a bűnös
 Kileve álló csekszi vizsák katontuak
 Tinkább lövök bétgar az alföldi pusztán
 Mégse! lövök szolga a császár udvarán.

Tempo giusto ♩ = 80

Nepicquites : 10. 12. dal

Handwritten musical score for four staves, each with a treble clef, key signature of two flats (B-flat and E-flat), and a 4/4 time signature. The lyrics are written below the notes.

Staff 1:
 Notes: G4, A4, Bb4, C5 | D5, E5, F5
 Lyrics: ~~Hor~~ ri far-ku leco-ke
 neu ma-gam-tu güt-tem

Staff 2:
 Notes: G4, A4, Bb4, C5 | D5, E5, F5
 Lyrics: Däc-ka -ri nö- nyec-ke
 Dese lo-ran ho-zote

Staff 3:
 Notes: G4, A4, Bb4, C5 | D5, E5, F5
 Lyrics: uag au au-au güt-te' i-de
 Hej, de mind a uag ed-bä-ni

Staff 4:
 Notes: G4, A4, Bb4, C5 | D5, E5, F5
 Lyrics: Ex ide-gen fō' d re
 a par-eb ed hul-lot.

Népiegyüttes: 11. sz. dal.

Tempo giusto: ♩ = 115

Handwritten musical score for a song, featuring four staves of music with lyrics in Hungarian. The key signature is one flat (B-flat), and the tempo is marked "Tempo giusto: ♩ = 115".

Staff 1:

Tisza partján nem jó le-ülni hinni
 t t a' - pa'ji rissa's ken-tök alatt

Staff 2:

Mes' az an-nak ki szakadt ön - teni
 Barna hiszleny szomarin-gat arat

Staff 3:

laba' - mat e tanajja minni
 En vagyok a rozmaring szédője

Staff 4:

Heser - veser máig fogam si - ratni
 Barna hiszlen' igaz szere - tője

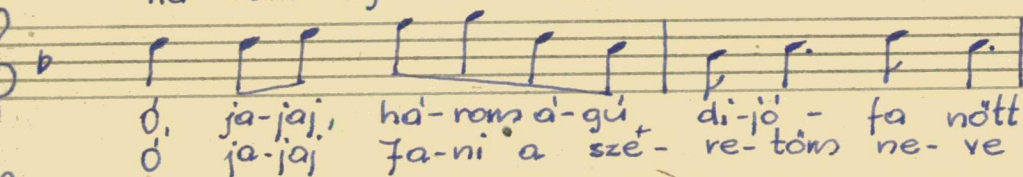
Népiegyüttes: 12. sz. dal

Tempo giusto ♩ = 115

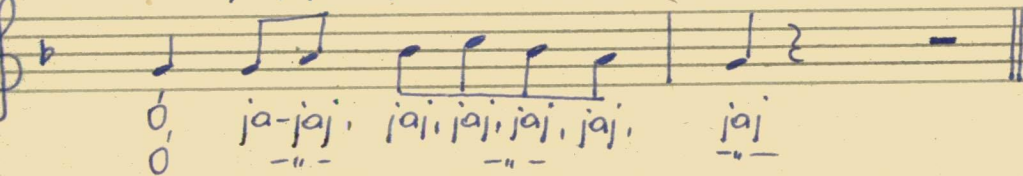
b $\frac{4}{4}$

Kis tá - pa - ji tansz-lom e - lött
Ha - roms ág - nak hat le - ve - le

Ó, ja-jaj, ha-roms á-gú di-jó - fa nőtt
Ó, ja-jaj fa-ni a szét - re-töm ne - ve

Ó, ja-jaj, jaj, jaj, jaj, jaj, jaj
Ó, - " - - " - - " -

Édesanyám lánya vagyok
Ó, jajaj, nem foms ki babája vagyok
Ó, jaj -

Annak a babája vagyok,
Ó, jajaj, kinek csókja rajtam ragyog
Ó, jaj -

Tempo giusto ♩=130

Népiégyüttles : 13. sz. dal

Handwritten musical score for a four-part setting in G major (one sharp) and 4/4 time. The tempo is marked "Tempo giusto" with a quarter note equal to 130 beats per minute. The score is written on four staves, each with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The lyrics are in Hungarian and are written below the notes.

First staff: A tápaji halas - to halas - to
A röge - di hid - alatt, hid alatt

Second staff: Bele - estene rocsistú! lovas - tú!
klitop - társ a rússámat rússá - mat

Third staff: pijsz te - nőm ri vőse ri
három arany gyűző van szj, de ri vőse ri
vau az nija - ba!

Fourth staff: Sajnál - é még rüppö - met vasa - ri
százszor enömbé jut éppý órá - ba.

Népiegüttles: 14. n. dal

Tempo giusto $\text{♩} = 10$

3/4

E' gyüttünr d gyüttünr
 Ma vagon ma vagon

 Gyüttünr rönön - teni
 Május elö - estje

 És c hön né - péner
 zö'd águur (vagy) és daluut
 töreuer

 örömöt hie - detui
 E hoi népet rö - röntse
 Ho'nap löse, ho'nap löse
 Május elö napja
 löpön ott c hámar
 Ápaja és napja

(Feldírtott zöld ápat adtak a hoi -
 pandámar)

Népiegyüttes: 15. sz. dal.

Tempo giusto ♩ = 80

ki - d - radt a Ti - sza
 Á - tal a - kar mön - ni
 nem a - kar hig - ga - nni
 Lo - vát a - kar köt - ni
 Az a hi - rös gyöm - bér - Pa - tá
 A szö - ge - di nagy vá - sár ba)
 A - tal a - kar mön - ni
 Elt a - kar - ja a) - nni

3, Nincsen a Tiszának
 Kitisztogatója
 Nincsen az én bús sívemnek
 Mőgrigasztalója

4, Maj' lősz a Tiszának
 Kitisztogatója
 Maj' lősz az én bús sívemnek
 Mőgrigasztalója.

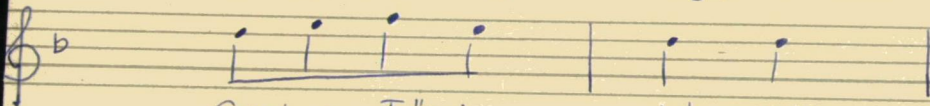
Népiegyüttes: 17. sz. dal.

Tempo giusto. ♩ = 100

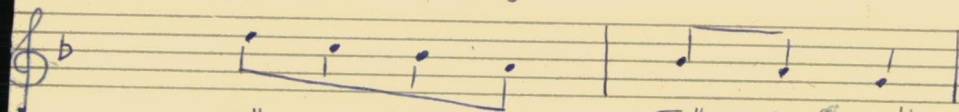
Nem kő neköm
Éz a kislány

Türi - né
tejfő - lét

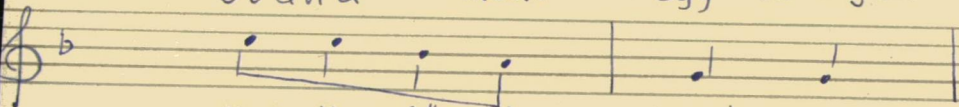
Csak a Türi
Mind el-lotyog

Id - nya
tat - ta

Tűzre téném
Utána mönt

Tü - ri - nét
egy le - gen'

Ka'sát főzött
Mind fő'nyalo

ma - ma
gat - ta.

Megjegyzés: A többi szöveg a 83-84. oldalon.

Népiegyüttes: 16. sz. dal

Tempo giusto ♩ = 120

A tápaji kis kertők á' jja - ba

Ki - nyi - lott a roz - ma - ring haj - na' - ra

A - hány szá - lat szödsz fö a kö - töd - be

Any - nyi száz - szol' jus - sak az e - szöd - be

Megjegyzés: A többi szöveg a 83. oldalon

X.sz.mel léklet.

Juhász Gyula három Tápéról szóló verse.

Bogoss Béla kézírása.

Éjszaka

Egy árka alá bújva áll,
Búvár lehelten a szélzárban.
Félt a múlt és a jövő, a jövő
Itt is a múlt és a jövő.

Most alszik a buszban, a buszban
És alszik a kertek bódájában.
A békák néma most a társaságban,
És alszik az idő, mely győztesen.

És alszik bennem a remény, az emlékek,
Egy árka felleg áll fejem felett,
Körötte bédnatos hűvös végzetlenség,
O árka felleg, csöndes német!

Mit és nyákolod be az éjszakai,
Mit és nyákolod be a felkamat,
Bennük már a fájó masochizmus,
Körmök, gáncsok, gyász és más rím. Megy.

A téri Krisztus

Az ország útján függ a földre néz
Arcán sült a nyugalom a szenvedés

A falai népet nézi csöndesen,
Amint hallgató munkából megyer.

Az ősi népet, mely az ősi föld -
Zsollere és is várja az időt,

Mikor saját portáján is leszen,
Mikor az élet néki is terem.

A magyar Krisztus, a falusi szent
Híven nekik is megváltást írant.

Olyan testvérei állással tekint
Földjén és birtatja híveit.

De a földet a magyar és magyar,
A zsellere is és egy a szíve.

Az ország útján a szent vár
Magyar népe és a szent vár.

Az ország útján a szent vár
Magyar népe és a szent vár.

Tápai lezár.

Grammoz a bögő, saj az ő serege kany,
Bélijekondul a repedt kany,
Kutyák vomitanak a hóba siet,
It tuló parton vajon raj felol

Grammoz a bögő, aszony lett a lány,
Az élet itt nem moka s nem zölöny,
A bört megiszák, aszonyt megverik
És isszadnak reggeltől estelig

De télen, télen a világ megáll,
És végtelen nagy csók csódlja van,
Az ember medve, alvók és morog,
Zenn emberek és kőn komondorok.

Grammoz a bögő, elheraad a hold,
Fenékig issza a vőfély a bort,
Már vőfélyt lassan a kődön hatar,
És a halásban a Halál kavar.

XI.sz.melléklet.
Fényképek Tápéről.-

Ács György a Népművészet Mestere.

A gyermek együttes műsorából.

Leány néviseletben.

A „bokrétások” 1934-ben.

A tápai Krisztus.

"Isten szeme" ház

Napsugorvas és zsákos eljű ház.

A háziipari szövetkezet „Érkenyes Ház”-a.

Felhasznált irodalom:

1. Reisner János: Szeged város története I-IV. Szeged 1899.
2. Reisner Janos: Szeged és Délmagyarország.Szeged 1897.
3. Bálint Sándor: Népünk ünnepei. Szeged.
4. Bálint Sándor: Szegedi Szótár.Bp.Akadémiai Kiadó .1957.
5. Bálint Sándor: A szegedi népelet.Szeged 1958.
6. Garamszegi József: A tápai nyelvjárás igealakjai.Szeged 1948.
7. Gidai Kálmán: Tápé a legrégibb magyar falu.Kézirat.
8. Gyermekjátékok I. Tankönyvkiadókiadó Vállalat.Bp.1959.
9. Herman Ottó: Magyar halaszat könyve.Budapest 1904.
10. Imrédy Molnár László: Népünk és Nyelvünk.Tápé község házi-
ipara.I.évf.1933.10-12.füzet.
11. Jöjj szép tavasz. A DISZ.KV. Uttörő Osztályának műsor-
füzetében.Hely és évszám nélkül.
12. Kálmány Lajos: Ős Szeged népköltése.Arads.Réthy Lipót és
Fia.1881.
13. A Kulturverseny Legszebb Táncai és Dalai.Zeneműkiadó Vállalat Budapest.Évszám nélkül.
14. Néptáncosok Kiskönyvtára: I.kötet.Molnár István:Darudöbögő.
Művelt Nép Könyvkiadó Budapest
1953.
15. Ökrös László: A szőregi tökciturások.Alföldi Tudományos Gyűj-
temény. Szeged1948.
16. Tápay Szabó Gabriella: Népün és Nyelvünk:Tápé és Szeged pe-
csétpöre.1936.VIII.évf.12.füzet.
17. Végh József: Táj- és népkutatás a középiskolában.Állam-
tudományi Intézet Táj- és Nékutató Osztálya
Budapest 1942.
18. Walther Zoltán: Tápé.Szeged,1938.
19. Zsilinszky Mihály: Csongrád vármegye története.Békéscsaba
1887.

JÓZSEF ATTILA TUDOMÁNYEGYETEM

Bölcsészettudományi Kar

Dékáni Hivatala

38-11/1964-65. évi sz. 2.

Tárgy: Waldmann József doktori szigorlata
Mell.: 1 db. disszertáció

Dr. Ágoston György elvtársnak
tanszékvezető egyetemi tanár

Helyben

Professzor Elvtárs!

Waldmann József "Tápi tancalkalmai és hagyományai" c. doktori disszertációját megküldve tisztelettel felkérem, szíveskedjék azt megbirálni.

A disszertáció Professzor Elvtárs tanszéki könyvtárának leltári tulajdonában marad.

Szeged, 1964. december 7.

Biró János
/Bíró János/
dékáni hiv. vezető

Kapták: Dr. Bálint Sándor tanszékvez. egyet. tanár
Dr. Ágoston György tanszékvez. egyet. tanár, társbiráló